2663

Katolički

PROPOVJEDNIK

uredjuje i izdaje

Hinko Hladáček,

prisjednik duh. stola i župnik u Gradištu (Županja.)

Tečaj III. Br. 11.

Sadržaj.

	Strana
Propovjed na mrtvih dan (Fr. Momčinović.)	858.
„ na 22. nedjelju po duhovih (B. D.)	862.
„ „ 23. „ „ „ (B. D.)	870.
„ „ 24. „ „ „ (T. F—ć.)	877.
„ „ 25. „ „ „ (Fr. Milašinović.)	885.
I. Propovjed na 1. nedj. prihoda gosp. (M. Stjepinac.)	890.
II. „ „ 1. „ „ „ (F. Momčinović.)	915.
Homilija na 22. nedjelju po duhovih (Gj. Šimončić.)	898.
„ „ 23. „ „ „	903.
„ „ 24. „ „ „	909.
Propovjed na blagdan sv. Martina (J. K. Tomić.)	921.
Propovjed na blagdan sv. Andrije (Gj. Šimončić.)	926.

U VUKOVARU

Brzotiskom kat. hrv. dion. tisk. družtva.

1879.

26632

Ovaj časopis izlazi svakoga mjeseca jedan put u Gradištu kod Županje.

KAT. PROPOVJEDNIK.

Ciena mu je 5 for. na godinu, a 2 for. 50 novčića na pol godine.

Br. 11. Urednik i izdavatelj **Hinko Hladáček**, prisjednik duh. stola i župnik u Gradištu. Tečaj III.

Na mrtvih dan.

O veličini i duljini muka u očistilištu.

(O. Fr. **Momčinović**, iz Kreševa u Bosni).

(Konac.)

Oremus pro fidelibus Defunctis. — Molimo za duše vjernih mrtvih.
(Opomena sv. crkve).

I. Muke u očistilištu više su od svih drugih osim paklenih; a ovim su jednake u svem osim što nijesu vjekovječne.

II. Muke u očistilištu trajat će do svrhe svieta i dotle će mnoge duše trpiti u njih, ako ih tko neoslobodi. —

Ali najprije izgovorimo 3. zdrave Marije, da izprosimo prosvietljenje pameti od zaručnika njezina, duha sv. i za oblakšicu spomenutih dušica, koje se po nauku sv. Dionisija Karth. (de laud. Mariae) vesele, čuvši ime njezino! Zdrava Marijo i t. d. —

I.

Kakve su baš i kolike u sebi muke u očistilištu, sve jednako kao i kolika je i kakva slava nebeska, toga umrljivomu čovjeku nije moguće dokučiti i znati; jer su, smijem reći, neizmjerne, kao što je neizmjerna i pravda božja, koja ih iziskuje. Zato ću vam samo kazati, da one daleko nadilaze sve muke, koje je ikad itko na ovom svietu trpio, i koje na njem biti mogu. — A to svjedoči slavni naučitelj crkve, sv. Ivan Zlat. ovako govoreći: Intende anima mea omnes poenas saeculi, et tamen totum leve erit respectu poenarum purgatorii. (Apud La Selve Conc. II. de Def.) Razmotri, veli, dušo moja a i druga svačija, sve trpnje svjetovne, pa i opet sve je to lahko prama mukam u očistilištu! Razmotri sjeromaštvo i što od njega dolazi, glad i golotinju; razmotri ruglo i sramotu; razmotri ljute svake ruke bolesti; razmotri progonstva i svakojake muke, koje neprijatelji jedni drugim zadaju; — pa i opet sve je to lahko prama mukam u očistilištu! — Tako sv. Ivan Zl. a sv. Cesarij veli: Sve štogod se na ovom svietu ne samo dogoditi nego i pomisliti može mûka, saberi pa i opet: purgatorius ignis durior erit. (Caes. hom. 7.) pa i opet t. j. sam

oganj, koj u očistilištu prži, sve to nadvisuje. — Dapače sv. Toma, naučitelj angjeoski, kaže: Minima poena purgatorii major est, quam sit maxima poena hujus mundi (in 4. D. 12. q. 1.). Najmanja, veli, muka u očistilištu viša je nego najviša ovoga svieta. — Još je začudnije i strahovitije što piše sv. Bernardo o mukah u očistilištu. On kaže: da su još ljutije i više i od muka koje podnosiše sv. mučenici, pa i od iste muke Isusove. — Promislite, molim vas, lj. sl. moji, malo pomnjivije muke, koje podnesoše: sv. Stjepan, kadno ga u kamen zasuše; sv. Lovro kad ga živa k vatri pripekoše; sv. Bartol, kad ga na mjehove deraše; sv. Klemento, kad ga uzvarenim olovom zalješe; Jeremija prorok, kad ga posred utrobe pretesteraše; sv. Janja, kad ju u sred plamena baciše; sv. Lucija i Apolonija, kad onoj oči a ovoj zube zdrave povadiše; — promislite ostale muke svetih mučenika, koje, kako piše naučni Tertul. (Apol. 12.), Cervices ponimus, ad bestias impellimur, ignibus urimur, in metalla damnamur, in insulas relegamur; — koje t. j. sjekoše, medju zvjerad bacaše, vatrom pržiše i na svake druge, koje samo izmislit mogoše, muke i trpnje metaše; — promislite zatim, šta pretrpi i podnese naš spasitelj Isus u vrtlu getsemanskom; što u dvorištu Pilatovu i Irudovu, Aninu i Kaifinu; što na brdu Kalvarije; što kad ga uhvatiše, što kad bičevahu, što kad pljuvahu i ljaskahu; što kad trnjem kruniše, što kad na križu razapinjahu; — — pak ni te muke nemogu se uzporedit s onimi od očistilišta već su ove i od njih ljutije i gore!

Tako je lj. sl. moji. Muke u očistilištu više su i gore od svih drugih, koje je ikad itko trpio ili će trpjeti na ovom svietu. Dapače veli sv. Cirilo: si omnes, quae in mundo sunt poenae et tormenta et afflictiones comparentur minori quae illic habetur, velut solatia apparebunt. (S. Cyril. in vita s. Hyer.), veli t. j. da se sve svjetovne muke, nevolje i trpnje uzporede s najmanjom ondješnjom mukom, činit će se i bit će kanoti kakva utjeha. Tolike su i takve muke u očistilištu, kao kad su u svem i po svem jednake mukam paklenim; ista bo u njih ko i u paklu neizrečena i vatra prži, i studen mori i tmina vlada. I u njih kao i u paklu to najviše mori duše, što Boga, vrelo svakoga dobra i ljepote, vidjeti nemogu, ni njegova nebeskoga kraljestva uživati. Samo se u tom razlikuju muke u očistilištu od onih u paklu, što nijesu vjekovječne, već će im kraj i konac biti sa svrhom svieta. —

Još nebi li što bolje te muke razumjeli, slušajte sliedeći dogadjaj. Sv. i naučni Beda piše, (Hist. Angl. l. 5. c, 13.) da njeki

Drithelmus, koj umrvši ode u muke očistilišta, opet poslie po osobitom dopušćenju božjem uzkrsnu, pa onda ovako življaše. Dan i noć bdijaše i Boga moljaše; svedjer poštipaše i na druge ruke tielo svoje pedepsavaše. Često se po razjarenoj žeravi, a često opet po tvrdom kamenju i oštrom trnju golim tielom valjaše, govoreći: calidiora, duriora et acerbiora vidi; t. j. vruća sam, tvrdja i oštrija vidio. Kad bi najžešća studen zažela, skočio bi i vas se smurio u studenu vodu govoreći: Frigidiora vidi; studenija sam vidio. Eto tako on, pa i još u žešćih pokorah i pedepsah tiela svoga življaše; a opet sve mu to bijaše kano njeko uživanje i razkošje, prama vidjenim mukam u očistilištu.

II.

Koliko će dugo jedna duša ostati u mukah očistilištnih, u koje idu odmah poslie smrti svoje, toga vam nemogu kazati; a nemože ni drugi nitko; to bo zavisi od oštre pravde božje, koja će svakoj odsuditi onliko, kolika joj bude krivnja i dug. Da će medjutim u njih duše mnogih već davno umrlih sve do svrhe tih muka trpit, ako ih tko neoslobodi, evo poslušajte. — Kad je već spomenuti Drithelmus bio u mukah očistilištnih, ukazao mu se ondje angjeo božji te mu rekao: Scito quod ex his animabus plurimae usque ad extremum judicii diem ibi torquebuntur, si fidelium precibus et sufragiis non liberentur. (Beda ubi supra.) Znaj veli, da će se mnoge od ovih ovdje duša sve do strašnoga suda mučit, ako ih molitve i druge pomoći pravovjernih neoslobode.

A sv. Dionisij kart. piše, da se za njegova vremena ukazala njeka duša na muke u očistilištu odsudjena, te rekla: Scio quia ante judicii diem veniam non obtinebo. (De 4. novis. art. 47.), Znam veli, da se prije sudnjega dana neću osloboditi. —

Strašno je to, lj. sl. moji, ali istinito, kao što se i odtale vidi, što naša sv. mati crkva za umrvše dopušća i naredjuje molitve, koje će trajati do svrhe svieta. Čim nam očevidno kaže, da duše onih umrvših sve dotle mogu imati potrebu od njih, jer će sve dotle u očistilištu se mučit.

Nit samo ove, već i druge mnoge duše i poslie umrvših i sada još živećih, koje dodju u muke očistilištne, da će do svrhe onih molitva imat za što će u istih ostati, evo odkle i to razložito suditi možemo. Sv. Vinko Valent. piše, da je njeki u muke očistilištne odsudjen bio na godinu dana za cigli jedan mali grieh. Čujte, za jedan samo grieh čitavu godinu dana. A koliko danas živi i umire kršćana

s tolišno grieha malih? Jedal i ih velika množina nestenje pod hiljadami i hiljadami, i pod istim bremenom neizpušta li i dušu? Pa ako i neznamo, koliko još vremena ima do sudnjeg dana, ipak se lahko dogoditi može, da ga tolike godine ondje dočekaju, kad se za svaki grieh po godinu odgarati ima.

Nego i tko i manje i kraće vremena bude u njih, i onomu će duge i preduge biti, jer je ondje, kako kaže sv. Augustin: Gravius est esse in purgatorio ad ictum oculi quam quidquid poenae in hac vita excogitari possit. (De poen. dist. 7. c. ult.), jer je veli ondje teže bit, dok okom migneš, nego su sve muke, koje se na ovom svietu i izmisliti mogu; te kao što okrunjeni prorok David kaže: Dies una in atriis tuis super millia. (Ps. 83. 10.), Bolji je veli dan u raju, nego hiljadu ih ovdje; tako se može reći: da je u mukah očistilištnih dan jedan dulji i gori, nego i hiljadu na ovom svietu. S toga, kako piše sv. Antonin, njeki odsudjen u te muke, premda nije više od sata bio u njih, činjaše mu se i govoraše da je bio više godina. (S Ant. 1. p. sum. tit. c. o.)

A nije ni čudo, kad je i na ovom svietu sve dulje vrieme, što ga tko u višoj muci provodi. Pa sad odtale sudite, lj. sl. moji, koliko će se vrieme učinit dušam onim u mukah od očistilišta, koje će u njih sve do strašnoga i Bog zna koliko još dalekoga suda pateći se ostati. — Ako je njekakov Jak. Osorij u tamnici kralja španjolskoga za jednu samo noć od straha i od muke obieliti mogao, kako pisano ima; (Mart. l. 4. epigram. 2.) — koliki strah premetnuti, kolike li muke podnieti neće li oni u onoj strašnoj tamnici oštre pravde božje, i za tako dugo vrieme?!

Zaisto dokučiti ni znati toga nemože nitko, a pretrpjeti možda ćemo morati i mi isti. —

* * *

Strahota muka očistilištnih — kojih vam samo slabu priliku, ili da još pravije reknem jedva sjenu pred oči stavih, — valja lj. sl. moji da nas na dvoje potakne. Prvo valja da nas na ono gane, rad šta već s početka rekoh, da ću govoriti, t. j. na milosrdje prama dušam umrvših, koje se ondje nalaze. — Ta da su nam sve sami neprijatelji u tolikih mukah, koji su nam svedjer o glavi i o nesreći radili, valjalo bi da im se smilujemo, i kad možemo pomognemo, pa makar nas to i truda i troška stalo. Pa zar mi, koji konju, volu i drugomu živinčetu, ne samo svomu nego i tudjemu, baš i neprijateljskomu, kad je u muci, pomognemo, često i s velikom

mukom, — zar velim da mi nemilosrdni ostanemo prama neprocienjenim dušam iskrnjih naših, braće naše po nebeskom otcu? Tim više što nas sv. vjera uči, da će nam se one duše obilno odužiti, moleć se za naše potrebe pred licem božjim, kad se oslobode odanle? — Po gotovu valja da se na milosrdje ganemo, i što možemo više pomognemo duše naše rodbine, prijatelja i dobročinitelja, koje se možebit ondje prže, i Bog zna dokle će se još pržiti! — Promislite, lj. sl. moji, da možda ondje trpe i mnogih vas dragi roditelji, koji vas rodiše, odhraniše i s onim sastaviše, čim sad živite; — mnogih vas ljubezni sinovi i kćeri, koje toliko ljubiste, da bi prije sve svoje imanje pa lahko i isti život pregoreli nego li nje; — mnogih sladka braća i sestre, koji cvieće života vašega bijahu; — mnogih mili drugovi vjenčani, koje tako voljeste, da ste za ljubav njihovu pripravni bili i otca i mater, i braću i sestre ostaviti; — mnogih vjerni znanci i prijatelji, koji vam ništa ni iza rodjene braće i sestara ostali niesu; — mnogih dobročinitelji, koji vas i pred Bogom i pred ljudmi na harnost i na zahvalnost zadužiše; — — — promislite velim da vas svakoga, tko mu drago u onih se strašnih mukah nahodi, pa im se smilujte i nastojte, nebi li ih što prije oslobodili iz njih i u rajsko veselje preveli. Nastojte molitvami, nastojte milostinjom, postom i drugimi dobrimi djeli za nje učinjenimi, a osobito sv. misami. Nemojte se, lj. sl. moji lakomiti pa sjeromaštvom izgovarati; ta vi ćete sebi opet s pomoćju božjom zaraditi, a oni sebi nikako pomoći nemogu; a da se što i namučite, lakše vam je pretrpjeti nego njim; vaša je muka pram njihovoj pjevanje. — Takodjer ni vi, koji ste za svoje umrle ukop i običajne tako zvane velike mise platili, nemojte misliti da ste vas dug prama njim s vrata skinuli, jer se nezna koliko će njih ondje oštra pravda božja zadržavati. — Filip III. kralj španjolski je 20.000 misa prikazao za svoju kraljicu Margaritu; a Jezabela, kći jednoga takodjer španj. kralja dva puta toliko za muža svoga; mnogi pak ostaviše plaću da im se do svrhe svieta svake godine po njekoliko misa za dušu izgovori. — To vam kažem, lj. sl., da se u te liepe izglede ugledate, pa štogod više možete svojih se mrtvih spominjete. Ako im bude potreba, da im dužni neostanete, ako li srećom nebude njim, bit će drugim, pak će svejednako od Boga isto nadarje primiti. — Drugo na što nas potaknuti ima strahota muka u očistilištu jest, da se pomnjivo čuvamo ne samo smrtnih grieha, rad kojih se u pakao ide, nego i od malih, rad kojih nas te muke čekaju, i opet da uztrpljivo podnosimo muke i nevolje,

koje nas u životu s nadju, nebi li nam bile mjesto tih strahovitih muka; najposlie da ništa nepropustimo, po čem bi se i od onih grieha, od kojih se u tih mukah čisti, već ovdje oslobodili. — Često je i od mnogih čuti, gdje žele doći u muke očistilištne, a samo da nedodju u pakao. Istina je, kad nam nebi moglo biti drugčije, već ići jal u muke paklene jal u one u očistilištu, bolje bi bilo u ove posljedne, jer ako i nisu lakše, bar će im kadgod kraj i konac biti. Al kad nam može biti ni u jedne ići, nije li velika ludost, nije li strahovita sljepoća, od jednih se samo, a ne i od drugih čuvati?! Nisu li s toga, kako liepo opaža sv. Ivan Zl., mnogi ljudi prilični nerazumnoj djeci, koja se boje maškara, koje im ništa nahuditi nemogu, a užeženoj svieći i u vatru srljaju, koja ih opržiti može? — takovi su, velim, mnogi, koji se boje posta, molitava i drugih dobrih djela, koja im malo oli ni malo tielu nehude, a neboje se tako velikih i strahovitih muka u očistilištu, te se malo ili nimalo nečuvaju od onoga, što u njih vodi, a isto tako malo mare za ono, što bi ih od njih osloboditi moglo. — Nemojte tako od sele, lj. sl., već nek vas strahota njihova učini pametne i kriepostne, kako ćete izbjeći ne samo muke paklene već i ove, te uprav u kraljestvo nebesko preći po smrti vašoj. A da vam to još lakše bude, često se spominjajte onih, kojih se sad duše u njih nahode, pa nek se one oslobodjene mole Boga za vas. Znajte bo, da će one duše, dok odanle izadju, biti dvoranici nebeski, i kod Boga tako pristupni ko i ostali sveti. — Budite im dakle sada pomoćnici, da vam oni poslie budu zaštitnici, pa da po smrti zajedno uživate slavu kraljestva nebeskoga, koju nam svim podielio Bog otac, sin i duh sveti! Amen.

Propovjed na 22. nedjelju po duhovih.

Svatko ima slobodnu volju, i s nje si je sam uzrok vječitoj ili blaženosti ili propasti.

(B. D.)

„Otišav farizejci držaše vieće, da bi uhvatili Isusa u govoru.“ (Matth. 22.)

Danas ću vam propoviedati o istini vele poznanoj i bistroj nu ipak slabo vjerovanoj, naime o slobodi, kojom je Bog ukrasio našu dušu, i na kojoj se temelji vječna naša sreća — ali i nesreća. Prigodu tomu govoru uzimam s poznane opakosti farizejaca, koji su vazda pleli mriežе Isusu, da ga uhvate u kakvu mu drago nepravičnu govoru i upropaste.

Za mladjih svojih lieta slušao sam počesto nepametne razgovore nemisaonih ljudi, kako ovi farizejci nisu ništa tobože krivi onim hinbam, kojimi su zamke metali Isusovu životu. Ono, rekoše, tako je od vieka sudjeno, kakono što je svakomu čovjeku sudjeno, da čini ili dobro ili zlo, a proti toj sudbini da se nemože čovjek odaprieti. Tako dakle nebi bilo u čovjeka sloboda volje nego njeka prinuždnost od odsude božje; čovjek bi radio prinuždjen od sama Boga čas dobro, čas zlo, te bi dragi Bog radi svoje vječne odsude sam bio kriv svakomu zlu, što ga čovjek čini. Tako vjeruju Turci, kršćani pak ne.

Gorji od Turaka su mnoga tobože prosvietljena gospoda, koja u tom pogledu svojom nevjerom nadmašuju Turke. Oni, istina je, neuče, da je Bog ikomu sudio ovako ili onako djelati, jer nevjeruju u njega. Nieču oni ipak, da bi čovjek slobodno mogao izabrati dobro ili zlo, jer vele u svojoj nadrimudrosti, da svaka bivaju po njekoj nutrnjoj nuždi naše naravi tako, da je baš svatko onako morao raditi dobro ili zlo, kako je učinio, i da nitko nemože htieti drugčije činiti, nego kako čini. Tako ovi nieču Boga i pripisuju svaka dobra ili zla nuždi naše naravi, sliepim zakonom i silam iste, dočim mnogi od vas samo zato se nalaze u zabludi, što se nisu trudili bolje uputiti u bivstvo premudroga i prepravednoga Boga, te u narav svoje sâme duše.

Ja ću vam danas bistro pokazati, da

1. čovjek ima slobodnu volju i
2. da je sam uzrok svojoj ili blaženosti ili propasti vječnoj.

Pomozi nas, dobri Bože, da spoznamo ovu istinu, te već neokrivimo tebe radi naših zloća.

* * *

Što razumijemo po tom, ako reknemo da čovjek ima slobodnu volju? Razumijemo, da ima duhu njegovu moć izabrati izmedju dvijuh ili više stvari jednu, koju bi ipak mogao i neizabrati; ili nehtjeti jednu ili više stvari, koje bi mogao ipak i htjeti.

Istina je sveta, svim nam vele poznata, koju nitko nemože oboriti, da u svakoga od nas ima takova moć, po kojoj možemo odabrati po dragoj svojoj volji, kakogod nam se svidi. Možemo htjeti što je pravo, i dobro, a mrziti, nehtjeti, što je krivo ili zlo; ili obratno možemo htjeti krivo i zlo, a odabrati što je pravo i dobro. Ovu slobodu izbora nemože ništa na svietu zapriečiti, niti nas prisiliti niti prinužditi, da inače izaberemo nego kako sami hoćemo. Može vanjska sila naše tielo i uda njegova nadjačati, ali nemože

obladati našom voljom i njezinim slobodnim izborom. Kada n. pr. ob nedjelju zvono zazvoni i meni navješćuje, da će se obslužiti sv. misa, i kada mi um govori na usta moje saviesti da sv. mati crkva zapovieda, da mi je treba u svaku nedjelju slušati sv. misu: tko može siliti moju volju ili istu prinuždditi, da ili hoću ili neću slušat sv. misu? Moglo bi me zatvoriti u sobu, da nemogu izići i doći do crkve, ali moje hotienje, moju volju nemože nitko ondje pritvoriti, i ja, makar zatvoren, mogu vazda htjeti i željeti onamo ići, niti išto može zapriečiti to moje htienje. Isto može se dogoditi obratno. Ja mogu čujuć zvono i nehtjeti u crkvu ić, pak da se dogodi samnom nasilje, da me n. pr. vezana odnesu u crkvu, ipak zato nije vezana moja volja; ona je slobodna i ja mogu na prkos onoga nasilja, u crkvi pridržan svedjer htjeti i željeti, da nisam pri sv. misi.

Ovu istinu, koja je temelj svoj ćudorednoj dobrotinji našoj uči nas gospodin Bog u sv. pismu. U knjigi petoj proroka Mojzije (30, 19.) i na mnogih drugih mjestih, gdje se Židovom daju zakoni, i njim ostavlja na volju izabrati je i izpuniti ili neizbrati je t. j. odbiti. U knjigi Josue (24, 15.) naročito veli duh sv.: „Daje vam se izbor, berite što vam se dopada.“ Da u nas nije sloboda volje, već da je sila, nužda ili kakva sudbina uzrok svemu onomu što činimo ili ostavljamo, onda nebi bio mogao Bog kazati u sv. pismu: izberite što vam se dopada.

Ova je istina tako bistra, da je skoro smiešno navoditi daljnje razloge. Ipak da vas tvrdje ukriepim u toj istini, dozvat ću u pomoć ono, što nas uče sv. otci ob ovoj stvari. Sv. Augustin (lib. de spir. et litera c. 31. n. 53.) veli: Veli se, da svatko ima u svojoj vlasti to, da što hoće čini, što neće, nečini. — Kada se dakle daje vlast po slobodnoj volji htjeti ili nehtjeti, onda nije nikomu sudjeno niti je itko prinuždden ovako ili onako raditi, nego može kako hoće t. j. ima slobodnu volju na dobro ili na zlo.

Odista moramo dopustiti, da je čovjek vrlo kukavan, kad se zapregne braniti svoju opakost nadrimudrovanjem. Jer da se odbije krivnja za zlo, što činimo ili sami ili drugi, izmišljamo, da je tako sudjeno, ili da moramo činiti zlo. Ali prosim vas da samo malo razmotrite sve ove razloge, koje ću vam još navesti.

Znano vam je, m. dr., da je Bog čovjeku dao njeke zapovjedi. Jedne od ovih sabrane su u tako zvanih deset zapovjedih božjih, koje je Bog dao narodu židskomu i po njih svemu ostalomu čovječanstvu. U njekih tih zapovjedih išće Bog od nas, da činimo dobro, u njekih

opet brani, da nečinimo zla. Moji dr. kr.! Mi znamo, da je Bog biće najizvrstnije, dakle da je u njega i savršene mudrosti. Ako je Bog najmudrije biće, onda je za cielo morao znati, da li mi možemo ili nemožemo obdržavati te zapovjedi njegove. Kad bi pak istina bila, kako vi obično govorite, da sudbina vlada s čovjekom, da mora baš onako i nikako drugčije raditi, nego kako tko radi, onda je m. dr. Bog dao zapovjedi tà u ludo; jer čemu zapoviedati nješto, što nam je sudjeno neizpuniti, i čemu braniti nješto, što nam je sudjeno da moramo prekršiti? Ako je dakle Bog zapovjedio dobro činiti, a zla se čuvati, a nije dao slobodne volje, da čovjek izabere što i kako hoće, nego ako je sudio jednomu da čini dobro, a drugomu, da djeluje krivo: onda nije učinio pametno, i Bog onda nije najmudrije biće. Zar tako? Neka nas sahrani Bog od takva mišljenja! Bog nije sudio nikomu, kako će raditi, nego mu je ostavio na volji, da slobodno izabere ili dobro ili zlo, i zato mu je dao zapovjedi i zakon, da ih izvrši ili pogazi, kako mu se prohtije.

Sada čujte još ovo. Uz to, što je Bog dao zapovjedi, on je iste utvrdio svojimi objeti i grožnjami. Rekao je, tko bude slušao njegove zapovjedi, on će dobit za svoju vjernost nagradu u nebu, naime vječno blaženstvo; naprotiv grozio se je onim, koji nebudu obslužili njegove volje, vječnim prokletstvom. Sada vi sami odgovorite mi po duši na ova pitanja. Ako je meni sudjeno dobro činiti, ako neimam slobodne volje te nemogu ni htjet pogaziti zakon, što vriedi ono dobro, koje sam tobože učinio? Zar je vriedno da mi se daje nagrada u vječnom blaženstvu za dobro, koje nisam učinio od svoje volje, nego koje sam prinuždden bio učiniti, jer je tobože Bog tako sudio, kojoj sudbini nisam se mogao odaprieti? Zaisto nagrada neide onda mene nego sama Boga, koj mi je sudio, da nemogu učiniti zla. — Isto tako stoji odgovor ako se pitanje obrne. Recimo da mi je sudjeno činiti zlo, zar sam ja onda kriv, što zlo činim? Zar mene da se kazni vječnimi mukami u paklu zaradi zla koje sam sbog tobožnje sudbine morao učiniti? Nije li dapače onaj baš pravi krivac, koj me je obsudio, da moram zlo činiti, pa nije dao moći, da se zlu oduprem? Evo vidite, kamo vodi nauka o vašoj sudbini! Koji govore, da je svakomu čovjeku unapried sudjeno, kako će činiti dobro ili zlo, taj pravi od najpravednijega Boga nepravedno biće, koje nagradjuje dobro, što nismo zaslužili, a kazni zlo, kojemu je ono samo uzrok. Oh kolika je grehota u takovoj misli, da bi nas dragi Bog htio pravdati za išto, čemu nismo sami krivi. Kao što

mudrost bošja samo onomu prepisuje svoje zakone, komu je dao slobodu izpuniti ih, tako isto nagradjuje i kara samo onoga, koj je od svoje slobodne volje zakone izvršio ili prekršio.

Sada se napokon obraćam na istu vašu saviest i način života, da mi posvjedočite ovu istinu kršćanskoga zakona.

Kada učiniš koje mu drago zlo, — a recimo nije ga nitko vidio, zašto se bojiš. Prevario si njekoga, a nezna nitko za to; psovao si Boga, a nije nitko čuo; ukrao si njegdje njeku stvar, nitko nezna da si ti to bio, ogriešio si se s tudjom drugom, nitko nije vidio; i. t. d.: reci mi, zašto se plašiš, zašto te strava hvata za zlo, za koje nitko nezna do tebe? Ob dan se grizeš i uznemiruješ, ob noć nemožeš zažimati očima, kad se moliš, raztrkana ti je pamet, kad radiš, zaboravljaš često na najnuždnije stvari, a sve to radi grieha, kojega nitko nezna, koj si ti, kako veliš da ti je sudjeno, morao ućiniti, za koj grieh niti nisi kriv, jer nisi mogao neogriešiti se s njim: zašto toliki strah, tolika neprilika s njega? zato vidiš, jer znaš, da si mogao ono zlo i neučiniti, i da ti je tako i trebalo kloniti se onoga zla; zato je ta muka na tebi griešniče, jer znaš, da imaš slobodu volje činiti dobro ili zlo, i jer sam nevjeruješ u sudbinu, prem se na nju izgovaraš radi sebe i radi drugoga. Griznja saviesti i kajanje duše radi počinjena zla govore bistro, da ti i svaki drugi može raditi kako hoće, da ima slobodnu volju, i da nije nikomu ništa sudjeno. Kada bi u istinu prinuždden bio čovjek djelovati po naredbi njeke sudbine, onda se nebi trebao plašiti nikakve kazne zaradi grieha, niti nadati dobru zaradi nagrade, i naša saviest bi u istinu spokojno mirovala. Ali Bog, koj je dao čovjeku zakone i slobodnu volju, dao mu je sudca u njegovoj saviesti, da mu je ova prva naviesti, koliko se je slobodnim izborom svoje volje služio proti božjoj volji i koliko je vriedan prikora i kazne.

To, što sam vam dokazao na mnogovrstne načine, vi posvjedočujete svakdanjim svojim životom. Kada vam je diete nepokorno, vi ga karate; ako vam je sluga lien ili nevjeran, vi ga ružite i naknadite si iz njegove plaće, zašto je vas prikratio ili prevario; ako tkogod od vas što ukrade, vi tata išćete na sud; ako vas je tko uvriedio, kvar vam nanio, a nemožete dobiti zadovoljštinu na ljudskom sudu, vi velite: Bog je, koj će suditi. Pitam vas, m. lj. kršć., zašto se tužite za ovakva zla? Ako je istina, da je sve sudjeno, da čovjek neima slobodne volje, onda bi vi morali govoriti ovako: Ovo moje ubogo diete mora biti zločesto, nepokorno, nezahvalno i okrutno prama

meni svojemu roditelju, jer mu je tako sudjeno, što ću mu ja; a nebi ga smjeli karati i šibati; ovaj moj sluga jest lienčina, u potaji me okradjuje, ali tako mu je sudjeno; neka mu je prosto; onaj čovjek provalio je noćas u moju kuću pak odnio novce, onaj otjero moja dva hranjenika, onaj odagnao moju kravu, vole, koze, ovce; onaj drugi opet zapalio mi kuću ili zgradu i t. d.: žalim te dobre ljude, kojim je sudjeno činiti toliko zlo, neka bi im bilo prosto. Tako i na slični način morali bi govoriti, ako se neima slobodne volje nego sve čini od sudbine. A govorite li tako? Moram kazati da još nisam nikad doživio takova slučaja. Kad se tiče zla, što je naneseno drugomu, onda ublažujemo naše mnienje govoreći: sudjeno je; ako li se pako tiče nas, o dragi Bože, onda se užestimo i tražimo, da bi Bog odmah bacao oganj s neba, neka pokara one, koji su se drznuli svojimi griehotami zadjenuti se u naše ili imanje ili poštenje. To je očiti dokaz, da i sami vrlo dobro znate, da nije ništa nikomu sudjeno, nego da svatko po svojoj dragoj volji čini što i kako hoće.

Ova sva govorio sam samo vam, inače dobrim kršćanom, koji govorom doduše zabludite, i s njeke krive nježnosti blažje sudite zlo što ga čine drugi, odbijajući ga na sudbinu, a inače pravu i čistu vjeru čuvate u svom srdcu. Ob onih nadrimudracih, koji niječu Boga, a ljudske odluke čine odvisne od njeke nutrnje nuždnosti ljudske naravi, ne pako od slobodne volje, niti je potrebno niti vremena ovdje dangubiti. Jedno vam ipak mogu spomenuti kako i oni u svakdanjem životu nevjeruju, što u svojih knjigah uče. Ako se koga od njih uvriedi ili naruži, žešće nego li vi planuti će od ljutosti i gnieva te tražiti zadovoljštinu. Prevari li ga tko, ukradu li što od njega, i on traži od svjetovnoga suda, da se krivac kazni. Naredi li štogod mladjemu, išće da se njegova naredba izpuni. Zašto sve to radi? Ako je osvjedočen, kako ludo uči, da neima u čovjeka slobodne volje nego da se od nutrnje nuždnosti mora činiti, kako se baš čini i nikako drugčije, onda bi morao sve mirno trpiti, mučati, te sve pustiti, da ide, kako što hoće.

Ali ostavimo tu zabludu ljudskoga uma, pa poišćimo kakvu dobru nauku za naše spasenje iz predložene istine.

* * *

Iz razložene napred istine svatko lahko uvidja, da je sâm on uzrok svemu onomu dobru, što čini, kano i zlu, što skrivi. Ako se pobožno molite Bogu, ako dostojno primite sv. sakramente, to je učinjeno po vašoj slobodnoj volji, i nagrada, koju će vam Bog zato

dati, po vas je zaslužena. Ako ste milosrdni sa svojim iskrnjim, ako ga svjetujete na dobar i kriepostan život, ako ga odvraćate od zla duše i tiela, i u svakoj nevolji pomognete, to je sve vaša zasluga, jer ste odlukom svoje slobodne volje učinili ova dobra i zavriedili od Boga primjerenu nagradu. Ako ljubite svoju djecu i s te ljubavi radostno primite na sebe sve težkoće dobra odgoja, to ćete vi uzrok biti svakomu dobru, što će procvasti s vašega truda na djeci, i s njom zajedno dobit ćete i vi od Boga obećanu nagradu. Ako ste zahvalni svojim roditeljem za primljena od njih dobra tjelesna i duševna, to ćete vi uzrok biti vesela njihova srdca, koja će nad vaše glave izprositi obilan božji blagoslov.

Nasuprot netreba smetnuti s pameti, da je isto tako čovjek svakomu zlu što ga čini sam kriv, i da će svojom krivnjom propasti, bude li slobodu svoje volje zlorabio na prekršenje božjih zapoviedi. Onaj kršćanin, koji tek ime kršćanina nosi, ali se nigda nevidi niti na sv. izpoviedi, niti na presv. pričesti, izgubit će brez dvojbe svoju dušu; tko će njemu biti kriv? Nitko nesusdržaje ga od crkve i izpovjedaonice; on sâm neće da se sjeti Boga, neće da se svidja, neće da ublaži gniev povriedjene po njem pravednosti božje; on bi mogao sve to htjeti, ništa ga nesmeta osim njegove opake volje: sam će si zato kriv biti, ako ga zato stigne ljuta kazna božja. Ti oholi kršćanine, koj prezireš onoga, jer loši gunjac pokriva njegova ledja nego li tvoja, jer je manje ugledan u svietu on nego li ti, zašto neodložiš ohole ćudi svoje? Propast ćeš, vjeruj, i sam ćeš biti kriv toj propasti, jer na tvojoj volji je ili ostati ohol ili ponizit se. Obrni se. — Nezalazi na sumnjive one staze, gdje nevinost može postradati; neotimaj se toliko za blagom, koje crv toči ili moljac izgriza; nepožudi tako žestoko blaženost zemaljskih slasti; nepodpiruj toli ljuto ćut osvete u svom srdcu, ublaži i kroti razjarene strasti svoje: na tvojoj je to moći, u tvojoj slobodnoj volji; neučiniš li toga, vjeruj da propast tvoje duše dolazi od tvoje volje i da si sam si kriv tvomu prokletstvu. Mnogi gazda dieleć poslove po kućah neradi uviek pram pravičnosti. Jednomu dodieli češće laglje poslove, dočim drugomu, na zdravlju slabijemu, uprti težje poslove; jesi li ikada, ti gazda nepravični, promislio, da ćeš za tu nepravicu dati oštre račune Bogu? Zašto to činiš? Vidiš u čistoj volji tvojoj jest, da budeš svojim kućanom pravičan, nedjeluj dakle na svoju propast. Ti pako kućanine, zašto si trom pri poslu domaćem i poljskom, da uviek drugi moraju nadopresti tvojoj predji, nadorati tvojemu oranju, nadočistit blago tvo-

jemu snaženju? U tvojoj je volji biti prilježan, neupropasti dakle duše s tvojom lienošću.

Slušajte što govori Bog (Eccl. 15, 14.): Bog od početka postavi čovjeka i ostavi na ruku njegova svjeta; pridoda zakone i zapovjedi svoje; ako budeš htio držati zakone, uzdržat će te.“ To pamtite dobro: ako budeš htio držati zakone, uzdržat će te. Neće te dakle uzdržati, nego upropastiti, ako ih nebudeš htio držati. Tko će dakle biti kriv ako propadneš? Tvoje nehtienje.

Čujte samo, kako naš spasitelj kori Židove, koji tako svojom okornošću skriviše sami sebi propast! Kad je jednom razgledao glavni grad svoje domovine, Jeruzolim, i u duhu predvidio svu golemoću kazne božje, koja će sustići Žudije, ovako je zavapio: „Koliko puta htjedoh sabrati sinove tvoje, kako što kvočka sabire pod krila svoje piliće i nisi htio!“ Nisi htio, veli on; nisi htio prepoznati spasitelja svoga, nisi htio primiti objavljenu po njem vjeru, nisi htio stupiti u jedino spasonosnu crkvu; tko je dakle kriv, ako je Bog odlučio tebe razoriti i stanovnike tvoje razpršiti po svem širokom svietu? Ti si Jeruzolime sam kriv svojoj propasti.

Tako je svaki kršćanin sam si kriv, ako izgubi svoje spasenje. Sv. Irenej piše: Čovjek ima slobodnu volju i može postati ili čista pšenica ili pljeva, t. j. može postati dobar kršćanin i blažen, ili zločest, koj će se baciti kano nepotrebna pljeva u vječni oganj da izgori. Nu ako se to posljednje dogodi, gdje je krivnja i uzrok? U nehtienju onoga, koj se je svojom slobodnom voljom odlučio na pljevu i oganj.

Naša krivnja tim je veća, što nas Bog po svojoj milosti na mnogostruke načine pomaže i kriepi, da laglje možemo volju svoju sklonuti na dobro i odaljiti od zla. Sv. Prosper navadja četiri sredstva, kojima milost božja blago djeluje na volju čovječju, da ju privabi na izpunjenje zakona i tim da se spasi. Ta četiri sredstva su: strah, radost, požuda i naslade. Milost božja naime pobudjuje u nas strah od pravednosti božje, koja neće trpiti ijednoga grieha, da ostane nekažnjen, s čega i veli sv. pismo (Eccli 1, 27.): strah gospoda izgoni grieh; ona probudjuje nadalje radost, koju ćuti svaka duša u izpunjenju zakona, koj je lahko brieme, a donosi vjekovite nagrade; nadalje svraća milost božja dušu našu na ove iste nagrade, naime na vječno blaženstvo i oživljuje u nas požudu za nebeskimi dobri; napokon pita našu dušu duševnimi nasladami, koje ćuti svaka

duša, vjerna u dobrini kršćanskoj. „Vuče strah, veli sv. Prosper (na izpunjenje zakona), jer početak mudrosti je strah gospoda;“ vuče radost, jer obradovao sam se u onih, koja su mi rečena, (kako uči sv. pismo); vuče požuda, jer požudjuje i nestaje duša moja u pridvorje gospoda; vuku naslade, jer vrlo sladka su nebu mojemu besjede tvoje.

Promislite sada sami, da li može čovjek koga drugoga osim sama sebe kriviti, ako propadne! Volja je slobodna svakomu, može, samo ako hoće, htjeti dobro i bježati od zla; na to ga još kriepi sama božja milost milijuć ga svakovrstnimi duševnimi podticali, kano spasonosnim strahom, radošću, požudom i nasladami dobra i neba: pak ako sve to prezrev ipak slobodno izabere činit zlo, na koga da tako zločest čovjek obori krivicu svoje propasti? Na nikoga drugoga nego na sama sebe.

Nu vrieme je da dovršim svoj govor. Dragi Bože, koj si dao nam svakomu slobodu volje cjelovitu, te nisi nikomu u napred sudio, da mora činiti ili dobro ili zlo, nego pustio neka si svaki od nas sam uzroči sreću ili propast, molimo te da nam dadeš sve te krepčije i obilnije milosti, da se opornost naše volje umekša i dragovoljno prigrli zapovjedi tvoje, da nepropadnemo, nego po tvojoj dobroti se spasimo. Amen.

Propovjed na 23. nedjelju po duhovih.

(B. D.)

„Evo mi sada preminu moja kći“.

(Matth 9.).

Kada tko umre, nakupi se množtvo naroda oko tiela pokojnikova, i dočim mu se izkazuju znamenja žalosti, ima ih obično ne malo, koji od srdca žele, da bi, ako bi ikako moglo biti, pokojnik oživio. Što se tako vruće želi, to premalo ih pomisle, da pokojnik, naime njegova duša, odista živi, i da će se njihovoj želji podpuno zadovoljiti na sudnjem danu, kada se budu na glas angjeoske trublje grobovi otvorili i mrtva tjelesa uzkrisila, da se na novo sjedine s dušom.

Dočim se obično plače nad smrću, za koju se misli da uviek prerano dolazi, imalo bi se većma plakati zaisto nad onom nesigurnošću, kojom čovjek ostavlja ovaj sviet. Jer što je govorio sv. Pavao apoštol, da nam uviek valja djelovati o svojem spasenju sa strahom

i trepetom, to bi valjalo osobito zapamtiti o koncu ljudskoga života. Kakov bo je zadnji čas života, onakova je sva vječnost duši čovječjoj; tko je umro pobožno, njegovo je spasenje obezbiedjeno; tko je sto godina živio u bogoljubnosti a u zadnjem času odvrati se od Boga, taj je svoju dušu izgubio na vieke.

Nije dakle smrt strašna, što razstavlja dušu od ovoga tiela, niti zato što nas trza iz družtva naših milih, što oduzme zemaljska dobra: ta sve to malo ima ciene za život vječni, s kojim se ova vremenita dobra nemogu prispodobiti: Smrt je strahovita, jer odlučuje u zadnji čas našu vjekovitu ili sreću ili propast.

Ova nauka katoličke crkve, koja je mnogomu griešniku povod vječitomu spasu ali i vječitoj pogubi, bit će danas predmet našega razmatranja. Razložit ću vam naime da

1. zadnji čas života jest vrlo važan te sbilja sve odlučuje, i zato se

2. imamo vrlo brinuti za sretnu smrt.

Ti Isuse, koji si tolike griešnike izbudio od smrti na život, da poznavši tebe, spasitelja svieta, mogu i sebe spasiti, daj nam milost, da ovu istinu dobro razumijemo, i sretno umremo.

* * *

Mnogi kršćanin nemože razumjeti, da zadnji čas u životu odlučuje za sve vieke čovjeku ili sreću ili nesreću, ili vječno blaženstvo ili vječne muke u paklu. Danas će oni a i vi s njimi razumjeti to i prama tomu od sele se vladati.

Ako je koj čovjek živio cieli život po volji božjoj, revno se molio sa sv. Terezijom, čistoću srdca čuvao sa sv. Ivanom, postio sa svetim Antunom, na milostinje razdielio sav svoj imetak, te od svake i najmanje sjenke grieha se branio, pak ako je zadnji čas odustao od makar jedne samo zapovjedi, privolio u jedan samo smrtni grieh: onda umre on u takovu griehu, i posliedica takove griešne smrti jest vječno prokletstvo. Nasuprot ako je tkogod po sve dane svoga života griešio, opačinami svake ruke oskvrnio svoju dušu, a u posljedni čas savršeno se pokaje i obrati Bogu, onda su izbrisane sve njegove prvašnje grehote, Bog ga pomiluje i daje mu vječno blaženstvo. To je jednodušni nauk Isusa i apoštola. Isus uviek opominje na uztrajnost u dobru zaradi zadnjega časa, za koj nitko nije siguran, i koj ako bi nas zateko nepripravne, bio bi prava naša propast. On daje svu važnost onomu zadnjemu času ne za drugo, jer o njem visi sva vječnost. Kad bi, veli on, gospodar kuće znao, u koju će noć

tat nahrupiti i podrovati njegovu kuću, on bi zaisto bdio i nebi dopustio, da mu se podruju zidovi; zato, nadostavlja on, budite pripravni, jer u koj se nenadate sat, sin čovječanski će doći. Posljednjoj dakle uri života čovječjega daje se najveća važnost, o njoj bo visi i odlučuje se za sve vjekove.

A istina je to, samo razmotrite navedenu po samu Isusu prispodobu. Ako čuvaš svoju kuću svaku noć kroz deset, dvadeset i više godina, a nisi bdio one zadnje noći, kad su tati sbilja nahrupili, što ti je koristilo prvašnje tvoje bdienje? Tako isto ako si dušu čuvaš, deset, dvadeset do petdeset i šestdeset godina od svakoga grieha, ali se zapustio u onaj baš ćas, kad je gospodin pokucnuo na vratih tvoga života zovuć te na sud, onda ti sve tvoje kriepostno življenje nije od koristi, što si se dao zateći baš u onaj čas, kad si trebao najviše biti na oprezu. Obratno je po nesretne griešnike velika utjeha i milost, ako se još u zadnji čas obsjete Boga i savršeno pokaju. Oni priliče čovjeku, za svoju kuću doduše kroz mnogo ljeta nemarnu, nu ipak tako sretnu, da se obsjeti stražiti nad kućom baš u taj par, kad navali tat, da ju okrade. Takov sretni griešnik bio je onaj osudjenik, koj je visio Isusu ob desnu, ter savršenim svojim pokajanjem u zadnji čas zavriedio primiti oproštenje svojih grieha i obećanje nebeskoga blaženstva.

Ovaj zadnji čas života može se sgodno uzporediti s hrastom, koga se podsjecuje u lugu. Na kojugod stranu ga izvrne posljednji udarac, na onoj strani ostaje ležeć. Tako to o čovječjoj smrti uči samo sv. pismo: Ako bude spalo drvo na jug ili sjever, na kojegod mjesto spadne, ondje će biti. (Eccl. 11, 3.). Spadneš li dakle dušo kršćanska na stranu božju, biti ćeš božja, spadneš li na stranu vražju, biti ćeš svojina duha paklenoga.

O tom se netreba ništa varati. Sv. Augustin isto uči. Govori on, da će nas suditi na sudnji dan onako, kako nas se našlo zadnji dan života. Ako si probavio sto i više godina dug život u bogoljubnosti, a u zadnji čas si pomanjkao, pribrojit ćeš se onim, koji pomanjkani pred Bogom od njega su na vieke odlučeni; ako si pako nesrećom mnogo griešio, a u zadnji čas savršeno obljubio Boga, bit ćeš njegov, on će te blago suditi.

Nereci, da je to nepravda, da jedan jedincati zadnji grieh uništuje mnoge stotine i tisuće dana u bogoljubnosti, skrušenu pokajanju i postu provedene, a naprotiv, da zadnje kratko pokajanje može izjednačiti i pokriti množinu grieha kroz ljeta i ljeta obnovljena. Nije

to nikakva nepravda. Vi isto tako sudite medju sobom. Recimo, da imate prijatelja, koj vam kroz mnoge godine čini plemenite usluge, koje mu vi opet vraćate istom ljubezljivošću. Nuto dogodi se, da vaš prijatelj iznenada okrene ćud, da vam u mjesto usluge učini vrlo velik kvar, ili težku koju uvriedu na časti ili poštenju: što će se sada dogoditi? Vi ćete, ako ste dobri i pravedni, izpitati uzrok promjenjene ćudi te ćete saznati, da se je vaš prijatelj od vas odvrnuo hotice, da je namjerice učinio vam onu uvriedu brez ikakva uzroka s vaše strane. Hoćete li vi njemu biti prijatelji, tomu čovjeku, koj je brez uzroka vas uvriedio na imanju ili na poštenju? Hoćete li vi pogledom na njegove prvašnje usluge oprostiti grdno nevjerstvo? Ja vas vidim, kako će planuti vaša srdca, kako će vam se razvezati jezik, ter uzkliknuti: to je gadno, gnjusno, taj čovjek do zla Boga nevjeran i nepošten, neka neide na naše oči. I vi držite, pa i ja s vami tako cienim, da će pravo biti, ako odlučimo prekinuti prijateljstvo s takovim nevjernikom i njega se mahnemo za uviek.

Ali obrnimo sad ovaj slučaj. Recimo da imate neprijatelja, koj vas oštećuje, gdjegod mu se pruži prilika, koj vas ogovara, kleveta, ruži i hulji pred svietom. Vi ste, ja vas poznam, dobri kršćani, ali toga nebi ipak mogli pustiti preko srdca, da nezamjerite tomu neprijatelju takovo postupanje s vami. Vi takova čovjeka nedržite dostojnim vašega prijateljstva, vi ga izključujete iz vašega družtva i želite samo jedno, da se nigda i nigdje nesastajete. Ali nuto čuda! Taj vaš neprijatelj nenadano uvidja svoju krivdu, on se kaje, da vas je tolikoput uvriedio; on moli za oproštenje, popravlja učinjeni vam kvar, hvali vašu dobrotu i plemenitost: nećete li vi, videć ga tako obraćena, odmah zaboraviti na pretrpljene štete i poruge i ljubezljivo ga primiti za prijatelja?

Što vi, m. dr. kr., držite da je pravo učinjeno od vas, to se nesmije cieniti krivo od Boga, ako mjeri pravdu po istoj mjeri. Vi uzimate za svoje prijatelje ili neprijatelje u račun samo ono zadnje dobro ili zlo, što vam je učinjeno od njih, pa cienite to za pravo; nuto nije li to, što čini Bog, kad nas sudi po vriednosti djela, koje činimo na čas smrti. Ondje nebiva inako. On, videći na času smrti nevjernost u smrtnom griehu umirajućega, čudi se opakosti toj i oduzima od njega svoju milost, svoje prijateljstvo, — a što je posliedica toga? Kano neprijatelj božji mora poginuti, poginuti na vieke u paklu. Obratno veseli se Bog neizmjerno, kada vidi griešnika u

zadnji čas skrušena; on mu vraća svoju milost, prijateljstvo i naravno vječno blaženstvo.

* * *

Tode nameće mi se osbiljno pitanje. Ako posljednji čas sve odlučuje, zašto da se trudimo toliko oko svoje posvetbe za trajanja svoga života? Čemu tolike molitve i pokore, čemu toliko trapljenje tiela i njegovih požuda? Nije li shodnije čovjeku, da se naužije toga svieta po svojoj miloj volji, i s pokorom čeka do zadnjega onoga časa, ako taj sve odlučuje. Moglo bi se u istinu dogoditi, da proživiv mnoge godine u bogoljubnosti baš u zadnji čas pomanjkamo, a ako se to dogodi, na što su toliki naši trudi za polučenje blaženstva? Onda bi nam dvostruko žao bilo, jedno, što smo izgubili blaženstvo, u zadnji kraj, a drugo, što se nismo naužili toga svieta. Ja ću na ovo pitanje odgovoriti.

Tko uhvajuć se preuzetno u pokoru zadnjega časa bezbožno živi, taj grieši proti duhu svetomu. Ovaj grieh nikad se ne oprašta. To je učio Isus, a što je on, Bog i vječna istina, učio, istina je nepobitna na vieke. Trudite se dakle za svoga zdravlja oko bogomilna života, da se na samrti nepokajete.

Malo ima ljudi, koji su tako sretni, da se na zadnjem času obrnu, ako su prvašnje godine svoga života potratili u nepobožnosti. To je već sam pravedni Bog tako naredio, i to je učinio zato, da se nepouzdamo mnogo u zadnje trenutke. Zadnji časovi našega života nisu nikako tako uredjeni, da bi se na nje osbiljan i pametan čovjek mogao osloniti. Neću ni govoriti o slučaju, koj je ne samo moguć i svaki dan se sbiva na naše oči, da se može umrieti naglom smrću, ter onda o pokori na zadnjem času nemože biti niti spomena; — obazriet ćemo se samo na slučaj redovite, naravne smrti. Uzmimo, da nas koga obhrvaju muke samrtne boli, da nam se raztežu uda, izvrate oči, razvale nosnice i usta, a hladni znoj oblieva čelo: kako ćemo pokoru činiti, kako moliti, kako se kajati, kako probuditi djela bogoslovnih kriepostí, vjere, uhvanja i ljubavi Boga? Kad koga boli glava, trza zub ili uho, muče ulozi na rukuh ili noguh, sav je izvan sebe, s nikim vriedan ni voljan razgovoriti pametne rieči. To pak još nisu samrtne muke. Ako je dakle tolika nesposobnost duha u malih bolih, koliko će tek mučno biti uzdizati duha k Bogu u bolih samrtnih, i to duha nenavikla moliti i misliti na Boga, zapredena u kućine dugogodišnjih opačina? Nepouzdajte se u pokoru zadnjega časa; Bog je u samu narav usadio zakon, da se preuzetnost kazni

po samoj sebi, nedajuć joj postignuti u čas, što je drzovito kroz godine prezrela. Nevelim ja, bog. kršć., da se čovjek u obće nemože spokoriti na zadnjem času; toga Bog sačuvaj! Primjer nam je na križu propeti ob desnu Isusovu razbojnik. — Nu to se riedko, vrlo riedko dogodi. Nikad se pako nedogodi, da onaj na samrti sretno svrši, koj je za svega svoga života preuzetno se uhvao u milosrdje božje. To je rieč Isusova, rieč vječne istine.

Hoćemo li dakle uživati ovaj sviet i Boga se sjetiti istom na smrti? Ne, nipošto; Isus reče, da smrt ide kano tat, dolazi, kad joj se nenada, valja dakle čuvati svoju kuću, naime svoju dušu. Po sve dneve života našega treba Bogu služiti; „neće se okruniti osim onaj, koj bude zakonito se borio“ (2. Tim. 1.); zakonito se pak bori onaj, koj stavno, neprekidno, uztrajno do smrti se bori proti napasti púti, svieta i paklenoga duha. U tajnom objavljenju sv. Ivana govori gospod: „Budi vjeran do smrti i dat ću ti krunu života.“ (Apoc. 1.). Neveli gospodin, sjeti me se samo na samrti, a inače živi u griehu, nego išće vjernost svega života do smrti, da mu može pokloniti blaženstvo nebesko.

Takovo uztrajno, neprekidno bogomilje potrebno je radi istoga onoga zadnjega časa, o kom sve zavisi. Neznamo doduše da li je ikada duša postradala na zadnjem času, ako je vazda u životu imala na pameti Boga i vjerno punila njegovu volju. Sveto pismo i knjige svetih nam takovih nesretnih slučajeva nepripoviedaju. One samo kazuju, da su svi dovršili pobjedom nad paklom, koji su se za života za tu konačnu pobjedu pripravili odvažnom i uztrajnom borbom. Dade se to vrlo lahko pojmiti. Ruka, koja se svaki dan vježba u mačevanju, izvještit će se toliko, da će u slučaju boja hitro i vješto odbijati udarce protivnika i njega pogubiti; oko, koje se za doba mira izvježbalo dobro nišaniti, pogodit će dobro i na bojištu neprijatelja: tako vidite ide s našom dušom na samrtnoj borbi. Izvježbana vršiti zakon božji, izvježbana krotiti uzrujane strasti, zauzdati zločeste naklonosti, nadbiti puste navale putenosti, oglušivati se hudu svjetovanju opaka svieta i duha zločestoga, bit će vješta i kriepka takovu borbu podnieti na istom zadnjem času. Tko je pak viko za života neslušati zapoviedi božjih, pustiti se nosit od svojih strasti i pohotne pùti, slušati glas zločestih savjetnika i zavodnika, što je naravnije nego da će takov i na istoj samrtnoj postelji u posliednjem času popustiti i dušu izgubiti na vieke? Valja se dakle za doba pripraviti za taj zadnji čas, koj odlučuje našu budućnost.

Ovo je nužda vrlo prieka i tako golema, da vam ju nemogu dosta preporučiti. Kad bi se dalo namoliti Boga, da nam dopusti nanovo oživiti, kada izgubimo parnicu na zadnjem času, onda bih vam i sâm rekao, da živite kako znate i volite. Ali nije tomu tako. Što je Isus njekoliko mrtvih probudio na život, nije zato učinio, da pokaže, kako se dade svakomu čovjeku povratiti s onoga svieta na ovaj; on je to učinio, da nam pokaže, kolika je u njega oblast, da spoznamo naime, da je sin božji i pravi Bog. On sâm pako učio nas je po svojem apoštolu, da nam valja djelovati za spasenje, dok je dana, t. j. dok živimo, jer, nastavlja on, ide noć, t. j. smrt, u kojoj se nemože više djelovati, ništa više učiniti na izkajanje naših grehota. Svako ondje žanje, što je ovdje posijao; ako je sijao dobra djela, žet će blaženstvo, ako grehote, žet će vjekovite kazne. Nije smrt gradjanska parnica, koja se može obnoviti. Odsuda jednom izrečena neda se više preinačiti, jer smrt samo jedanput dodje i podnese sudcu sve one dokaznice, koje odlučuju za našu budućnost. Kad se parbiš za kuću ili svoje polje, pa izgubiš parnicu, stoji ti prosto ponoviti ju, čim nadješ jače i sigurnije svjedočanstvo za sebe. Smrt nedozvoljuje toga, ona nepušta nikoga iz svojih čeljusti, da se povrati tražit nova djela, bolja od onih prvašnjega griešnoga života. Onako, kako koj jest, niti bolji niti gorji otiskuje se po smrti pred sud božji. Hoćemo li dakle pustiti sve brige za dušu na zadnji čas?

Ah ljuto kukati će u vječnih mukah duše onih nebrižnika, koji su svu skrb za svoje spasenje odlagali u sjedu starost, pod konac života. Prevarene po smrti, koja im nije dopustila pokoru na zadnjem času reći će: Joj nesretnih nas, kako ludo učinismo! Rugasmo se onim dušam, koje za volju odkupitelja trpiše na zemlji progonstva, siromaštvo, bolesti i druge zemaljske križeve; smijasmo im se, što nehtjedoše s nami kusati iz puna krila razkoš, gizdu nasladnosti pùti i druge radosti, koje obmamljuju sjetila tiela i odvlače od Boga dušu: one pak ukriepljene u dobru, izvježbane u borbi i pregoru zemaljštine sretno su prevalile onaj zadnji čas života kano mili prijatelji božji, i sad uživaju istoga Boga gledajuć ga u neizmjernom milinju i blaženstvu. A mi, nesretne, jake u griehu, slabe u krieposti, zatečene zadnjim časom života, nit se mogosmo podpuno smisliti nit sabranom pameću izpovjediti, niti pravo pokajati; molitva bila je raztresena, vrieme kratko, smrt neumoljiva; sad evo prlimo se u ognju vječnih muka; nismo li najtužniji stvorovi, koji su ikad ugledali svjetlo svieta?

Pobožne kršćanske duše! Nezapustite nikad, niti baš i za jedan čas brigu nad svojom dušom. Možda baš u onaj hip, kad se uhvate nasladiti griešnim ovim svietom, nahrupi smrt na vrata vaše sobice, pak vas odzovne pred sud božji; a znate jur, da je odlučni čas, za vaše spasenje baš taj zadnji čas, čas samrtni. Taj čas dolazi samo jedanput i više se nevraća; kako tko dočeka taj čas, onako će doći pred Boga, ako u dobru, onda kano prijatelj, ako u griehu, onda kao neprijatelj. Prijateljem je mjesto u nebu, neprijateljem u paklu. O Bože, razsvieti nam razum, da tu istinu vazda držimo pred očima, užeži nam srdca, i ukriepi nam volju, da obljubimo tvoj sveti zakon, i da izpuniv ga hrabro i uztrajno se borimo proti griehu ter preko zadnjega časa života sretno preletimo u krilo tvojega neizmjernoga blaženstva. Amen.

Propovjed na 24. nedjelju po duhovih.

(Takodjer na 6. po bogojavljenju.)

Božanski postanak i porast crkve, te blagoslov koj udjeljuje svojim sljedbenikom.

(T. F. — 6.)

„Kraljestvo nebesko prilično je zrnu gorušičnomu i t. d. (Matth. 13.)

Današnje evangjelje sadržaje sliku Isusove crkve na zemlji, njezin postanak i napredak ter natuca blagotvorne one blagodati, koje uživaju njezini sljedbenici u krilu iste crkve. U tu svrhu uzeo je Isus svoju crkvu prilikovati gorušičnomu zrnu, koje prem vrlo sitno ipak uzraste u vrlo veliko i granato stablo, u čijem hladu ptice mirno počivaju i veselo pjevaju. Vam će doduše biti neobično, kad vam se veli o gorušičnom sjemenu, da od njega biva golemo stablo; ali se nečudite tomu. Isus se je rodio i živio ne u našoj pokrajini nego u Palestini, zemlji žudijskoj. Ondje u toplu podnebju raste gorušica ne u sitan grm nego odista u vrlo veliko drvo, prilično našemu hrastu. Tako se razumije, kako mogu ptice u njegovu hladu počivati i veselit se. Ovako od sitna započela se je širiti vjera Kristova i razširila je svoje grane u sve krajeve svieta, da u njoj svi narodi nadju nebeski mir te utjehu i veselje u protivštinah svieta.

Što se je crkva ovako prostrano razgranila, dolazi od tajne one moći, koju je Bog udielio samim širiteljem te crkve naime apoštolom božjim. On im je naime obrekao bio, da će s njimi biti do skončanja svieta, i jer Bog od rieči svoje nemože a i neće odustati,

dao je propovjedim apoštola i njihovih nasljednika toliku kriepost, da su za malo godina doveli na vjeru Isusovu sve skoro poznate narode, koji su tada, odrekav se neznabožtva i divljih običaja i ćudi, krotki stanovnici te crkve postali.

Pravo zato cio kršćanski sviet nalazi u tom brzom širenju Isusove crkve svjedočanstvo, da ista dolazi od Boga. Potvrdjuju to osobito one neprilike, koje su se protivile toj vjeri i njihovim širiteljem, a napose pokazuju božansko porieklo te crkve oni blagotvorni plodovi, kojih kršćani bivaju učestnici u toj crkvi.

Razmotrimo dakle najprvo postanak i napredak katoličke crkve (I. dio), zatim one blagotvorne plodove, koje pravi kršćani u toj božanskoj crkvi dostanu za duševni svoj život (II. dio).

Slušajte me, prosim vas, pozorno i uztrpljivo, jer ćete iz ovoga razmatranja doma odnieti veliku utjehu za svoju dušu te crpiti novi razlog, da Bogu zahvalite, što vam je dao milost, da ste se rodili od kršćanskih roditelja te u toj kršćansko-katoličkoj crkvi odgojili.

* * *

Čuli ste, m. dr. kr., jur mnogoputa, kako je žudijski narod kroz svoje starešine svećenike, književnike i farizejce, protivan bio Isusu i njegovu nebeskomu nauku. Od prvoga dana, kako je započeo bio skupljati učenike oko sebe, propoviedati i rieči svoje potvrdjivati čudesi, kakova sam Bog može činiti, oni su ljuto zamrzili na njega i njegove učenike. Vjeru njegovu su odbijali, čudesa pripisali vragu a njega nazvaše dvorjanika Belzebubova, poglavice vragova. Napokon jer im bijaše krv na očima, srotiše se protiv njemu i pokle ga krivom obtužbom i lažnimi svjedočanstvi obsudiše, dadoše ga smaknuti kano zločinca u družtvu dvajuh poznatih razbojnika. Tako dovrši Isus svoje božansko djelovanje umrv na križu.

M. dr. kr.! U ono doba držala se je u očiuh svieta smrt križa za vrlo sramotnu smrt, od prilike kano danas smrt na vješalih. Tko je obsudjen bio, da se razpne na križu, taj se smatrao kano u današnje vrieme obješenjak. Što bi vi rekli, m. dr. slušaoci, da vam danas tkogod rekne: onaj, što ga njeki dan u Osieku objesiše kano bunitelja naroda i bezbožnjaka, to je sin božji; ono, što je taj buntovnik i bezbožnjak učio, to je prava božanska vjera, koju mora vjerovati svaki čovjek, koj hoće da se spasi; ono što je taj obješenjak zapoviedao, ima se držati kano zapovjedi božje, koje ako ih tko prekrši, izgubit će svoju dušu; što bi vi odgovorili? Vi bi rekli: to

su ludjaci, koji vjeruju u onoga pogubljenika te bi sažaljivali slabi mozak tih vjestnika nove vjere, što polazi od čovjeka, koga je sud pronašao, da je dostojan smrti na vješalih. Ele vidite, to se je baš dogodilo s Isusom. Njega obsudiše i pogubiše kano buntovnika, koj se je htio metnuti za kralja Židovom; njega usmrtiše razapev ga na križ, najsramotniji onda način pogubljenja, i to kano bezbožnjaka, koj je tobože rušiv vjeru staroga zakona i to isto namjenio učiniti s crkvom židskom u Jeruzolimu: i što se je dogodilo? Premda je vas sviet prigovarao, da je vjera Isusova prava ludost, ipak su ju prigrlili svi narodi, Žudije i Rimljani tako, da je za njekoliko godina u svakom najmanjem gradiću bilo kršćanske obćine, koje su se klanjale Isusu kano sinu božjemu, i jednodušne bile u vjeri, molitvi i primanju sv. sakramenata. Nije li to pravo čudo, izvanredno bistro svjedočanstvo, da je samo otajna milost božja mogla skloniti srdca tolikih ljudi, da pripoznadu sramotno pogubljena muža za Boga i njegovu vjeru za jedino spasonosnu?

Ali nije dosta, što izvor kršćanske crkve teče od sramotno pogubljena Isusa, po narodnosti Žida, koji je kano takav mržen bio od svih naroda; isti apoštoli, koji su iza smrti Isusove preuzeli zadaću, razprostranit crkvu, tako su bili u b o g i, p r e z r e n i i n e u č e n i, da je pravo čudo, kako su mogli zadobiti sviet za ovu vjeru.

Ubožtvo čini neuglednost, neuglednost pak je velika zaprieka, da se steče povjerenje u ljudi, a ipak su apoštoli našli vjere u svakoga stališa ljudi, učenih i neučenih, uglednih i neuglednih, bogatih i siromasih, starih i mladih. Oni su kano Židovi bili prezreni. Židova se nigda i nigdje nije gledalo milim okom. Ipak su apoštoli nadvladali protivnost i mrkost u drugih narodih i mjesto prezira znali pribavit si počitanje. Tko je tako uspješno prevrnuo srdca ljudi i prignuo, da radostno poslušaju one, koje su mrzili i prezirali? — Apoštoli su nadalje bili ljudi posve prosti, nenaučni. Osim njekolicine njih jedva su znali čitati i pisati; bili su prosti obrtnici, ribari; tko im je dao one mudrosti, da su prepiruči se nadgovorili sud, pobijali mudrovanja književnika žudijskih i mudraca grčkih i rimskih?

Mudraci i žudijski i grčki nadimali su se vrlo bahato svojimi nauci, i prem nijedan od njih nije imao pravu istinu, ipak su se često vrlo oštro prepirali i riedko je koj komugod ustupio. Ali apoštolom i njihovim nasljednikom ustupiše brzo, pače oni sami postadoše za kratko vrieme najveći branitelji i širitelji vjere i tako mu-

drost neznabožaca bje prignuta po neučenosti apoštola stupit u službu kršćanske crkve i propoviedat Isusa proti ostalim nevjernikom.

Ubogi, prezreni i neučeni apoštoli zaisto nisu po sebi mogli obladati tolike zaprieke i pobiti mudrost književnika i mudroslovaca; tu kriepost dao je njihovim riečim sam Bog, koj je vazda bio svojom pripomoćju uz nje, svjetovao ih i ulievao im u svaki hip one rieči, koje je trebalo gdje govoriti. Mudrost protukršćanska pala je zato od krieposti božanske, koja govoraše na usta službenika crkve. Ako je pak tako, onda je istina, da je naša crkva potekla od Boga i u njem porastla.

Razmotrite još ovo. Kakov je to nauk, što su apoštoli navješćivali? Možda je to vjera takova, koja dopušta živit po volji, pa ju se rado vjeruje? A možda je vjera Žudija i neznabožnih naroda bila vrlo stroga, pak su narodi jedva dočekali, da im se navjesti olakšica u novoj vjeri? Kada bi u istinu vjera kršćanska dala polakšicu proti staroj vjeri Židova i pogana, onda bi se dalo još razumjeti, kako se je ta crkva mogla od ništa tako brzo razširiti. Ali tomu nije tako. Vjera staroga zavjeta nije tako stroga kano ova novoga zakona. U starom zavjetu bilo je dopušteno mnogoženstvo, u novom je zabranjeno, u starom je bludnost neženjenih trpljena bila u novom netrpljena. Poganska vjera dopustila je osim toga ubijat djecu, osvećivati se, pijankami i nečistimi djeli tobože dvoriti Bogu; sve to najstrožije se branilo u novom vjerozakonu. Isus i apoštoli učili su: svladaj strasti, kroti požude, oprosti nepravde, moli se za neprijatelja i ljubi ga kano sebe. Te su zapovjedi bile težke, neobične, protivne njihovu doondašnjemu načinu življenja. Kako su apoštoli uz svoju neuglednost uspjeli izkorenit ove griešne, po zakonu utvrdjene običaje, a mjesto njih uvesti protivne, težke i neprijazne našim pohotam? Kada hoćeš, da u djetetu izkoreniš jednu samo zlu obiku, imaš trista muka, a zna diete, da si mu otac, da imaš vlast nad njim i da te mora slušat. Ovdje su pako njeki samo ljudi brez ikakve vlasti uspjeli na srdea cielih naroda, izkorenili ugljavljene od davnih vremena zle obike i priveli narode, da prigrle vjeru, kojoj se oprla ćud i pohota, odgoj i cieli javni družtveni život njihov. Može li se samo pomisliti, da bi to mogao učiniti ljudska ruka brez pomoći božje? I to, dakle što je kržćanski vjerozakon, koj uči zapovjedi, protivne požudnosti pùti i pohotam strasti, uzprkos ovih primamio tolike narode u spone tih težkih zapoviedi, vidimo jasno, da je naša katolička crkva izvora božjega.

Ovo nam se još jasnije prikazuje, kad promislimo, kako je naš vjerozakon pun ovakvih istina, kojih niti nepojmi naš ograničeni um, nego im se mora u poniznosti podložiti priznajući, da moraju biti istinite, kad dolaze od onoga, koj je sam vječna istina.

Napokon sjetimo se još jedne, vrlo goleme zaprieke, na koju su vjestnici Isusove vjere naišli, i uzprkos koje ipak su polučili osnutak i razširenje ove crkve. Ta zaprieka je krvoločno progonstvo Židova i rimskih careva kroz tri stotine godina.

Nitko nemože opisati, kolike su muke podnosili apoštoli i njihovi nasljednici. Istom što su Židovi usmrtili Isusa odmah su smišljali na nova progonstva. Prvi je pao kamenjem obasut sv. Stjepan, zatim apoštcl Jakob. Drugi su bili utamničeni, bičevani. Iz žudijske zemlje razširilo se to progonstvo u daljnje pokrajine, napokon po zapovjedih rimskih careva u sve države istoga prostranoga carstva. Koliko velike i kako različite su muke bile, kojimi se je htjelo zatrti kršćansku vjeru, poznato vam je iz propovjedi mojih, koje sam vam tečajem više godina prigodom raznih svetkovina držao. To ću vam samo kazati. Premda su neprijatelji crkve imali za obranu poganskoga vjerozakona careve i sve carske oblasti na svojoj ruki, a ništa nisu propustili, da okrutno utamane svakoga kršćanina, ipak se je dogodilo protivno, nego što bi se igda dogodilo bilo: vjera poganska, premda branjena, propala je; vjera i crkva kršćanska, premda krvavo bijena, rastla je sve više: krv mučenika bila je sjeme, iz kojega je nikla množina kršćana. Komu se može zahvaliti, da je crkva tako napredovala u krvavih onih progonih? Zaisto jedino Bogu.

Vidite dakle, b. kr., kako je od sitna, kano od gorušična sjemena započela crkva: od Isusa, prezrena kano zločinca, sramotno smaknuta; od apoštola ubogih, neuglednih neučenih, — koji su naviestili nauk otajstven, nerazumljiv; — zapovjedi dali težke, protivne strastim i pohotam; koji su proti sebi imali sve vlasti i svi manje više glavom platili svoje propoviedanje: pak uzprkos toga je crkva uzrastla kano veliko deblo, razširila svoje grane u sve krajeve svieta, da sada svi narodi u širokom njezinu krilu uživaju blagoslovne plodove spasonosne vjere, što se izpovieda u toj crkvi. To je djelo obećanja Isusova: bit ću s vami do skončanja svieta.

* * *

Ostalo mi je, da vam još na kratko razložim one blagoslovne plodove, kojih svaki katolik učestnikom postane u toj crkvi.

Svaki član katoličke crkve biva kano takov dionikom svih milo-

sti, što ih Bog po toj crkvi dieli pravovjernikom. Te milosti mogu se uzimati u dvie ruke. U jednu daje nam Kristova vjera mir duši u pogledu našega duševnoga stanja i budućnosti njezine, u drugu ruku ulieva nam njeku batrivost i razgovor u tegobah ovoga vremenitoga života.

Svakoga čovjeka uznemiruju razne dvojbe i sumnje, koje neprestano muče srdce ljudsko. Ako me pitate, odakle sam, kamo li ću, to me samo vjera tješi, kazujuć mi, da sam od dobroga otca nebeskoga, od Boga, stvoren, i da mi je opet k njemu doći, u raj, u vječno blaženstvo.

Ako me pitate, što mi je činiti, da ugodim tomu nebeskomu otcu svomu, da dostignem do vječnoga blaženstva, opet niti ja niti vi, od sebe samih ništa neznamo. Vjera samo odpire opet oči naše i uči nas, što je volja božja, i koje je ono dobro, sto treba djelovati, koje li ono zlo, kojega se treba kaniti.

Ako me pitate, zašto je čovjeku toli mučno zapovjedi izvršavati, zašto tako lahko i rado griešimo, ter izgleda kano da smo stvoreni više na zlo nego li na dobro: onda opet moja mudrost ništa nezna od sebe, nego se obraćam na objavljenje Isusovo. I tode nadjem, da je prvi čovjek izišao iz ruku božji cjelovit na duši i na tielu, da je duša mu ukrasena bila vrhunaravnom milošću božjom, te pravedna i sveta, da je vrlo lahko bilo prvomu čovjeku obdržavat zapovjedi božje, jer mu nije tada još pùt uzdizala se proti duhu; ali uči nas i to da je čovjek svojom nepokornošću izgubio tu milost i s njom i druge, koje su kriepile njegov život tjelesni, i od onda da je mučno dizat se u one visine, u kojih zakon božji biva ugodno breme i lahki teret.

Pitate li me, nadalje, ima li kakve pomoći proti toj slabosti duha i srdca, što polazi od iztočnoga onoga grieha, opet mi je moje i vaše neznanje očitovati te posegnuti u članke vjere Isusove. Ovi mi moj nemir utažuju, jer mi vele, da je sâm Isus svojom krvlju oprao krivdu onoga grieha i nam ostavio u sedam sv. sakramenata jedno prvo, naime sv. krštenje, da primiv taj sakramenat umiveni u sv. duhu i u vodi oslobodimo se one krivde i zadobijemo milost svetosti i pravednosti. Uz to učim se ondje, da je Bog, vrlo milostiv te svakomu čovjeku u svako doba daje toliko milosti u pomoć, koliko mu je potrebno, da može vazda dobro spoznati i spoznano izvršiti.

Ako vas opet saviest uznemiruje sbog osobnih grehota, koje

ste možda učinili, i po kojih ste na novo onu posvećujuću milost izgubili. Na to vjera pokazuje sv. sakramenat pokore, u kojem se po iskrenoj izpovjedi, istinskom pokajanju i podpunoj zadovoljštini može utažiti razsrdjena pravica božja te istu ponukovati, da nam vrati izgubljeno odielo pravednosti i pravo na nebu.

Muče li vas brige radi stanovitih dužnosti vašega stališa, ćutite li slabost kakovu u branjenju i izpoviedanju sv. vjere, oblietaju li vas strši u bolesti, tko će vas kriepiti, pomoći, ako ne opet sv. vjera u svojih otajstvih ženitbe, potvrde i sv. pomazanja.

Osiećate li velike napasti, kojim se neuhvate odoljeti, sv. vjera vam kazuje, da je molitva i sv. pričest ono sredstvo, koje pomaže hrabrit kršćanina u borbi proti duhu paklenomu.

Takove i mnoge ine pouke i pomoći daje nam naša vjera, da umiri naše brige, da nam udieli duševni mir i uhvanje budućega blaženstva. Nije li to velika blagodat, da sve to znamo. Oh koli spokojno i blaženo može čovjek počivati pod granami gorušičnoga stabla! Kad čovjek nebi znao svim ovim dvojbam lieka, zaisto bi morao sdvojiti. Da čovjek ima sva bogatstva svieta, da u sebi ujedini sve časti i svu vlast svih kraljeva, ako nebi znao umiriti dvojbe svoje saviesti, ako nebi znao kazati si, zašto je na svietu, kamo i kuda će po smrti, vas bi kraj sve svoje slave ostao siromašan, pun tuge i nemira, nesretan do smrti svoje.

Osim ovih nemira saviesti nemalo se čovjek duši raznimi tegobami života. Mnogostruki su križevi, koji obterećuju ledja mnogih ljudi. Jedne tištu bolesti, druge oskudica živeža, treći progonjeni su, opet njeki prem pravični nigdje pravde zadobiti nemogu. Jedni trpe kvar na imanju, drugi na svojem dobrom imenu, treći na časti svojoj. Mnogim se to krivi, i malo tko uvidja potrebu tih nevolja. Muka je čovjeku najveća, kad vidi, da opak čovjek pliva u obilju zemaljskoga dobra, da se jedri od čila zdravlja, da uživa u velikoj porodici, dočim pravednik trpi siromaštvo, bolest i vidi nestajati svoje potomstvo.

Ovu žalost srdca raztjeruje nam sv. vjera. Ona nam veli po ustah proroka Jeremije, da naše nevolje njekad dolaze od naših grieha, „tvoja zloba je to učinila“, navukla ti bolest, neprijatelja, siromaštvo i t. d. te nas bodri na pokajanje i pokoru govoreći nam, da zahvalimo Bogu, što nas bičuje u vremenu, neka nas štedi u vječnosti. „Mučan sat čini zaboravit veliku razkošno življenje.“ (Sir. 11, 29.)

Ožalošćene pravednike batrivi sv. vjera, kako je potrebno svakomu kršćaninu trpiti, tim više čim je revniji nasljednik Isusov. Po trpljenju unišao je Isus u svoju slavu, u trpljenju nasljedovali su ga svi apoštoli, u trpljenjn našem spoznajemo, da smo i mi učenici spasiteljevi. I zato nam sv. vjera prizivlje: „Radujte se u uhvanju i strpite se u biedi. (Rim. 12, 12.).

Priuštite nepravednikom užitak zemaljskih dobara, više sv. naša vjera. To obilje njihovo služi im na veće prokletstvo. Kao što pravednik u nevolji se kuša i čisti poput zlata u ognju, tako i nepravednik dobiva sve više dobra zemaljskoga, neka većma se udubi u ono i za griehe svoje veće zavriedi prokletstvo. Bog predvidja nječiju konačnu nepokornost i dopušta mu sredstva, da mu se mjera zlobe napuni vrškom. Tako biva zboba njegova savršena pak i propast njegova sigurna. Ne želite si takove sreće, nego veselite se, da ste jadni i nevoljni, da neimate niti prigode upropastiti svoje duše.

Tako vjera ulieva utjehu ranjenomu, nevoljnomu srdcu i čini ga radovati se u biedi kano što sirota ptica veselo skakuće i pjeva u hladu debela, granata stabla.

* * *

Što da vam još rečem? Vrieme tiska, a ja nemogu izbrojiti sve utjehe, kojimi sv. katolička crkva u svojem nauku i sv. otajstvih hrabri batrivi i razveseljuje čovjeka. Dajte dakle da bar jedno učinimo. Diveći se mogućnosti božjoj, koja je iz mala početka, prezrenu svom sina, po ubogih, neučenih 12 ribara crkvu svoju ustanovila i razširila, prem naukom umu nepristupnim i ćudi protivnoj i usred velikih okrutnih progona, — pripoznajmo prst božji u tom djelu i zahvalimo dobroti istoga Boga našega, da nam je udielio milost, da kano kršćani u toj crkvi poznajemo one istine i sakramente i one utjehe, po kojih se dobavi mir saviesti, i batrivost duši. Daj Bože, razsvieti nas svojom milošću, da pamteći to uviek budemo radostni i veseli. Amen.

Propovjed na 25. nedjelju po duhovih.

Nauk Isusov jest najbolja obrana proti buntovnomu duhu.

(**Franjo Milašinović**, kanonik zagrebski i kućni prelat nj. svetosti.)

„Kad budete vidili odurnost opustošenja, o kom govoraše prorok Danie, buduć na svetom mjestu, koj štipe, neka razumije.“
(Matth. 24.)

Dva posve različna dogadjaja sadržaje u sebi današnje sv. evangjelje, i zato se može na dvie strane razdieliti. U prvoj polovici evangjelja naviešta Isus svojim učenikom tužno porušenje crkve i grada jeruzolimskoga. U drugoj polovini opisuje konac svieta i sudnji dan.

Istina je, već prije prorokovao je Isus više put svojim učenikom, da će jeruzolimska crkva biti porušena, da neće ostati kamen na kamenu: ipak su učenici željeli znati isto vrieme, kad će se to dogoditi i znamenja, koja će se pred ovim dogadjajem vidjeti. Zato su prosili učitelja ovimi riečmi: Kaži nam, kad će se to sbiti, i kakvo je znamenje tvoga dolazka i konca svieta?

Na to im je Isus izpunio želju, te glede prvoga pitanja jim poviedao znamenja, da se mogu ravnati i podučio ih je, kako se moraju ponašati da se u onoj stiski i trapljenju občuvaju od pogibelji i zla. Glede drugoga pitanja naznačio im je strašna znamenja na nebu i zemlji, koja će se dogoditi u ono vrieme, kad će opet doći Isus sudit žive i mrtve.

Dr. kr.! Ako kada to zaisto u ovo vrieme, u kom živimo, potreban nam je za ravnanje nauk Isusov, koj je u današnjem evangjelju podielio svojim učenikom. Mi živimo u pogibeljno vrieme, vrieme takovo, u kom se je iz pomanjkanja vjere, iz pokvarena držanja porodio medj ljudmi duh samovladni, duh naravskim i božanskim zapovjedim suprotivan, duh tjelovnim požudam preko reda odan, duh sv. vjeri, dobromu redu, kriepostnomu življenju i svakoj duhovnoj i svjetskoj oblasti neprijateljan, ili jednom riečju: duh buntovni. Duh ovaj već od njekoga vremena odprto gospoduje u zemlji talijanskoj; sve što je pravično tlači, sve što je sveto izsmjehiva, sve što na dobri red spada prevraća on. Duh ovaj hoće da prodere kužnom silom u sve države, da se razširi medju narode, da poruši vremenito i vjekovito blagostanje ljudi, pak da nam narine prije ili poslie zlo jednako onomu, kakovo je bilo kod porušenja jeruzolimskoga. Proti ovomu tako spačljivomu i škodljivomu duhu najsigurnija obrana je nank Isusov

u današnjem evangjelju. Da se o tom uputite i da korist zadobijete iz današnjega evangjelja, na kratko ću vam razložiti prvu polovicu današnjega evangjelja, te opomene, koje je Isus dao učenikom za vrieme porušenja jeruzolimskoga i prilagoditi sadanjemu vremenu. Prosim, posluhnite i potrpite se.

* * *

Dugo je već bio zavladao u židskom narodu krivi duh, koj mu je navukao oštru kaznu božje pravice, navieštenu u današnjem evangjelju. Kakov je to bio duh? Vjera od Boga navieštena bila je u ovo vrieme izopačena tako kod puka kako kod učenih Žudija. Savjestnost i pravica bila je zamarena, a mjesto nje bila je u narodu razširena nepravica, nečovječnost i svake vrsti grehote. Židovi su sve ostale narode zametavali, a medju sobom su se oduravali: jedan je izdavao drugoga, zloća je preobilila, ljubav ohladnjela. Židovi kao izabrani narod božji na toliko su se nad tim prvenstvom uznosili, da se nisu htjeli rimskim carevom kao svojim vladarom podložiti, porez im plaćati, njihovu stražu u svom gradu Jeruzolimu trpljeti. Krivi proroci, koji su je na zlo nagovarali, našli su posluh, a proroke božje su kamenovali, i napokon su istoga spasitelja Isusa, sina božjega, razpeli i skončali: Duh ovaj krivi i spačljivi, kamo ih je zavodio? Na to, da su se podigli na oružje proti Rimljanom i očito se pobunili. Onda je po proročanstvu Isusovu došla rimska vojska te popaliv i poharačiv široku židsku zemlju, obkolila napokon grad Jeruzolim tako tiesno, da izmed množine Židova, koji su onamo došli rad vazmena svetka, malo je tko mogao pobjeći. U obkoljenu gradu zavladao je strah, svadja, glad, pomor, razbijanje, umorstva i skrajna sdvojnost; izvan grada paljenje, mač, ubijanje, muke i smrtne stiske. Ništa nisu ovomu puku koristili hrabri vojnici, ništa tvrdi zidovi gradski, ništa opomene Tita, rimskoga vodje: njihov prkosni duh donio im je tužno razorenje. Rimljani su je što gladom što mačem ukrotili i nadvladali, veličanstvenu crkvu i grad razorili. Tako je uništeno kraljestvo židsko; nevoljni narod stranom je skončan, stranom za sužnje prodan i po svem svietu razpršen za vječno svjedočanstvo i spomen, da samovladni duh, protivan vjeri, pravici i višjoj oblasti nigda nevodi na dobro, nego na najveće vremenito i vječno zlo.

Da prigodom toga nesretnoga dogodjaja, razorenja Jeruzolima, nepoginu učenici i vjerni nasljednici Isusovi, ovako ih je opominjao: „Kad budete vidjeli odurnost opustošenja na mjestu svetom, onda koji su u Judeji, neka bježe u gore, i koj je na krovu, neka neide dolje

uzimat štogod iz svoje kuće, i koj je na polju, neka se nepovrne po svoju haljinu.“

Po odurnosti na sv. mjestu razumjeva se ono oskvrnuće jeruzolimske crkve, koje je bilo učinjeno onda, kada su se buntovni Židovi oboružanom rukom nastanili u crkvi jeruzolimskoj, ondje se medju sobom svadili, skončavali i proljevenom čovječanskom krvju svetost crkve pogrdili. Ovu odurnost, ovo znamenje kod budu učenici vidjeli, onda, rekao im je Isus, onda neka bježe brez svakoga krzmanja, svom hitrinom i naglošću, da je nestigne pogibelj. I zaisto to su učinili tom prilikom vjerni kršćani. Oni su za doba pobjegli iz grada Jeruzolima te našli utočište u njekom gradiću preko potoka Jordana medju gorami, zvanom Pella.

Dr. kr.! Mi doduše nevidimo, ipak vjerojatno čujemo, koliku odurnost čini buntovni duh na sv. mjestu, vidljivoj glavi naše crkve, sv. otcu papi, kako mu buni podložnike, otimlje i grabi baštinu sv. Petra, nasrće na sv. vjeru i crkvu te poput kuge širi med narodi preuzetnost, razuzdanost, nered, krivodušnost i divlju krvoločnost, koja će prije ili poslie, kad se napuni mjera grieha, dovući za sobom najveće zlo vremenito i vjekovito. Odkud i kamo moramo bježati? Bježmo ona sumljiva shodišta, one halabučne hrpe, ona pogibeljna družtva ljudi, gdje se govori proti vjeri, crkvi i njezinoj vidljivoj glavi, proti kraljem, poglavarom, vladi, pravdi i zakonom. Bježmo, ali kamo? U tvrdju, sazidanu na neporušivoj pećini. Bježmo pod obrambu nauka vjere Kristove, koja nas opominje na pobožnost, krotkoću, pokornost prama poglavarom duhovnim i svjetskim, napram svakoj oblasti, jer je ona od Boga i koj se protivi oblasti, protivi se božjoj odredbi, koja zapovieda dati caru, što je carevo, i Bogu, što je božje. Tako se, dr. kr., ugnimo pogibeljnomu duhu bune i velikomu zlu, koje on radja.

Nadalje veli Isus učenikom u prilici porušenja jeruzolimskoga: Jao pako trudnicam i dojkinjam u onih dnevih. Zašto jadikuje tako odkupitelj nad gore spomenutimi ženami? Zato, jer one obtršene s djecom nisu mogle tako lahko pobjeći, već su morale sebe i djecu žrtvovati ljutosti neprijateljskoj.

Dr. kr.! Tužni ovaj „jao“ nespada samo na porušenje jeruzolimsko, nego spada na svako silovito opiranje ljudi proti zakonitoj oblasti. Jao onim, koji podžižu med ljudmi buntovni duh, koji pomažu buntovne vodje oružjem i svojom vlašću, jer oni vode u nesreću ne samo sebe, nego sinove, unuke i ciele narode. Jao njim, jer

će je ovaj isti duh napokon poniziti i kao plien svoje ljutosti krvoločno proždrieti.

Dalje opominje Isus svoje učenike i veli: Molite, da nebude vaše bježanje u zimi, ili u svetak. To moliti zapovieda zato, jer su u zimsko doba puti zločesti i putovanje neprilično, a u svetak bilo je zabranjeno po zakonu Židovom otići od kuće na dalečno mjesto.

Gledjite, dr. kr., po toj opomeni Isusovoj se vidi, da je molitva najjača obrana u svakoj pogibelji, napasti i trapljenju. Onaj, koj zapovieda moru i vjetrom, koj ravna i kamo hoće nagiblje srdca ljudi, on može utišati svaki vihar, i izbaviti nas od svakoga zla. Ali, koj hoće njega imati u pomoć, mora ga zazivati skrušenom molitvom.

Molimo dakle i to skrušeno, da Bog zatare škodljive bune, da odvrne tužne posljedke nemira i nesloge, koje smo već poćutili od našega naroda i domovine. Molimo milosrdnost božju, da sjedini kraljeve, razsvieti svjetske i duhovne poglavare, da učine ono i odredjuju, što može služiti na obći mir i za dobro duše i tiela svega kršćanstva. Molimo onako, kako moli crkva: daj, gospodine, mir u dnevih naših, jer neima nikoga, koj bi vojevao za nas, nego ti Bog naš.

Nije zahman Isus tako skrbljivo preporučao svojim učenikom molitvu. Velika pogibelj uzbudila je veliku njegovu brižljivost. „Jer“, veli on, „bit će tada trapljenje veliko, kakovo nije bilo od početka svieta do sada, niti će biti.“ Neka o tom nitko nedvoji, jer u ono vrieme živući židski pisac Flavij svjedoči, da nijedan rat nijednomu narodu nije uzrokovao toliku škodu i nevolju, kako ovaj židskomu. Jer takov je glad bio u ono vrieme u Jeruzolimu, da su njeke dojeće matere pekle i jele svoju djecu, a trudne su bile skončane i razporene, da se nahrane plodom njihove utrobe. Više od 800.000 Židova palo je onda na bojištu, a mnogi su izvan grada na križevih razapeti s mukom i bridkom smrću platili svoju okornost. Veliko je bilo trapljenje Židova u sužanjstvu babilonskom i u drugih nesgodah, al čim je ono trapljenje prestalo, Židovi su se opet povrnuli u domovinu i svoju prijašnju sreću; nu po porušenju Jeruzolima poginulo je za uviek narodno blagostanje i sve njihovo uhvanje.

Bog bi dao, da nebi dan današnji takve strašne posljedice, takvo trapljenje radjala svaka buna. Ali tko nezna, tko može zatajiti onu nesigurnost imetka i života, ono zametavanje pravice, ono izdajstvo i prolievanje bratske krvi, onaj glad, kugu, pomor, opustošenje domovine, pokvarenost naroda u srdcu i mozgu, koje nastaje po buni i vlada u buni? Znamo takodjer, da tkogod nadvlada u buni, nalaže veće terete, i više put ravna željeznom šibom one, koji nisu znali uživati se slobode. Bože, čuvaj nas i brani od toga zla!

Dokazuje dalje Isus veliko trapljenje, kad veli: „Da nebi prikraćeni bili oni dnevi, nebi se spasio nijedan čovjek; ali radi izabranih prikratiti će se oni dnevi.“ Tim hoće reći; kad bi onaj rat dulje potrajao bio, svi bi Židovi tako u Jeruzolimu kako izvan njega bili poginuli, jer su je Rimljani svuda progonili i ubijali. Medjutim milosrdni Bog gledeć na izabrane, smilovao se je i prikratio dneve onoga trapljenja. A koji su ti izabrani, radi kojih je izkazao Židovom toliku dobrotu? Sv. Ivan Zlatousti odgovara: da su to vjerni kršćani, koji su živili posred Židova. Radi ovih krotkih milovao je okrutne, radi ovih pravednih oprostio je krivcem. Sretna kuća, obćina, domovina, koja ima još pravične i pobožne duše. Premda su ove više put najvećma izvržene porugam, ipak je navadno, da ganu milosrdnost božju prama cielomu puku, da gledom na nje stegava bič svoje srditosti. O da bi mogli mi biti tako vriedni i Bogu dopadni! Živimo kriepostno, kako su živili oni prvi kršćani, djelajmo pokoru za prijašnje griehe, i Bog će biti milostivan ne samo nam nego u vrieme pogibelji i braći našoj.

Pokazuje zatim Isus svojim učenikom pogibelj u krivih prorocih i veli: „Podići će se krivi Kristi i krivi proroci. Onda, ako vam tko reče: evo ovdje je Krist ili ondje, nevjerujte.“ I zaisto bili su u ono vrieme med Židovi varalice, koji su se proglasili za proroke i puk lažmi sliepili. Bili su i takovi, koji su se puku kazali kao mesije iliti Kristi, i za vodje mu se narivavali. Nu u sadanje vrieme u slučaju bune obćenite nisu ljudi tako nesramni, da se drže za proroke ili Kriste. Ipak ima krivih proroka, koji u govoru, u knjigah po novinah podlažu iskre, da zažgu oganj bune. Krivi proroci su oni, koji pod plaštem rodoljubja i domoljubja, pod imenom prijatelja puka s lažju, ogovorom, strahom kude sve, što jim stoji na putu, da mogu postići u neredu imetak i časti. Ovakove ste mogli upoznati g. 1848. Nemojte jim vjerovati. Krivi proroci su oni, koji vele: papa ima krivo, kad buntovnikom nepopušta, Krist i prava vjera je kod razkolnika i krivovjernika. Ovi hoće, da vam učine katoličku vjeru odurnu. Nevjerujte jim.

Što dakle da činimo, da se obranimo od zasieda ovih krivih proroka? Isus daje učenikom ovu zadnju opomenu: „Gdje god bude truplo, ondje će se skupljati orli.“ Po prispodobi trupla razumie-

vaju sv. otci sv. crkvu katoličku, po orlovih vjerne njezine sine, pobožne duše razsvietljene lučju prave vjere. Gledjite, prvi kršćani utekli su se za vrieme razorenja Jeruzolima u briežni grad Pellu: i mi se sklonimo u tvrdjavu sazidanu na neporušivoj tvrdjavi, koja je crkva katolička; kupimo se vjerni sini okolo matere. Njezin nauk, njezine opomene obdržavajmo. Budimo krotki, trpljivi, bježmo nezadovoljnost i sve one, koji bi radi učiniti nas nezadovoljne i proti višjoj oblasti uzbuniti. Išćimo najprije blago duše, i pravični Bog neće dopustiti da se poruši blagostanje domovine, nego će nam sačuvati ovo i krunu slave nebeske. Amen.

Propovjed na 1. nedjelju prihoda gospodnjega.

Razložba druge polovine današnjega evangjelja.

(**Matia Stjepinac,** duhovnik u sjemeništu zagrebskom.)

„Kad se počme ovo sbivati, gledajte i podignite glave svoje, jer se približuje odkup vaš.“ (Luk. 21, 28.)

Nadam se, kr. p., da ste svi o svetoj crkvenoj godini u toliko podučeni, te znadete, da je danas prva adventska nedjelja, prva nedjelja dolazka ili prihoda gospodnjega. Isto tako se ufam, da svi, barem odrasli, medju vami znadu, da današnjom nedjeljom nastaje nova crkvena, sveta godina. Napokon znate i to, da imam pravo, kad se uzdam, da vi te stvari razumijete; jer smo od toga nješto lani, a nješto prije dvie godine na ovu nedjelju razlagali. Doći će vrieme, ako Bog da, kad ćemo si mi opet sve to tumačiti ter u jednih od nas koristno obnoviti i popuniti, što su već čuli i što znaju, a zajedno druge, kojih tada nebijaše ovdje, podučit o svem tom jasno i dostojno. Nego danas nisam, dr. kr., nakanio više o tom govoriti, a to zato, da vam uzmognem i druge isto tako spasonosne stvari tumačiti. Ali ipak od srdca želim i opominjem, da se i sami medjusobno pomažete, ter jedan drugoga kako u ovoj svetoj stvari tako i u drugih podučite. To je pred Bogom veoma zaslužno, a za njeke medju vami, kanoti roditelje i poglavare, jest to takodjer dužnost.

O čem dakle, pitate me, ćemo si danas govoriti i pobožno razmišljati? Naš današnji kratki govor, p. kr., dovršit će onaj, koji ste lani na ovu nedjelju čuli. Sjećate se još dobro svi, koji ste onda ovdje bili, kako smo tada razlagali prvi dio današnjega sv. evangjelja,

gdje se govori o znacih, što će biti prije sudnjega dana; za tim smo si odgovorili na pitanje: zašto će biti obćeniti sud? O tih preosbiljnih istinah smo lani obilnije govorili. Sada pako tumačit ću vam uz božju pomoć drugu polovicu sv. evangjelja, a pri tom vas sjetiti, kako ćete se na poglavite stvari ovoga evangjelja moći opomenuti, kad god pobožno molite osobito njeke prošnje „Otče-naša“ i pažljivo izgovarate njeke članke „Vjerovanja apoštolskoga.“ — „Da mihi intellectum et scrutabor legem tuam; et custodiam illam in toto corde meo.“ (Ps. 118, 141.) Razsvietli nam, gospodine Bože, um, da dostojno tvoj sv. nauk razumijemo, ojači nam volju, da po njem uzmognemo živjeti.

* * *

Drugi dio današnjega sv. evangjelja počima, kako već i sami znate, onimi riečmi, koje sam rekao, prije nego sam vam stao čitati samo sveto evangjelje. Pak da vam bude sveti nauk, sadržan u ovom odsjeku evangjelja, jasan, velim, da su ovdje sadržane osobite četiri stvari. Prvu od tih svetih istina kažu nam rieči gospodnje: „A kad se počme ovo sbivati, gledajte i podignite glave svoje, jer se približuje odkup vaš;“ drugu nam kaže ona priča ili prispodoba: „I kaza im veli sv. evangjelista, priču: Gledajte smokvu i sva drveta. Kad donose već iz sebe rod, znate, da je blizo ljeto. Tako i vi, kad vidite, da se ovo sbiva, znajte da je blizu kraljestvo božje;“ treću istinu i proročanstvo nam predočuju one rieči: „Zaisto vam kažem, da ovaj naraštaj neće proći, dok se sve nesbude;“ četvrta istina udara na sve druge kano pečat: „Nebo i zemlja (veli Isus) proći će; a rieči moje neće proći.“ A sad ćemo ti po redu te četiri poglavite stvari protumačiti i razmotriti.

1. Kaže dakle Isus Krist, spasitelj naš: „Kad se počme ovo sbivati, gledajte i podignite glave svoje, jer se približuje odkup naš.“ Pazite, dr. kr. dobro na tumačenje ovih rieči; kažu nam one velike stvari, opominju nas na veliku bogoljubnost. Nastaje pako najprije pitanje: komu govori predragi odkupitelj ove rieči? No to je pitanje lahko za svakoga medju vami; dapače već smo svi i danas čuli odgovor, da je naime Isus to rekao svojim učenikom ili apoštolom. Ali pri tom moramo znati, da je mnogo toga Krist gospodin govorio apoštolom, što takodjer ide na sve druge vjernike; kazao je on apoštolom, da oni sve to drugim kažu. Pa na stvari, koje idu na sve kršćane, spada osobito ova opomena. Idu dakle ove rieči i na nas.

To si dobro pamtimo. Drugo pitanje jest: što nam znače ove

rieči ili na što nas opominju? Na to vam odgovaram: opominje vjernike gospodin naš ovimi riečmi, da veselo i željno očekuju konac svieta i sudnji dan; jer tada prestaju za prave kršćane, za kršćane vriedne kršćanskoga imena, sve težkoće i nevolje za uviek. A sad ćete namah razumjeti, zašto sam rekao, da nas ove rieči opominju na veliku bogoljubnost i kršćansku savršenost. Jer veli u ovom istom evangjelju Isus Krist, da „će ljudi pogibati od straha i čekanja, što će doći na svu zemlju;“ a eto svoje prave i pobožne vjernike opominje na radost, kad se sve to počme dogadjati. Odkud dolazi taj užasni i sdvojni strah kod ljudi, o kojih gospodin sbori? Dolazi, dr. kr., odatle, što nisu na ote stvari prije dostojno mislili. Čujmo, kako sam sveznajući Isus gospodin opisuje, kakovih da će većina ljudi biti prije sudnjega dana. „Kako je bilo u dneve Noemove, tako će biti dolazak sina čovječjega; jer kao što su ljudi prije potopa jeli i pili, ženili se i udavali do onoga dana, kad je Noem unišao u ladju, ter nisu znali (što će doći), dok nije došla poplava i svih uništila: tako će biti dolazak sina čovječjega.“ (Mat. 24, 37 ss.) To će reći: kakov je nemar za Boga i dušu bio kod onih ljudi prije obćega potopa; takov nemar i zaboravnost na Boga i dušu bit će kod narôda prije sudnjega dana. Je li onda čudo, što, videći da sve ono propada, do česa se na svietu mnogo drži, a opet da sudac na kojega se nije nit mislilo, dolazi sudit o svih ljudskih djelih po pravdi i pravici, je li, velim čudo, što će u takvih okolnostih „proplakati sva plemena na zemlji,“ (Mat. 24, 30.), kako ste prošle nedjelje čuli? — A odakle veselje za prave i pobožne kršćane na pogled svih tih nevolja? Odatle, što dolazi s velikom slavom onaj, u koga su oni vjerovali, u koga su se ufali, koga su uviek svim srdcem i svom dušom ljubili; odatle, što su se oni uviek siećali toga suda, što su se Boga bojali, zla čuvali, dobro činili. Sve to doći će sada na vidjelo, zato obuzima veliko veselje njihovo srdce. Jednom rieči: veselit će se tada svi pravi i pobožni kršćani, jer za njih prestaje svako zlo i to za uviek; s toga veli Krist gospodin, da se tada „približuje odkup.“ Tko dakle želi spadati medju sretne i vesele ljude na taj strašni dan, taj treba da sada živi kano pravi kršćanin pravedno i pobožno. Vidite dakle, kako nas predragi spasitelj ovimi riečmi moćno na pobožnost opominje.

Ali, kr. p., moramo si još bolje protumačiti, što nam sve kaže ona rieč, „odkup.“ Kad to budemo dostojno razumijeli tad ćemo takodjer dobro razumjeti, kako ovo veselje nad približavanjem sud-

njega dana sbilja ide na sve bogoljubne duše, bile one još na zemlji, bile već u nebu, bile napokon u čistilištu. „Odkup“ znači ono, što takodjer zovemo izbavu, izbavljenje, oslobodjenje od zla. Imaju se dakle pobožni kršćani, koji će u dan obćenitoga suda još na zemlji živjeti, nad dolazkom Isusovim na sud veseliti, jer će za nje prestati sve težkoće ovoga života i sve pogibelji, da igda više sagrieše, uvriede Boga i izgube dušu. Tada će se na njih podpuno izpuniti ono, što prosimo, kad izgovaramo sedmu prošnju „otče-naša.“ Vi znate, štono si odgovaramo na ovo pitanje: „Što prosimo sedmom prošnjom, nego oslobodi nas od zla?“ „Sedmom prošnjom (tako si odgovaramo) prosimo, da nas Bog občuva svakoga zla, osobito pako od grieha i vječne propasti.“ (K. d. o molitvi p. 28). Nastojmo dakle, dr. kr., uviek osobito ovu prošnju pazljivo i pobožno izgovarati, da budemo vriedni, te nas predragi odkupitelj medju odabranike pribroji, pa izbavi od svih nevolja ovoga života, ako nas još u dan obćega suda zateče na zemlji.

Nego veselit će se u dan obćega suda i one duše, koje će onaj dan zateći u čistilištu. Ondje su za nje velike muke, prvo, što nevide Boga svoga, drugo, što trpe i druge velike i veoma oštre kazne. Pa te kazne prestat će u dan obćega suda ne samo za ove ili one trpeće duše, nego za sve bez razlike. Pa i to vi znate iz katekizma. Znate, kakono si odgovaramo u sedmom članku „vjerovanja opoštolskoga“ na pitanje: „Hoće li poslie obćenitoga suda još ostati čistilište?“ „Neće; poslie obćenitoga suda bit će samo nebo i pakao,“ tako si odgovaramo. (K. d. u 7. čl. 10. p.) Tako se dakle sa sudnjim danom i čistilištnim dušam „približuje odkup.“ No nemogu, kr. p., propustiti, kad ovako govorimo o mukah čistilištnih, te vas nebih opomenuo, da pomažete onim dušam molitvom, postom i drugimi dobrimi djeli. Ako budemo mi nje pomagali, pomoći će i one nam ter nam bude veseo dan obćenitoga suda.

Napokon veselit će se obćemu sudu i svi svetci, jer se i za nje „približuje odkup.“ Ali vidim, da toga mnogi od vas nepojme te biste me pitali: u kakovu su zlu svetci na nebesih, da bi se i za nje „približavao odkup“ od zla u dan suda? A sjetite se samo na istinu njeku, koju ste čuli iz katekizma, pa ćete namah znati, da još i samim božjim ugodnikom na nebesih nješto manjka. Učimo naime u jedanaestom članku „vjerovanja apoštolskoga“ na pitanje: „Dokad ostane tielo u zemlji?“ evo ovo: „Tielo ostane u zemlji do sudnjega dana, gdje će ga Bog opet probuditi i s dušom za na vieke sjedi-

niti.“ (K. d. u 11. čl. 2. p.). Pa tomu uzkrsnuću se svetci veoma vesele, to oni željno očekuju, kako znamo iz „tajnoga očitovanja.“ (Apoc. 6, 10.). — Tako će dakle dan sudnji biti početak podpune sreće i veselja za sve prave i pobožne ljude: svetci dobit će svoja tjelesa, ali ne više podvrgnuta boli i smrti, već slavna i preobražena; duše u čistilištu oslobodit će se svojih muka, a k tomu se takodjer spojiti sa svojimi tjelesi ter na jedanput dobiti slavu i blaženost duše i tiela; pobožnici tada živeći bit će oslobodjeni od svih nevolja i pogibelji ovoga života, a pri tom zamienit će se takodjer slaboća njihovih tjelesa nebeskom slavom, neumrlošću i blaženstvom. To su indi istine sadržane u riečih: „A kad se počme ovo sbivati, gledajte i podignite glave svoje, jer se približuje odkup vaš.“ — Blago čovjeku, koji na sve to sdušno i osbiljno misli. A kako može čovjek saznati, da li spada medju tako sdušno i osbiljne ljude? Čujte odgovor: tko bi ovaj čas mogao i smio veselo „gledati i podignuti svoju glavu,“ kad bi sada božanski sudac dolazio, taj, dr. kr., spada medju takove pobožnike. Ja znam podpuno dobro, da se takvih ljudi medju nami malo nalazi; dà, valjda neima nit jednoga takova medju nami; tako smo daleko od onoga bogoljubnoga života, koji mora resiti prave kršćane. S toga opominjem i sebe i vas, dr. m., na početku ove nove svete crkvene godine na dužnosti kršćanske, toliko put od nas izgovarane: Prvo: „Bježi zlo duhovno ili: grieh. Drugo: Čini dobro, ili: obdržavaj zapovjedi božje, i živi krepostno.“ (K. d.). Dao gospodin Bog, da nam ove rieči nebudu samo na ustnah nego i u srdcu, da nam budu na pameti ciele ove godine i kod svih naših posala, tad se nećemo plašiti od sudnjega dana.

2. Rieči svetoga evangjelja, koje stoje za ovimi, glase, kako smo čuli, ovako: „I kaza im priču: Gledajte smokvu i sva drveta. Kad donose već iz sebe rod, znate, da je blizu ljeto. Tako i vi kad vidite, da se ovo sbiva, znajte, da je blizu kraljestvo božje.“ Te rieči, nadam se, razumiju mnogi od nas i bez tumačenja. Kaže nam naime Isus, odkupitelj naš, ovimi riečmi prispodobu iz ljudskoga života i iz prirode: ljudem netreba neznam kako dopoviedati, da li je blizu proljeće, da li je blizu ljeto, ako i kad na svoje oči svud oko sebe vide, kako sve lista, kako sve stvari, smokve, vinogradi, kruške, jabuke, svojom cvatnjom i svojim plodom navieštaju budi proljeće, budi ljeto. Istim načinom neće trebati ljudskomu rodu drugih svjedočanstva, da se približuje konac svemu svietu, kad se jednom počmu sbivati oni znakovi, o kojih govori prvi dio današnjega evangjelja.

Ti dogodjaji osvjedočit će osobito prave pobožne kršćane o svem tom tako jasno, da jim neće biti u srdcu posve nikakve dvojbe, da li je sbilja tada svemu sadanjemu stanju i redu konac. To hoće da reče predragi naš spasitelj napomenutimi riečmi svetoga evangjelja.

No jednu rieč, koja je medju svimi najznamenitija, želim vam ipak još bolje protumačiti; ta rieč jest: „kraljestvo božje.“ Što nam znači ova rieč? Dederte se opet sjetite na jednu prošnju „Otče-naša“; što ne, izgovaramo u drugoj prošnji: „Dodji kraljestvo tvoje.“ Što si dakle u drugoj prošnji pobožni kršćani mole, to će najpodpunije dobiti na sudnji dan. A što prosimo drugom prošnjom: „Dodji kraljestvo tvoje? „Drugom prošnjom prosimo: 1.) da kraljestvo milosti i ljubavi božje dodje sada u naše srdce; 2.) da svi ljudi dodju u kraljestvo nebesko.“ (K. d. o molit. p. 22). To si molimo drugom prošnjom, pa ako dostojno molimo, unići ćemo u „kraljestvo božje“, o kojem današnje sveto evangjelje govori. Dakle, dr. kr., rieč „kraljestvo božje“ znači najprije svete kriepostи u kršćanskom srdcu: vjeru, ufanje i ljubav napram Bogu i bližnjemu. Po tih kriepostih nebeski otac naš u nas kraljuje, po tih kriepostih smo njegova kraljevska djeca. Nego o tom kraljestvu nit negovori gospodin Isus u današnjem evangjelju; to kraljestvo mora kršćanin već prije imati, nego dodje kraljestvo, o kojem je ovdje govor. Zatim rieč „kraljestvo nebesko“ znači ono blaženstvo, u kojem su i sada prije sudnjega dana duše svetih na nebesih. No nit o tom negovori naš gospodin u današnjem svetom evangjelju. Ima ova jedna rieč i još više značenja, što vi već ili znate ili ćete, ako Bog da, drugi put čuti. Ali u današnjem svetom evangjelju „kraljestvo božje“ znači podpunu pobjedu, koju će Isus i svi njegovi odabranici održati nad svimi neprijatelji; „kraljestvo božje“ na ovom mjestu znači, da će se odabranici obući u vječnu slavu duše i tiela; da će biti svi i sljednji odieljeni od družtva zlih ljudi za uvieke; znači „kraljestvo božje“ u današnjem evangjelju preobraženje neba i zemlje: „Očekujemo, veli sv. Petar, nova nebesa i novu zemlju po njegovu (Isusovu) obećanju, gdje će pravednost stanovati.“ (2. Pet. 3, 13). Tada „će, kako čitamo u „Tajnom očitovanju“, Bog obrisati svaku suzu s očiju njihovih (svojih svetaca), više neće biti smrti, nit će dalje biti jauka, niti vike, niti boli, jer su prve stvari prošle“ (ap. 21, 4.), jer je tih nevolja ovoga života za sve i za svakoga božjega ugodnika nestalo za sve vieke vjekova. To nam znači „kraljestvo božje“ u današnjem evangjelju. No, da pravo rečem, to je stvar tako uzvišena, da nam je nit samo sveto pismo

nemože tako jasno i liepo opisati, kako će sbilja biti. Tu će se dakle izpuniti ono, što si drugom prošnjom prosismo, u božjih ugodnicih, kako sam već prije rekao, ne kako god nego najpodpunijim načinom. Molimo dakle, dr. kr., i za sebe i za druge vruće i od srdca: „Dodji kraljestvo tvoje“, da nebude izmedju svih nas nijednoga, kojega bi u onaj dan morao božanski sudac odstraniti od toga „kraljestva božjega.“ Hvata velika žalost kršćansko srdce, kad razmišlja one rieči predragoga spasitelja: „One noći govori spasitelj, bit će dva na istom krevetu, jedan bit će uzet (u kraljestvo božje), drugi bit će ostavljen (i bačen u pakao); dvie (ženke) bit će kod mlina, jedna bit će uzeta (u kraljestvo božje), druga bit će zabačena; dva (čovjeka) bit će na oranici, jedan bit će uzet (u nebo), drugi zabačen.“ (Luk. 17, 34. 35.).

3. Još nam ostaju dvie stvari, da si jih protumačimo. No kod ovih bit ćemo posve kratki. „Zaisto vam kažem, da ovaj naraštaj neće proći, dok se sve nesbude“; to je prva od te dvie stvari. Što mislite, što nam kaže gospodin Isus ovimi riečmi? Čujte. Ovimi riečmi poučio je spasitelj svoje apoštole i druge pravovjernike, da će narod židski obstojati na zemlji uviek do konca svieta. Onom istom sgodom naime, dr. kr., i u ono isto vrieme, kad je Isus Krist govorio o koncu svieta, prorekao je takodjer, da će i mnogo prije konca svieta grad Jeruzalem i u obće židska država propasti; sve se je to imalo dogoditi za to, što židski narod kano cjelina narodna nije primio svete vjere Kristove. Govori o tom češće sveto pismo, govori i ono sveto evangjelje, koje smo prošle ili posljednje nedjelje iza duhova čuli. Pa da i ovdje pripomenem, sve se je i dogodilo: poslie trideset sedam godina, iza kako je te žalostne dogodjaje Isus prorekao, propao je grad Jeruzolim, propala židska država. Da indi nebi mislili apoštoli, da će i sav narod židski bez traga na zemlji ovoj izčeznuti, kad propade grad i država, prorekao je i poučio jih je, da će narod, premda razpršen po svem svietu, obstojati uprav do konca svieta. Pa i to je, kr. p., i velika božja tajna i velika korist za našu svetu vjeru i za naše spasenje. Velim, da je to koristno za nas; i sbilja: obstanak naroda židskoga, i to naroda po svem svietu razpršena, naroda, koji živi medju kršćanskimi narodi, a kršćanske vjere neće da primi, premda ga svete njegove knjige na tu vjeru upućuju; obstanak, velim, toga naroda jest liep dokaz i svjedočanstvo za našu svetu vjeru, ter mi kršćani premnoge stvari u svetom pismu, gledeći taj narod, razumijemo, kojih inače nebismo

mogli pojmiti. Velim, da je obstanak toga naroda i velika božja tajna; a to zato, jer taj narod ima prije sudnjega dana doći u svetu katoličku crkvu, to jest primiti svetu vjeru Isusovu ter se pokloniti onomu, komu se je njekoć rugao. Tomu nas uči sveto pismo staroga i novoga zakona. Tad će se izpuniti ono, što sveta crkva katolička na veliki petak prosi od Boga, da naime gospodin Bog otvori oći duhovne židskomu narodu te da dodje i on do spoznanja istine. Pa prije nego prodjemo na zadnje rieči današnjega evangjelja, opominjem sve nas, da se i mi molimo za obraćenje naroda židskoga.

4. „Nebo i zemlja proći će, a rieči moje neće proći“; to su rieči našega spasitelja, kojimi dokonča današnje evangjelje. Te rieči udaraju, kako sam već u početku opomenuo, na sve one velike istine od predragoga spasitelja prorečene kao pečat, te su rieči kao božanska prisega, da će se sve uprav onako izpuniti, kako je on rekao. Hoće pako ovimi riečmi ovako od prilike da reče: Veliko je i čvrsto je ovo vidljivo nebo sa nebrojnimi zviezdami nad vami, velika je i čvrsta je zemlja, na kojoj živite, nu sve to će proći, sve to će se lomiti, mienjati i promieniti; ali rieči moje, koje sam govorio o sudnjem danu i ljudskom rodu, neće se promieniti: svaka i sljednja izpuniti će se na vlas. Tu nas dakle opet nježno uči Isus Krist, gospodin, kako on sve zna i kako on sve može; tu nas on, velim, opet liepo sieća, da je on sveznajuć Bog, o kom učimo i u katekizmu, da je vjeran, to će reći, da drži rieč, kada što obeća ili zaprieti.“ (K. d. čl. Vj. p. 23).

Pa tako smo si, kr. p., protumačili drugu polovicu današnjega svetoga evangjelja. Nastojte, da si sve dobro zapamtite; nastojte, da se često siećate osobito na ono, što smo čuli, tumačeći si rieč: približuje se odkup vaš“, što smo čuli, razlažući si rieč: „približuje se kraljestvo božje; mislite i na ono, što smo kazali o narodu židskom; napokon molite se Bogu danas, pa i čitave ove nastale crkvene godine osobito za tu milost, da vam se zadnje rieči svetoga evangjelja tako u dušu utisnu te vam se nikada neizbrišu. Mislite osbiljno: „Nebo i zemalja“ i sve stvari, do kojih se na tom svietu tako mnogo drži, to će proći; jer moj spasitelj tako veli. Mislite sdušno: Obći sud i s njim vječna nagrada, „kraljestvo božje“, doći će za dobre i pobožne; jer opet moj odkupitelj tako kaže. Ali obćeniti sud i s njim vječna kazna i prokletstvo doći će za nepobožne i zle; jer i to kaže Isus Krist, koji sve zna, koji nit hoće nit može varati. Jest, dr. kr., ja sam siguran, da neće nitko od nas izgub-

ljen biti, ako bude samo na ove stvari dostojno mislio. Idu ovamo rieči duha svetoga: „Čovječe, spomeni se dugokrat svojih zadnjih stvari, pa nećeš nikad sagriešiti.“ (K. d., crkv. 7, 40). Amen.

Homilija za 22. nedjelju poslie duhova.

(Preradio **Gj. Šimončić**, kateketa u Zagrebu).

Što ste, ljubezni moji slušatelji, u današnjem svetom evangjelju čuli, to se dogodilo zadnjih dana prije muke i smrti Isusove. Kaošto je dragi Isus upotrebio ono malo dana, što mu prije muke preostalo, da u hramu što revnije uči i da zasljepljenim Židovom oči otvori: tako i njegovi neprijatelji baš u to malo dana upregoše sve sile, da ga što skorije pogube. O ti ljudi neprijatelji Isusovi bijahu farizeji, medju kojimi si moramo misliti velike svećenike i književnike židskoga naroda. Liepo ih je Isus ciele tri godine opominjao, podučavao, oštro ih prikoravao, ali oni mjesto da se pameti dozovu, ostadoše tvrdokorni i zakleše se dapače božanskomu učitelju propašću. Nu kako mu do živa doći? Silom ga uhvatiti nisu smjeli, jer se kukavci „bojahu naroda.“ U njegovih činih nemogahu ma baš ništa zla ni kažnjiva naći; ele trebalo je pokušati, nebi li ga kako u rieči uhvatili, trebalo mu baciti tako i zavodljivo pitanje, da ga mogu obtužiti, štogoder on rekao. Znali su lukavci, da neima pod suncem tako savršena čovjeka, koj nebi u maloj kakovoj rieči pogriešio, ali su jadni zaboravili, da je Isus bio ne samo čovjek nego i neizmjerno savršen Bog; htjedoše ludjaci onoga, koj je rieč, uhvatiti u rieči!

Farizeji držahu vieće, da pronadju takovo pitanje; i nadjoše ga, ali se neusudiše sami pred Isusa, da ga pitaju. Mogao bi Isus upoznati njihovu lukavštinu, pa jim ništa neodgovoriti. Zato poslaše k njemu svoje učenike, koji će ga tobože kao neuki prije namamiti, da jim odgovori. Sa učenici svojimi poslaše takodjer k Isusu Herodovce, to bijahu sliepi prijatelji kralju Herodu, a biesni neprijatelji farizejem — poslaše ih da i oni paze, nebi li Isus u rieči pogriešio, pa da to namah dojave kralju Herodu. Čudite se, ljub. slušatelji, tolikoj zlobi, gdje se najbjesniji neprijatelji slažu, samo da naškode dobromu Isusu, paklena je to zaisto sloga, ali nije neobična, jer kada se ustaje proti Kristu i njegovu carstvu složan je isti pakao, ele kako da nebudu u tome složni i ostali neprijatelji imena i slave božje?

Učenici farizejski dodjoše dakle k Isusu i puni lukavštine a i mržnje na Isusa počmu mu sladko i milo govoriti:

„Učitelju! mi znamo, da si ti istinit i da u istini učiš put božji, nezaziruć od nikoga, ti bo nepaziš na ugled ljudski.“

Čujte, ljubezna braćo, liepe ove rieči, kojimi ti nevriednici Isusa hvale, gledajte taj sladki med u njihovih ustijuh, ali nevjerujte im; oni hoće da Isusa lukavo uhvate, njihovo je srdce puno jeda na Isusa. — Učiteljem ga zovu, a tako se on i sam nazva kod Ivana 13, 13. „Vi zovete mene učitelju i gospodine i dobro velite: jesam bo“, a ipak je zloća njihova tolika, da nemare biti njegovi učenici. Tim učenikom farizejskim prilikujete i vi moji kršćani, ako ustima tek zazivate dragoga Boga, ako ovamo govorite: Dragi Bože! — „Gospodine Bože moj!“ a onamo nemarite ga ljubiti, niti mu marite kano najvećemu svomu gospodaru služiti, svetu njegovu volju vršiti.

„Znamo da si ti istinit i da u istini učiš put božji“, hvale nadalje ti farizejski učenici Isusa; a on je i bio istinit, jer je znao a i ljubio istinu; on je bio Bog, te je put božji u istini učio. Još više ga hvale i istinitost njegovu potvrdjuju riečmi: nezazireš od nikoga, ti bo nepaziš na ugled ljudski.“ Ali nije tim lukavcem bilo do Isusove istinitosti, nego mu se laskahu: „da bi ga uhvatili u rieči i da bi ga predali vladi i oblasti poglavara“ (Luk. 20, 20.); laskahu mu se najviše, dabi ga potaknuli, neka se neboji cara niti njegovih prijatelja, nego neka jim na ono, što će ga pitati, tako odgovori, kako neće po volji biti Herodovcem. — Nisu li gadni i odurni ti laskavci, koji „ustima blagoslivlju, a srdcem proklinju (Ps. 61, 5.)? Takov si oduran laskavac i ti, moj kršćanine, ako svomu bližnjemu drugo govoriš, a drugo misliš, ako ga na oči hvališ, da ga u zlo zavedeš. Takvi se laskavci čine dobri prijatelji, ali su najpogibeljniji neprijatelji, koji nas hvale, da nas prevare, koji nam se prilizavaju, da nas zamame, zasliepe, na grieh navedu, te napokoncu u vremenito i vječno zlo bace. Jao si ga tebi, kršćanine dragi, ako paziš na hvalu takvih laskavaca, propao si po gotovo; nego hajde pa zatvrdi uši od njih, prezri med, kojim se usta njihova prelievaju i neće ti naškoditi jed, što ga u srdcu svom nose.

Čujmo sada, što će ti odurni laskavci pitati Isusa: „Kaži nam dakle, što ti se vidi? Treba li dati porez caru ili ne? Eto kolike lukavštine! Srdce im igra od veselja, kako će sigurno Isusa uhvatiti. Pred njim stoje učenici farizeja, koji učahu, da ne samo nije treba, nego da se pače niti nesmije dati porez caru, go-

vorahu bo: Mi smo potomci Abrahamovi i nismo nikada ikomu služili (Iv. 8, 33). Pred njim stoje takodjer Herodovci, prijatelji i sluge kralja Heroda, koji je opet bio debeli prijatelj caru rimskomu, te ljuto progonio Židove, koji bi caru porez uzkratili. Ali sada je valjalo Isusa uhvatiti i upropastiti, pa zato stoje zajedno pred njim i nestrpljivo čekaju svoju sigurnu pobjedu. Rekne li: „Treba", skočit će farizeji i tužit ga narodu, da je carevac i neprijatelj narodu židovskomu, a Herodovci će zažmirnuti, znajući, da se tuj neradi proti caru, nego jedino o Isusovoj glavi. Rekne li: „Netreba", skočit će Herodovci i pogubiti buntovnika čovjeka. — Nu zaludo bijaše farizejem sva njihova lukavština, zaludo njihove medene rieči, zaludo poslaše k njemu „zasjednike, koji bi se pravednimi ukazali (Luk. 20, 20), Isus poznavši njihovu lukavost reče: „Što me kušate licumjerci?" — Spomenuo sam, dragi kršćani, da smo i mi kadšto slični učenikom farizejskim, jer često puta slabo za to marimo, da i srdcem — koje nam Bog do dna vidi i pozna — ono mislimo, što ustima govorimo. Daj se kršćanine upitaj, nebi li Isus i tebi morao često puta reći: „Što me kušaš licumjerče?" Koliko puta zazivaš Boga: Gospodine i Bože moj! A nebi li ti mogao Isus odgovoriti: „Licumjerče", ako sam Bog i gospodin tvoj, zašto me neštuješ, neljubiš, neslušaš i nesliediš onako, kako ja hoću. Koliko puta prosiš od Boga milosti, da budeš ponizan, čist, pobožan itd. A nebi li ti Isus mogao odgovoriti: Što me kušaš licumjerce? Moliš milosti, do kojih ti nije stalo i radiš sve ono, sbog čega ti jih nemogu dati ili ako ti jih dadem, to ću se tim teže moći s tobom obračuniti. Boj se, dragi kršćanine, Isusova prikora, pa služi Bogu i časti Boga ne ustima, nego srdcem i životom svojim!

Isus baš oštro napada učenike, koji su ga tako liepo i uljudno pitali, a ipak je on kako znadete — bio uzor krotkosti i poniznosti. A zašto je sada bio oštar? Jer sn gadni lukavci i odurni laskavci to zaslužili. Isus je htio pokazati, kako mu je mrzko laskanje i licumjerstvo, a i poučiti nas, kako da se i mi odupremo laskavcem. Znaj, kršćanine dragi, da te onaj vriedja, koji ti se laska, misli bo, da si sam u sebe sliepo zaljubljen; znaj da te kani upropastiti, jer potiče tvoju oholost, a oholost je gotova propast. Ponizna duša nemari za tudju hvalu, ona bo sve dobro Bogu pripisuje i traži hvalu nipošto od ljudi, nego od jedinoga Boga, koji može svako dobro navieke naplatiti. S toga i ti, kršćanska dušo, ako si dobra i štogod vriediš, hvali na tom Bogu a odbijaj od sebe laskavce, upoznaj njihovu lukavost i reci im s Isusom: „Što me kušate, vi licumjerci?" Tako ćeš ih najbolje zastiditi, začepiti jim usta i pustit će te u miru, kao što su i učenici farizeja pustili Isusa u miru. Nezadirkuju oni više u njega, nego sada on pita, a oni skromno odgovaraju.

„Pokažite mi porezni novac", veli jim Isus, „a oni mu pokazaše dinar. Tada im reče Isus: Čiji je ovo obraz i nadpis? Rekoše mu carev." Gledjite dragi moji, koja promjena! Učenici farizeja i Herodovci puni zlobe i mržnje na Isusa dodjoše, da ga uhvate u rieči, hvale ga i laskaju mu se, zasiedaju mu lukavim pitanjem, ali Isus upoznade njihovu lukavost, oštro ih prikori, a kad oni zamuknuše, Isus pita i tjera ih u škripac. Njegova su pitanja toli prosta i točna, da mu nemogu lukavci izbjeći, niti mu mogu drugo šta odgovoriti, nego upravo ono, što on želi. Tako, dragi moji, biva a i mora da bude svakomu zlobniku, koji hoće da se pre s Bogom i sa sdusnošću svojom. Odgovarat će on Bogu, i svojima će se ustima suditi, jer stoji pisano: Hoću da uhvatim mudarce u lukavosti njihovoj (I. Kor. 3, 19.)

Pošto učenici farizeja moradoše priznati, da je porezni novac carev novac, reče jim tada Isus: „Podajte dakle caru što je carevo, a Bogu što je božje!" O velike mudrosti božanskoga učitelja! Da je Isus bio na prosto odgovorio: „Treba dati caru porez" farizeji bi njegove rieči narodu zlo tumačili, ali ovako nemogahu mu baš ništa progovoriti, jer je Isus odgovorio u smislu one rieči: dajte svakomu njegovo. A da su u svojoj zlobi htjeli i lagati, te da su raznieli med narodom, Isus je kazao, treba dati caru porez, ili je neprijatelj naroda a i Bogu, ništa im ta laž nebi prudila, jer je Isus dodao: „a Bogu što je božje." Isus pobrinio se time za slavu božju, te mu licumjerni farizeji nemogahu ništa prigovarati; caru je prisudio, što je njegovo, te zadovoljio Herodovce. Narod se je čudio njegovoj mudrosti i ciela stvar bude riešena. Ali nipošto onako, kako su se farizeji nadali: po njihovu morali bi Isusa uhvatiti, al ih nada ljuto prevarila. Što će sada zlobnici? Sv. Matej pripovieda nam ovako: „I čuvši, začudiše se i ostavivši ga, odoše." (Mat p. 22. 22.). A kamo? Po svoj prilici k svojim, da posvjedoče, kako ih je Isus mudrošću svojom porazio. Mislio bi čovjek, da će barem sada dozvati se pameti i uz Isusa prioniti. Ali tko se tvrdokorno protivi istini, toga nehasni učiti, niti mu istinu dokazivati. Oni mjesto da se privinu k učitelju, komu se čudjahu radi njegove mudrosti, „ostavivši ga odoše" i povukoše ga dva dana poslie toga dogodjaja pred

Poncija Pilata lažući na njega: „Ovoga nadjosmo da buni narod naš i da krati caru porez davati.“ (Luka. 23, 2.) — Strašne li opakosti i zlobe!

Nu odvratimo se od opakih i zlobnih neprijatelja Isusovih, te se na kraju zabavimo osbiljno sa posljednjimi Isusovimi riečmi. Isus je svoje neprijatelje porazio, dokazav im, da treba dati caru porez, a tim je i nas naučio, da je to za nas božja upravo zapovjed, davati caru što je carevo, davati naime porez. Ova nam je zapovjed pobliže protumačio i za dušu zavezao sv. Pavao u svom listu na Rimljane (13, 1. 7), pišuć im ovako: Svaka duša oblastim višim budi podložna; nije bo oblasti nego od Boga; koje pak jesu, od Boga su naredjene, dakle koji se protivi oblasti, božjemu se odredjenju protivi, koji se pako protive, odsudjenje si stiču. Hoćeš pako nebojati se oblasti, dobro čini, imati ćeš hvalu od nje, božja bo je službenica, tebi na dobro; ako pako zlo učiniš, boj se: nenosi bo mača bez uzroka. Božja bo je službenica i osvetiteljica na onom, koji zlo tvori. Zato podložni budite ne samo radi kazne, nego i radi saviesti. Zato bo i porez dajete; službenici bo su božji, na to isto služeći. Vratite indi svim dugove: komu porez, porez; komu carinu, carinu; komu bojazan, bojazan; komu čast, čast.“ — Mogu li se ljepše označiti dužnosti, što ih imadu podložnici prema poglavarom. S toga smatrajte i vi, dragi moji kršćani, svoje poglavare kano od Boga naredjene, štujte ih, pokoravajte se njihovim naredbam, vršite ih dragovoljno i strpljivo, jer tako hoće i zapovieda Bog.

„Dajte caru, što je carevo“ reče božanski naš učitelj Isus Krist. Nije on potvrdio tek ono, što ga pitahu učenici farizeja, nego je timi riečmi izrekao sve dužnosti, što ih imademo kano podložnici prama svojim poglavarom. Najprije treba davati porez i sve danke. Ti su doduše često puta težki, nije ih lasno plaćati, ali oblasti ih trebaju, inače nemogu držati red, nemogu čuvati sigurnost imetka i života. Jednako treba da zadovoljimo i ostalim zahtjevom oblasti, jedino onda, kad bi — što Bog nedao — zahtievale oblasti ono, što bi proti našoj sdušnosti bilo, onda bi za nas po primjeru apoštôla, mučenîka i svetih priznavalâca valjala ona apoštolska: Boga valja više slušati nego ljude (Djel. ap. 4, 19.) Kako nas to i sam Isus liepo nauči, veleć: dajte Bogu, što je božje.“ Vele je sgodno dragi Isus spojio ove rieči, jerbo se dužnosti prama oblastim slažu sa dužnostmi prama Bogu. Čovjek bo je stvoren doduše za nebo, al ima on i svrhu zemaljsku, te valja da živi i za nebo i za ovaj sviet. I zato mora da

štuje i sluša svoje poglavare, ali ujedno treba da sluša i štuje Boga, komu će jednoć davati strog račun, tim strožiji, što on nezazire od ikoga, niti pazi na ugled ljudski. Amen.

Homilija na 23. nedjelju po duhovih.

Pripravnost Isusova pomoći bližnjega; poniznost i pouzdanje bolestne žene; smrt san tiela, ali vrlo opasan, jer se jedan put samo sniva.

Nauk Isusa Krista treba ne samo vjerovati, nego takodjer izpuniti. To je Isus u njekoj prigodi naročito kazao: ne oni, koji govore, gospode, gospode, unići će u kraljestvo nebesko, nego koji čine volju otca moga, koj je na nebesih. Zato čitamo u evangjeljih, da je Isus ne samo obilazio učeć narod, nego je svoj nauk takodjer izvršio, potvrdio ga je djelom i životom.

I današnje evangjelje, dočim nam pripovieda dva čudnovata djela njegove svemožnosti, ujedno nam izkazuje liepe nauke i opomene za kršćanski život. Isus pošao je na prostu moljbu kneza, poglavice sinagoge iz Kafernauma, izbavit njegovu kćer od smrti: liep izgled milosrdnoga srdca. Žena nadahnuta poniznom ćuti i puna pouzdanja izmoli od Isusa zdravlje: eto izgleda, kako trebamo Boga moliti u naših jadih. Izbudjena pako kneževa kći ukazala se bila kano da spava a ne kano da je umrla bila: osbiljna opomena za sve nas, koji se za cielo nećemo od smrti ovako izbuditi, ter nam je od svega srdca pregnuti, da usnemo s nom blaženih i dostanemo blagu odsudu od Boga.

Razmotrimo to pobližje, da se ponukamo plemenito nasliedit ove istine i svjete. Bože pomozi!

I.

„U ono vrieme, kada govoraše Isus narodu, gle, knez njekakov dodje i klanjaše mu se govoreći: Gospodine! kći moja sada umrie: nego dodji, metni ruku svoju na nju, i oživljet će. I ustavši Isus podje za njim i učenici njegovi.“ Isus dakle odmah, brez otezanja, brez izgovora, brez prigovora ustade i podje učinit, za što ga knez zamoli. Liepa doista izgleda, kako treba saslušat prošnje naših bližnika!

Ti pako, kršćanine, jesi li ti vazda tako pripravan pomoć svoga iskrnjega? Znaš li, kad te onomadne zaprosila udova tvoga pokojnoga kuma, da joj pomogneš s tvojim volom kod oranja, a ti si krzmao od dana na dan, dok je vrieme oranju prošlo, . . . je li to

po izgledu ljubeznoga spasitelja? A tebe kršćanine i kršćanko zamolilo bilo ono sirotče, da mu pokloniš ono tvoje trošno, razčešano odielo, koje ti već nenosiš, a njemu bi još služilo, što si učinio? Jesi li požurio dati mu ga? Čujem gdje se govori, da za starež neima zahvalnosti, pak volite ju baciti na smeće. Ne tako, braćo! Što ti tražiš plaću u zahvalnosti ljudskoj? Bolje ti je, m. dr., da ti zahvali Bog. Zato nebacaj na smetište ono, što može drugomu pomoći u nuždi. Tvoja susjeda leži bolestna na postelji, neznam da li je od groznice,da li od uloga; njezin suprug otišao je na oranje, u grad li, neznam pravo; uz onu bolestnicu ima jedno ili dvoje nejake djece: a ti? Jesi li priglednula u njezinu sobu? Jesi li podvorila nju ili diete s čašom vode, žlicom mlieka ili juhe? Možda kojagod tako zamoljena odgovorila porugami, kletvami? O Bože sahrani, da se to igdar dogodi! — Zvalo te, molilo te, da ideš po svećenika, jer se bolestnici vrlo stežkalo; htjelo joj se po izpovjedi i u sv. pričesti naći olakšice i utjehe: jesi li uslišila njezinu moljbu i pohitila u župni dvor? O koli golemom grehotom bi obteretile svoje duše, ako nebi poslušali ovakve i podobne prošnje! Isus je brez prigovora, odmah krenuo pomoć, kamo ga knez bio zvao.

U njekom selu, neznam mu već imena, našao knez čovjeka, gdje ore tudju njivu. Svidilo se knezu, da taj čovjek možda odorava od njive sebi; napao ga je zato vrlo ljuto za to djelo. Ali odvrne čovjek, što oraše njivu: „Neradim sebi, već susjedu svomu.“ — Kako to? — „Kako? Bolestan je, leži na postelji, a i marha mu slabo stoji, jer se jur od duljega vremena netimari, kako bi trebalo. Pošao sam dakle danas, da mu poorem njivu i posijem njegovim sjemenom, da neskapa od glada buduće godine.“ — Jesi li zato naimljen? — „Naimljen sam po njegovoj zamoljbi. Kad me jutros bio dozvao i zaprosio, nisam mogao kazati, neću, jer se može kad dogoditi, da i ja budem trebovao takove usluge, a Isus je učio, da učinimo drugomu, što hoćemo, da nam drugi učine. Ja sam zato požurio odmah.“ Knez na to pohvali čovjeka, a i ja vam ga pohvaljujem; on je učinio na priliku gospodina Isusa: činite i vi tako.

Vidio sam ljudi, koji ruke otresaju od gdjekojega nevoljnika s uzroka, što je isti griešan, opake ćudi, njim neprijazan. Ti su zaboravili, ili nemisle na to, da je g. Isus Krist zapovjedio, neprijateljem ne samo oprostiti nego za nje se i Bogu moliti i dobro im činiti. Kad bi se Bog svakoga nas odrekao, što smo griešni, gdje bi bili? A Bog, ako smo i griešni, čini nam dobro, daje nam

zdravlje, dopušta nam veseliti se s rodjaci; uživat dobra tiela i duše: dakle nastojte savršeni bit, kao što je savršen naš otac nebeski, i žurite pomoć brez otezanja svakoga nevoljnika.

Govoriš da ti se nepristoji ići pomoći nižega od sebe? Eh bahatosti gadne! A pristoji li se Bogu tebi pohititi u pomoć? Je li pristojno Isusu, da je evangjeoskomu knezu pohrlio izbavit njegovu kćer? Ti crv zemaljski činiš se veći od Boga. Ali tu tvoju oholost vrlo zastidjuje žena, koju spominje današnje evangjelje. Čujte.

II.

„I gle žena, koja je dvanaest godina bolovala od tečenje krvi, pristupi sa traga, i dohvati mu se skuta od haljine njegove, jer govoraše u sebi: samo ako se dotaknem haljine njegove, ozdravit ću.“ Zašto nije žena otvorena stala pred Isusa i u oči mu izbrojila svoje jade i tražila liek? Iz čiste poniznosti. Ona je mislila. Ovaj čudotvorac zaisto je božji sin, kako se on sam zove, jer, da to nije, nebi mogao tvoriti ta čudesa, tolike bolestnike na mah ozdraviti, tolike mrtve na ciglu rieč dozvati u život. On je Bog. Ja sirota žena, ja sam griešnica, ja nisam vriedna gledati ga u oči, ja neću drzovito ga ustaviti na putu. Ja ću samo iza traga se približit i dotaknuti se njegove haljine. O sigurna sam, da će se on smilovati meni griešnici, i mene izbaviti od bolesti, koju trpim već eto dvanaest godina. To je bila velika poniznost a ujedno neograničeno pouzdanje u Boga. Njezina ponizna prošnja, njezino neograničeno pouzdanje ganulo je Boga Isusa. „A Isus obazrevši se i vidjevši ju reče: Uzdaj se, kćeri, vjera tvoja pomogla ti je. I ozdravi žena od toga časa.“

Vaših prošnja, m. dr., neusliša uviek drugi Bog. Zašto? Nisu nam molitve vazda tako ponizne i pune pouzdanja kano molitva te žene. Mi nepripoznajemo svojih grieha, kako bi pristojno bilo, kad štogod molimo od Boga. Istina je, da uviek govorimo „mi smo griešnici“; ali kad tako govorimo, svedjer mislimo, da smo samo mali griešnici, mnogo manji nego što su drugi ljudi. Mi kunemo vragom, gromom, bolestmi, kugom, smrću i t. d. i tada velimo, da su to male kletve. Oh sljepoće ljudske! Kad bi Bog dopustio, da se te tobože male kletve izpune, kamo bi se djeli? vragu u pakao, u smrt od groma, kuge, bolesti! A to vi zovete malom kletvom. Je li to ponizno priznanje svoje griešnosti? Hoče li se Bog obazrieti na tako oholu prošnju, kad mu u oči govorimo, da smo griešni, u srdcu se pak bahatamo, da nismo griešni? Kad se opsuje Bog — oh Bože, kako si

milostiv, te puštaš takve poružitelje svoje živjeti! — onda doduše priznaje se, da je smrtna grehota; ali psovati svetce, božje miljenike; nebo, mjesto našega vječnoga blaženstva; krst, orudje spasenja; angjele, službenike božje i čuvare naše i druge posvećene i Bogu drage stvari: to nije ništa njim; to je mala psovka. Tako oholom saviešću idu se gdjekoji Bogu molit, je li čudo, ako ostanu neuslišani Učite sa dakle, kada Boga za što prosite, u istinu se ponizit i skrušit, to će vas dragi Bog uslišati. Bog se oholim protivi, a poniznim daje milost.

Više još uči nas ova žena u današnjem evangjelju. Uči nas pouzdavat se u Boga; „jer govoraše u sebi, samo ako dotaknem haljine njegove, ozdravit ću.“ Mili moji! Naše prošnje neodišu uviek takovim pouzdanjem. Mnogo se molimo a sve se bojimo, da će jedva uslišiti Bog naše prošnje. Više učekujemo pomoći u svojih jadih od uglednih i bogatih ljudi nego li od Boga. To je pak uzrok, da onda ništa nedobijemo. Ljudi brez Boga nemogu nam ništa dati, a Bog, u koga se premalo uzdamo, uzkraćuje nam svoju pomoć i ostavlja nas na milost ljudi — u sebi nemoćnih. „Moli u pouzdanju, ništa nedvoumeć: koj bo dvoumi, priličan je valu mora, koj se od vjetra giblje i obnaša. Neka nescieni dakle čovjek onaj, da će primit što od gospodina.“ (Jac. 1, 6. 7.)

III.

Vidimo što ima dalje!

„I došavši Isus u dom knežev i vidjevši svirače i ljude sbunjene, reče; Odstupite! jer djevojka nije umrla nego spava. I podsmievahu mu se. I kad iztjeraše ljude, udje i uhvati ju za ruku. I usta djevojka.“

Isus veli ovdje, da djevojka nije umrla. To se je doduše činilo smiešno svietu, „i podsmievahu mu se“, u njekom smislu pako govorio je Isus istinu. Ljudi naokolo stojeć mišljahu o djevojci, da je mrtva tako, kako se više na život izbuditi nemože. Da su znali, da će još jednom oči joj ugledati svjetlo sunca, brez dvojbe bi oni isto tako govorili, da djevojka samo spava, a nebi se smiehali. Isus je dokazao, da je pravo govorio; on ju uhvati za ruku i usta djevojka živa.

Dragi moji! Smrt je u istinu prilika snu; tko umre, tielo mu spava do sudnjega dana. Na taj dan opet će tielo ustati iz groba, sastaviti se u cjelinu i primit u sebe svoju dušu, da na sveobćem

sudu još jednom javno čuje svoju odsudu i primi nagradu za tielo, kako do onda samo primaše nagradu za dušu.

Duše svih onih, koje je Isus probudio iz smrti na život, po osobitoj milosti božjoj nisu po onom prvom izminuću odmah stavljene pred sud božji. Bog znajući, da se imaju na proslavu svemogućstva njegova vratiti u sviet, ostavio ih je neobsudjene do druge smrti, od koje se već nisu probudile, niti će se probuditi do sudnjega dana. Mi, dr. m. sl., nesmijemo izčekivati, da ćemo se takvim čudnim načinom od smrti vratiti u život. Kako nas svakdašnje izkustvo uči, Bog nečini više takovih čudesa, jer ih nepotrebuje, a mi kako prviput umremo, tako i ostajemo. Naše tielo spava u zemlji i čeka onaj čas, u koj će se opet probuditi, da primi plaću skupa s dnšom.

Kakov će bit taj naš san do sudnjega dneva? Da li miran, blažen? da li nemiran, pun straha od onih, što će doći? Ako se bude našoj duši po smrti sudilo vječno blaženstvo, o koli radostno i veselo poskočit će ta naša uda, da se sastave u tielo na sudnji dan! Ako li pak duša tužna trpi u paklu, oh crne žalosti za isto tielo, koje ima biti dionik onih muka!

O braćo, pomišljajmo često, svaki dan, na čas smrti i na ona, koja iza smrti toga tjelesnoga sna idu. Spomenite ih se, da nikad nesagriešite, jer smrtni sanak griešnika je vrlo hud. Kad bi se moglo uhvati, da ćemo se vratiti kojom god milošću božjom u sviet, da uzmognemo popraviti ona zla, što smo učinili, naknaditi pokoru, koju smo površno, nedostojno svršili, nadopuniti one zapovjedi, koje smo zapustili, oh kolika bi to bila utjeha griešnu čovjeku! Ele to se nedopušta. Ti dakle, koj svoje blago hraniš u tudjih livadah, u tudjih kukuruzih, uzdrhti, jer neodustaneš li kvar činit bližnjemu i nenaknadiš li mu manjak na dobru, tužno će ti tielo uzkrsnuti na sudnji dan. — Trepeći opaki čovječe, koj puštaš uzde ljutosti svojoj, iskrnjega blazniš, ružiš i podbadaš na grehote, a primljene uvriede nećeš da oprostiš; neznaš li da ti razsrdjenu može pasti kap, i odnieti ti dušu u krivici pred vječnoga sudca; kako će san spavati tvoje tielo, kakovo li svanuće dočekati u uzkrsnuću? Nisi ti kneževa ona kći, niti Isus obilazi tvorit čudesa. Neuhvaj se dakle, da ćeš se vratit, ondje pak nemožeš pokoru činiti. Svidi se dakle, utaži se, pomisli na krotkoga Isusa, koj je u svem tvoj izgled. — Obuzdaj jezik svoj, skloni ga na bogoljuban razgovor, na pobožne molitve, ti kršćanko! Ono što sasjećeš svojim jezikom ogovarajuć i potvarajuć bližnjega, ono se dade u nješto popraviti za toga života; u onom

pako nemožeš se više s nikim izmiriti, ničije poštenje popraviti, nikakve potvore opozvati. Hoćeš li me dakle posluhnuti ili čekati, dok te zateče san smrtni?

Poznao sam osobu, koja se osam dana borila u samrtnih mukah. Za to doba izpovjedila se dvaput — sve nepodpuno, jer joj se nije dalo vjerovati, da je smrt blizu. Kad dogustiše muke, ipak se napokon ganu, te treći put zaprosi svećenika, da ju još jednom sasluša. Ona je izpravila u posljednji čas, što je kroz cio život i zadnjih osam dana propustila. Ali tu milost duge smrtne borbe vidio sam, m. dr., samo jedanput. Mnogi umru u hip, a možda sam i ja i vi, i Bog zna koliko još u broju onih, kojim je Bog pripravio naglu, nenadanu smrt. Što dakle čekamo?

Imaš liepo imanje, sjajno si razporedio i ukrasio tvoja dobra; mučiš se, da ti naprednije uspievaju njive, vinogradi i voćnici. Liepo je to, tà to treba za uzdržanje života. Ali zašto zaboravljaš na Boga i svoju dušu u toj prevelikoj skrbljivosti? Neće te pred božjom pravicom štititi dobra zemaljska u krivdi stečena. Što će ti koristiti, makar i cio sviet zadobio, ako na duši štetuješ? Dobro dake promisli, koliko ti treba brigovati za tielo, i što je nuždno za dušu; jer može još ovu noć gospodin zatražiti od tebe istu. Što ćeš onda činiti, ako je sva svjetovna a ništa božja?

Bog je vrlo dobro naredio, da se jedanput samo ima umrieti, i po smrti da se sudi i osuda izvršuje. Istina je da moramo požalovati one nesretne duše, koje se presele u vječnost a nisu dostojne, da ih se blago sudi: ali kad bi se dalo odande vratiti ili ondje tek pokoru započeti, tko bi bio dobar u ovom životu? Svaki bi pnstio uzde svojim griešnim pohotam i naklonostim uhvajuć se u pokoru poslie smrti. Ali je volja božja, da budemo dobri od postanka našega sve do smrti, i zato se jedanput samo umre, i do te jedine smrti samo sabiru zasluge, sjeme sije; preko nje pako žanje se blaženstvo ili prokletstvo, kako što se dobro ili zlo posijalo.

Živimo dakle uviek tako, kano da ćemo sada umrieti. Daj nam Bože milost, da to uzmognemo!

* * *

Današnje evangjelje nam dakle prikazuje tri kršćanske istine, vrlo koristne za spas duše. Prva je, da je potrebno hitro, brez izgovora i brez prigovora u pomoć skočit bližnjemu, kad god je ovomu nužda za štogod. Dao milostivi Bog, da ljubeznim srdcem vazda požurimo bit milosrdni prama svakomu čovjeku. Druga je istina, da

Bog rado usliša naše prošnje, ako se ponizno i s pouzdanjem približimo k njemu. Probudjujmo dakle uviek u sebi ćut prave i iskrene skrušenosti, a nečinimo se bolji od drugih. Pouzdanje skrušenu kršćaninu samo po sebi dolazi u srdce, a dvoumljenje svako bježi, čim se čovjek u istinu ponizi. Treća je istina: da je smrt za tielo san, koj se samo jedanput spava. Kada se prene iz toga sna, valja se postaviti pred sud božji i skupa s dušom primit plaću dobru ili zlu, kako smo već živili dobro ili zlo. O Bože daj nam tu milost, da se za taj san tiela pripravimo liepim, tebi ugodnim životom, i ob desnu tvoju stavljeni vriedni budemo začuti iz usta tvoga sina: Hodite blagoslovljeni u kraljestvo otca moga, koje vam je pripravljeno od početka svieta. Amen.

Homilija na 24. nedjelju po duhovih.

(Takodjer na 6. po bogojavljenju.)

Kraljestvo nebesko spodoba kat. crkvi.

„Podobno je kraljestvo nebesko gorušićnomu zrnu.“ (Matth. 13.)

Gospodin Isus govoreć o sv. svojoj crkvi vrlo često je u prispodobi o njoj govorio. Jednom prilikom prispodobio ju je mreži, koja se pušća u more i hvata svake vrsti ribe, drugi put gumnu, na kojem se nalazi pšenica s pljevom zajedno t. j. dobri i zli; treći put trgovcu, koj sva prodade, da kupi nadjen biser i t. d. Danas takodjer govori o crkvi. Ona je spodobna zrnu gorušićnomu, koje usijano, premda je najmanje, uzraste visoko kano veliko drvo, i ptice nebeske dolietaju i u hladu njegovu počivaju.

Ovu prispodobu, prvu najmanju polovinu današnjega evangjelja, hoću vam danas protumačiti. Gosp. Isus zove svoju crkvu kraljestvom nebeskim ne u tom smislu, kano da bi ona zaisto već bila pravo kraljestvo nebesko i da se iza ovoga života neimamo više nadati drugomu blaženstvu. Ne; on ju zove kraljestvo nebesko, jer se u njoj može po vjeri, uhvanju i ljubavi postići blaženstvo, i jer je ona po tih triuh stožernih kriepostih isto kraljestvo nebesko kano u zrcalu, što kršćanin, koj ove tri bogoslovne krieposti ima, njekim načinom nebeske blaženosti u srdcu svom ćuti i kano u napred uživa.

To ću vam danas razložiti.

Kraljestvo nebesko stoji 1. u gledanju Boga živoga, 2. u lju-

bavi toga Boga, 3. u uživanju toga Boga. Sve troje postizava kršćanin u ograničenoj njekoj mjeri u sv. rimo-kat. crkvi.

Da vidimo!

I.

Ljubezni moji! dà li istinske žudite gledati Boga? Kraljevski pjesnik, o riedke bogoljubnosti, u mnogih pjesmah je odao dušu svoju, kako požudno teži onamo gore, gdje je Bog na priestolu svom, da ga gleda. „Nasitit ću se, kad se bude prikazala tvoja slava“ (Pjes. 16. 15.), dakle ovdje, na zemlji, nije bio zadovoljan; „jer kod tebe (Boga) je izvor života i u tvojem svjetlu vidit ćemo svjetlo“ (Pjes. 35, 91.)

Ova želja, sjedinit se s Bogom u blaženom gledanju, jest jedna od bitnosti, u kojih stoji prava blaženost nebeska, jer „u gledanju obećaje se ciela zasluga naslade i žudnje naše“ (Aug.) A to lahko i rado vjerujem.

Da mi se desi dobrotvoran prijatelj na daleko, koga još nikad nebijah vidio, a od koga sam nebrojne blagodati primio, nebi li me prekomjerno veselilo, kad bi došao u prigodu vidit ga? Ima li pak prijatelja i dobrotvora većega, nego što je Bog ljudem? O istina je, da neima veće sreće niti blaženosti do one, kad se može gledat lice u lice Bog, najbolji otac i prijatelj ljudi!

Ele da gledamo, da spoznamo Boga kako jest, čekat nam je, dok se razrieše spone ovoga života; a prije toga zar nikako da se nemože kušat ova blaženost? O slušajte radostnu viest! Još prije toga, sad još, sapeti verigami naše pùti, dopušta nam se uživati ovu blaženost, premda u vrlo ograničenoj mjeri. Uvjerava nas o toj istini veliki apoštol (I. kor. 13, 12.): „Vidimo sada kroz zrcalo u zagonetki, tada pak lice u lice.“ O neizmjerne sreće za nas, da sada već možemo viditi kano u ogledalu g. Boga! Jeli to istina? Jest istina, jer kaže to ne samo sv. Pavao, nego takodjer Isus, sin božji i sâm Bog. „Ovo je“ veli on (Ivan. 17, 3.) „život vječni, da spoznadu tebe Boga istinita, i koga si poslao Isusa Krista.“ Dakle i ovdje se može poznati Boga, njekim načinom ga gledati kano u zrcalu, i premda nam se, dok smo u toj pùti, nedopušta milost, gledat ga licem u lice, ipak je ta mala mjera milosti božje veliko blaženstvo, golema utjeha za dušu, koja živo teži k Bogu.

Recite mi, m. dr sl., trsite li se vi postat učestnici toga blaženstva? Trudite li se poznati Boga, njegovu sv. volju, sina mu Isusa Krista i što je sve činio na spasenje ljudstva? Ako se starate za to, onda u istinu sada jur gledate Boga po vjeri, u zrcalu, i ako

je tek u zagonetki, jer sâmo neobumljivo bistvo Boga proniknuti nemožete, ipak ste si kraljestvo nebesko već sada dobrano prisvojili. Ah Boga poznati, njegovo bezkrajno, neobsežljivo veličanstvo; znati koli je neizmjerno milosrdan pram griešnikom a opet strog, nepodkupljiv sudac za nepokorne; koli premudro i providno upravlja sa svietom: nenapunjuje li to nepojmljivom radošću i utjehom naše grudi? Znati, kako je brez ikakve naše zasluge Bog otac nas stvorio, nije li to prikladno nas obradovati? Znati, kako je za nas, nevriedne griešnike, jedinorodjeni sin njegov na sramotnu drvetu križa prolio svoju krv, da nas spasi iz ralja paklenoga jaza; znati, kako je njegova ljubav toli golema bila, da se je s veličanstva svoga snizila do sniženosti ljudske hrane, da nas pod oblikom hleba i vina napita vječnim životom; znati koliko je drugih još šest sv. sakramenata ustanovio, preko kojih duh sv. ulieva i uzmnožaje u nas posvećujuću milost, da si i sami zavriedimo vječno blaženstvo i višak slave u raju; o to je blaženost, pravi vječni život jur na zemlji; i ovo znanje jest blažena utjeha čovjeku, koj se sjeti svoje slabosti i griešnosti! Znati svetu njegovu volju, sve što je zapovjedio, da se ima činiti, ako se hoće uzdignuti do bistroga gledanja božjih krasota i milina na nebu: to je u istinu blaženost, vječni život na zemlji! U istinu „ovo je život vječni, da spoznadu tebe Boga istinita i koga si poslao Isusa Krista“ (l. c.). Opet vas dakle pitam, nastojite li po vjeri poznati Boga, kano u zrcalu gledati ga, da budete dionici te blaženosti?

Nedvojim ni malo, da vam je to velika briga; dokazuje to, što se tako mnogobrojno sabirete na propovjed i što vam mladež tako rado sluša razlaganje kršćanskoga nauka. Tà baš u tih javnih crkvenih poukah predstavljaju vam se ove krasne istine, kojih nebi nitko od nas znao, da nam ih nije sama božja dobrota objavila po sinu svom Isusu i po neprevarivoj kat. crkvi. O velike sreće i radosti za vas, koji jur ovdje kano članovi sv. kat. crkve ćutite jedan dio onih blaženstva, koja je Bog pripravio vjernim svojim u raju! Odista vam je crkva Kristova pravo nebo, pravi raj. Vrlo žalim zato na njeke mlake kršćane, koji se jedva jedan ili dvakrat na godinu, o većih naime svetkovinah samo, u ovoj crkvi vide a i djecu i mladje svoje sudržavaju doć u crkvu. Oni se liše svojom krivnjom jednoga diela blaženosti nebeske, a osim toga uzkraćuju ovu radost takodjer drugim. O koli pusto mora da je njihovo srdce, koje brez piće nebeskoga nauka sve to više ohladi u vjeri, dok ju sasvim izgube. A znadu

li oni strašne izreke odkupiteljeve: „Koj bude vjerovao bit će spasen, — tko nevjeruje, jur je obsudjen“? Uhvajmo se, da će, po milosti božjoj ganuti, dosadašnji nemar naknaditi te tražiti ono obradovanje, koje nalaze dobre kršćanske duše u spoznaji svoga Boga!

II.

Kraljestvo nebesko odsieva u kat. crkvi po ljubavi. U nebu naime sve tone ljubeć Boga; a ova dobrina je takodjer u kat. crkvi stožerni temelj, na kojem se uzida prava blaženost na zemlji.

U nebu blaženi duhovi i duše božjih ugodnika brez prestanka izkažu Bogu svoju ljubav hvaleć i slaveć ga u pjesmah. Bi li moglo biti inače na nebu? Blaženi ondje gledju Boga kako jest; vide i i spoznaju dobrotu i neizmjernu ljubav njegovu, kojom je on svega se dao za spas ljudskoga roda, stvorio nas, odkupio i posvetio; vide, kolike je radosti u nebu za nevriedne nas griešnike pripravio: mogu li oni videći i kušajući sve to neljubiti Boga? Ah da im se brani ondje Boga ljubiti, oduzelo bi im u istinu tom zabranom svu blaženost!

Braćo i sestre moje u Isusu Kristu! Ista je ljubav otajstveni temelj prave blaženosti u sv rimo-katoličkoj crkvi. „Ljubav Boga uljevena je u naša srdca po duhu svetom, koj nam je dan.“ (Matth. 19, 17.). U sv. krštenju, m. dr., primili smo duha sv., i po njem dar vrhunaravno ljubit Boga. Ta ljubav sačinjava pravu našu sreću. I nemožemo da neljubimo Boga mi, koji smo tako sretni poznati njegovu dobrotu i ljubav; i ako se može naći tkogod, koj Boga neljubi, onda možemo reći za cielo, da taj Boga ni nepoznaje. Tko Boga neljubi, taj Boga nepoznaje. (I. Jo. 4, 8.).

Ali što znači to, ljubit Boga?

Gdjekoji kano da misle, da su zadovoljili ovoj dobrini, ako ustima izgovore djelo ljubavi. Zar da je to dosta, ako se golo reče: Ljubim te o Bože moj iz svega crdca i duše moje, svrhu svih stvari i više nego sama sebe,“ a pûsto! u istinu nemislite na Boga nego na zemlju i što je na njoj, na blago, kuću, dvorište, polje, prolaznu gizdu i razkoš, rod i prijatelje, kojih nebi dali za isti raj? O Bože, kako daleko su mnogi od tebe! Čujte rieč našega ljubeznoga odkupitelja pa razumijte, koliko moramo ljubiti Boga: „Tko otca i mater više ljubi nego mene, nije mene vriedan, i tko sina ili kćer više ljubi nego mene, nije mene vriedan.“ (Matth. 10, 37.) Oh koli strahovite su rieči „nije mene vriedan!“ Promisli te rieči ti otče, koj za ljubav djeteta sabireš krivično blago, da mu osiguraš buduću sreću na zemlji, nisi Boga vriedan, kada ga tako uvriedjuješ;

promisli te rieči ti neljubezna mati, koja za ljubav kćeri, da ju bogato udadeš, istu nepristojno opremaš, u opasne za njezinu dušu vodiš sastanke, nisi Boga vriedna, kada ga tako neljubezno uvriedjuješ; promislite te rieči, nevjerni supruže i nevjerna suprugo, koji si medjusobno dopuštate grehote na dobit kuće, za volju razkošnije hrane za ljubav gizdavijega odiela: niste Boga vriedni, koji neljubezno povredjujete šestu i devetu zapovjed njegovu; promislite te rieči vi ratari, koji susjedom svojim odoravate njive, pri žetvi odnašate ili otresujete snoplje, lakomost vaša čini vas nevriedne Boga; promislite te rieči, vi obrtnici i trgovci, koji za ljubav blaga dvorite zločestim poslom, mjerite krivom mjerom, niste vriedni Boga, ako to činite.

Nevriedni su Boga, neće ga vidjeti nikad, kojigod više ljube ovaj sviet i djela tmine kao što su „bludnost, nečistoća, nesramnost, preljubstvo, kipoštovje, čaranje, neprijateljstva, inadi, pakost, srdjba, prkosi, neskladnosti, razkolničtva, nenavidnosti, ubojstva, pijanstva, proždrlosti i ovim podobna“ — (Gal. 5.); jer „u tom stoji ljubav Boga, veli apoštol ljubavi, da držimo njegove zapovjedi.“ (II. Jo. 5, 3.); — „ljubav jest izpunjenje zakona“ (Rim. 13, 10.).

Ljubimo dakle Boga svrhu svega, da se kraljestvo nebesko ovdje med nami pokaže; izpunimo zapovjedi božje, jer tim ćemo najljepše posvjedočiti, da ljubimo Boga u istinu i svrhu svega. Promislite, da je djelo božje sve, štogod vidimo liepa i divna na svietu, sve što uznosi naša srdca! Kada dakle ljubimo ove prohodljive milote svieta, koliko veće treba da ljubimo onoga, koj je sve ove milote i divote stvorio! Uzkliknimo sa sv. Filipom Nerejskim: O moj Bože, ti si tako ljubezan te mi zapoviedaš, da te ljubim. Zašto si mi dao samo jedno srdce i to tako maleno?

III.

Kraljestvo nebesko je dakle spodobno rim. kat. crkvi, jer u obojem vlada poznanje i ljubav Boga. A možda ima još koja god spodoba medju obojim? Ima.

Nije podpuno blaženstvo samo gledati i ljubiti ono, što nas čini sretne; za podpuno blaženstvo hoće se čovjeku predmet svoje ljubavi uživati. Zato blaženi na nebu Boga takodjer uživaju. To je Bog obećao milim svojim: „Opojit će se od obilnosti tvoga doma, i od potoka nasladnosti tvoje napojit ćeš je“ pjeva kralj David o pravednicih (Ps. 35, 9.). Pak i Isus obećaje vjernim službenikom, da će je Bog zvati na uživanje blaženstva: Unidji u veselje gospodina

tvoga.“ Tako će dakle po proročanstvu kralja Davida i obećanju Isusovu blaženi u nebu uživati Boga. To je, veli sv. Augustin (lib. 10. Confess. cap. 22.) blažen život veselit se do tebe, o tebi i zaradi tebe.“

Je li takovo uživanje na zemlji? Dočim ovdje Boga poznamo samo po vjeri, u zrcalu; i dočim ga ovdje ljubimo samo onoliko, koliko se ovo maleno srdce po njegovoj milosti uznieti može do njega: to je i uživanje Boga na zemlji toliko ograničeno, da se isto steže na jedino uhvanje, po kojem očekujemo za sigurno, da ćemo kano pravi kršćani zadobiti ono blaženstvo, što nam je obećano. „Sada pako ostaju, veli sv. Pavao (1. Cor. 13, 13.) vjera, ufanje i ljubav, ovo tvoje.“ U nebu se vjera obraća u gledanje, ljubav zaslužnih djela u savršenu ljubav hvale i slave, uhvanje budućega blaženstva u podpuno uživanje istoga.

Imajmo dakle kraljestvo božje medju sobom, kršćanski se uhvajuć, da će nam Bog po vriednosti muke i smrti Isusove dati vječno blaženstvo. Uhvajmo se postić to blaženstvo, jer je Bog obećao dati ga; a Bog je svemožan, može nam ga dati, a vjeran je i stalan, pak će obećanje svoje izpuniti.

Nesdvoj dakle, moja kršćanska dušo, ako te prignu težki griesi na težke suze; Bog je milosrdan, on će ti oprostiti, — tà zaradi griešnika, ne zaradi pravednih, prolio je krv svoju na križu. Jedno samo traži on od tebe, da se pokaješ, izpovjediš, pokoriš i tvrdo odlučiš za vazda vjerno mu služiti a grieh mrziti kano najgorje zlo na svietu. Ali se ni neuhvaj prekomjerno, jer Bog je i pravedan. Drzovito je, i zato velika grehota, kad se ti toliko osloniš na božje milosrdje, te obrat svoga života odbijaš na posljednje časove života svoga. Moji dragi, tko ima pismo od Boga, da će još toliko samo živjeti, koliko mu treba, da izreče u skrušenosti srdca ime Isus? Sijač povjerava svoje sjeme zemlji, i uhva se, da će mu zemlja dati na sjemenu stostruki plod: tako vi, dobri m. kršćani, uhvajte se u Boga čistim, ili bar izkajanim, skrušenim srdcem, i Bog — oh on niti može niti hoće prevariti! — blagosloviti će vaša dobra djela i dat će vam nagradu, koju je obećao vjernim kršćanom. Nu hoće li zemlja blagoslovit sjeme, ako nisi zemlje priredio za plodan usjev? Neće zaisto! Tako ni Bog neće uhvanje izpuniti, ako mu se nisi dodvorio vjernim njegovanjem njegova zakona. Blažen čovjek, kojega uhvanje se osniva na vjeri, koja živi po ljubavi sama Boga. On prilikuje plodnu drvetu, koje je usadjeno ukraj potoka, koje valovi

milosti božje ovlaže, da donose rod, koj je dostojan zadobiti plaću u kraljestvu božjem.

* * *

Dakle je u istinu rim. kat. crkva spodobna kraljestvu nebeskomu. Kano što od silnoga sjemena gorušice u toplu podnebju Palestine naraste veliko drvo, u čijem hladu počivaju ptice nebeske: tako u rimo-kat. crkvi od sitna početka, Isusa i 12 ubogih ribara započelo je i poraslo veliko deblo, rimo-kat. crkva. U njezinu hladu, t. j. pod upravom njezinih poglavara, rimskoga pape i ostalih svega svieta biskupa, uživaju ljudi svih krajeva zemlje počinak i blaženost, koju crpe iz vjere u Isusa, uhvanja u vječno blaženstvo i iz ljubavi Boga. U ovih triuh zrcali se pravo blaženstvo nebesko i zato se pravo zove kraljestvom nebeskim.

Hvala Bogu, da mi spadamo u broj onih ptica nebeskih, koje u hladu te crkve uživaju ove obećane blaženosti: mi vjerujemo sve, štogod je Isus objavio, i tako poznajemo našega dobroga Boga; mi ga i ljubimo, jer ga poznajemo kano najboljega svoga otca, i zato se trudimo da izpunimo sve zapovjedi njegove; napokon jer vjerujemo, jer ga ljubimo, zato se i tvrdo uhvamo, da ćemo iz ove sjene kraljestva nebeskoga ravno odletjeti u pravo nebo i ondje gledati Boga kako jest, ljubiti ga i na vieke uživati. Amen.

II. Propovjed na 1. nedjelju prihoda gospodnjega.

(O. Fr. Momčinović,)

“Memorare novissima tua, et in aeternum“ etc,
„Spomeni se posljednjih tvojih, i nigda nećeš sagriešiti.“
(Crkovnjak p. 7. r. 40.)

Kojgodj ste i u današnji dan u crkvi bili, te se ikoliko spominjate, kakvo je evangjelje bilo, opazit ste mogli, da je bilo o istoj stvari, o kojoj i danas govori, t. j. ob onih zlamenjih, koja će se na nebesih i na zemlji vidjeti u oči svrhe svieta, i kako će onda spasitelj doći sudit žive i mrtve, t. j. dobre i griešne ljude. Pa koj bi to uzrok bio, s koga je tako naredila sv. mati crkva? Ja mislim, da vam ovo nebi bilo mrzko znati, zato ću vam odmah i kazati, što ja o tom mislim.

Današnjom nedjeljom započima advenat, ili hrvatski prihod, t. j. vrieme odredjeno od sv. matere crkve za uspomenu onih četiri

hiljada godina, koje su prošle od stvorenja svieta do porodjenja spasitelja Isusa, i u koje su njega očekivali puci i narodi, osobito Čifuti, najbolje o tom poučeni od Boga po svojih patriarkah i prorocih. S toga ovo vrieme iliti prihod traje četiri nedjelje. A njim se započima tako zvana crkvena godina, t. j. vrieme, kroz koje se uspomena čini Isusova na ovom svietu u naravi ljudskoj prebivanja, te nam se djela njegova pred oči stavljaju, i nauk tumači, koga obsluživati, kao što djela ona po mogućnosti nasljedovati imamo. Ta se dakle godina danas opet na novo započima a svršila se u današnji dan.

I to je sigurno baš, a mislim da je tako i ovo: t. j. da je sv. mati crkva i na svrhi i na početku godine svoje zato stavila evangjelje o strašnom sudu, da tim potaknuti godinu tu dobro i započmemo i svršimo. Njezina bo je najprva želja i najviša briga to, da se mi djeca njezina od grieha čuvamo i dobro činimo, a po nauku i sv. pisma i svih sv. otaca ništa nas jače ni na jedno ni na drugo potaknuti nemože, kao uspomena tih svakomu čovjeku posljednih stvari t. j. uspomena smrti, suda i vjekovječnosti; a osobito suda prestrašnoga.

To je dakle po mom mnienju uzrok, s koga po naredbi sv. matere crkve i danas i u današnji dan o strašnom sudu evangjelje imamo. Ali opet s toga, što sam vam u današnji dan kazao, što je preče bilo o strašnom sudu, nadam se, da ni protiva volji sv. matere ni protiv vašoj, lj. sl. moji, učiniti neću, ako danas uzgovorim o drugoj stvari, ali takvoj koja nas isto tako kao i strašni sud i spasonosnim od grieha strahom napuniti, i na dobra djela potaknuti može. A to je, što čeka griešnike iza suda, t. j. muke paklene.

Griešnikom u paklu muku zadaje I. ono, što u njem trpe, i o tom u prvoj strani govorenja; II. još višu nego tu muku im zadaje ono, što su izgubili Boga i kraljestvo njegovo nebesko; i o tom u drugoj straui govorenja; a u III. ću vam strani kazati, što vam je koristno znati u obće o mukah paklenih.

Sv. Bernardo htijuć govoriti o paklu, preporučivaše slušaocem svojim: Descendant in infernum viventes, ne descendant mortui, dolores ejus revisant ut horreant et refugiant; (in epla ad fratr. de morte.), preporučivaše im t. j. da neka živi pameću sadju u pakao, da iza smrti u njega saći nemorali; neka sidju u njega i vide mu muke, da ih se bojati i čuvati mogu. — To da učinite i ja vas nagovaram, lj. sl. moji, te vam s istih uzroka preporučujem, da me danas, dok vas vodim po paklu, pomnjivim slušanjem sliedite.

I.

Od onoga, što griešnici u paklu trpe, nješto zadaje muku svemu tielu, a koješta svakomu ćućenju njihovu napose.

Medju ona, koja svemu tielu muku zadaju, spada vatra, studen i tmine, koje se sve troje ondje zajedno nalazi. Čudnovato je to, ali istinito; jer nam je u svetom pismu kazao onaj, koj prevariti nemože, t. j. spasitelj Isus. I to prvo, da se u paklu oganj strahoviti nalazi, to je tako poznata stvar, da neću ni svjedočanstva ni dokaza nikakvih navoditi za to, već vam samo kazati, kakov je oganj pakleni. On je tolike i takve žestine, da je pram njemu kano ti ugodni hlad naša svjetovna vatra, koja se drvi hrani, a služi nam za grijanje, za svjetlost i za drugo koje šta. Ili kako liepo kaže sv. Anselmo: ignis inferni istum materialem vincit, ut iste pictum: t. j. vatra paklena od ove vremenite toliko je jača i žešća, koliko je žešća ova od kakve vatre na čemgod uštampane. — Ovdje nemogu, lj. sl. m., da one, koji nevelim vatre nego ni sunčanoga žara ob ljeto podnositi nemogu, da velim neupitam sa sv. Izaijom prorokom: Quis habitare poterit ex vobis cum igne devorante . . . cum ardoribus sempiternis? t. j. tko će od vas prebivati moći u ognju, koj sve ždere, tko li ostati u vjekovječnoj žestini njegovoj (Isai. 33, 1.). A morati će i moći svaki, koj mu se kloniti nehtjedne dobro čineći i od zla bježeći.

Drugo, da se u paklu pokraj svega toga, što je on more vatreno ili usijana ognjem peć, i studen nahodi, i to tolika, da je pram njoj zima naša, što je hlad stabala u ljeto prama ovoj, svjedoči sv. Petar Damjani (apud La Setve Conc. 8. de Adv. p. 1.). A i onim škripanjem zubi, o kom spasitelj Isus kaže, da će u paklu biti, mislim da se to dokazati može, jer na zimi zubi škripati iliti cakatati običajemo. — A komu se to začudno čini, neka se spomene svemogućtva božjega, i one studeni, koja grozničava čovjeka i u najvrućoj sobi, i na najžešćem suncu ljetnom drži, pak makar se on Bog zna kako i koliko pokrivao.

Isto tako treće, da su u paklu tmine, svjedoči spasitelj Isus, kad pakao naziva tminami izvanjskimi; tenebras exteriores (Matth. 22. v. 13.). Potvrdjuju to i oni naučitelji crkve, koji kažu, da je tamna vatra paklena, a ne kao naša sjajna, te da im ona toliko samo svjetli, koliko je od potrebe za još veću muku njihovu; t. j. da vide peć strahovitu, u kojoj se, nahodi i množtvo hudoba paklenih, i množtvo najgorih neprijatelja svojih da vide drugove svojih zloća

i opačina, s kojimi će se za to ljuto klati, proklinjati i nagrdjivati i drugo koješta, što će im samo veću muku zadavati. (S. Gregor l. g. Mor. c. 38. — S. Isid. i. 1. de summo bono. S. Thom. Aqu. l. 1. q. 16. l. 2. ad. 3.)

A koliku će te tmine muku zadavati jadnim griešnikom, sudite odtale, štc je svaku i najmanju bolest dvostruko gore podnositi za noćnih tmina, nego li za bieloga dana. Starcu Tobiji ništa drugo manjkalo nije nego vid, pak opet angjelu, koj ga na veselje nagovaraše, reče, da nikakve radosti on imati nemože, dok u tminah sjedi i svjetlosti sunčane nevidi. (Tob. c. 5. v. 12.) Kako dakle na veći jad i žalost biti neće tmine paklene, nesretnim u njega odsudjenim griešnikom!?

I to je troje, t. j. prežestoka vatra, a isto tako i studen i tmine gušće od onih, koje je Bog vrhu Farauna poslao bio, te koje su se rukama pipati mogle (Ex. c. 10. v. 21.); to je velim troje, što griešnici u svem svom tielu trpe.

A svako ćućenje napose evo što će i kako trpjeti. Vidu će muku zadavati spomenuta već strahovita tmina, zatim grdobno lice vragova paklenih i druge nakaze i strahote. — Ušima će dosadjivati strahovito jaukanje griešnika, i još strahovitija vika i huka mučitelja njihovih, vragova. — Nos će zatušivati neizrecivi smrad iz vlastitih njihovih i iz vražjih tjelesa, koj će toliki biti, da bi se po nauku sv. Bonaventure (Ser. de Act. sal. c. 39.) vas ovaj sviet usmrdio i otrovao, kad bi se na njem samo jednoga iz pakla griešnika tielo nahodilo. — Usta će im i grlo moriti glad, koj se nigda zasititi, i žedja koja im se nigda ugasiti neće. Bit će istina pojeni sumporom i olovom, kako sv. pismo kaže, nu to im neće služit za olakšicu, već za višu muku.

To toliko ob onih, koja će prokleti u paklu trpjeti, a sad ćemo vidjeti, kakvu će im muku zadavati izgubljeni Bog i raj.

II.

Kaže sv. Ivan Zlatousti: „Plus torquentur coelo quam gehenna“; t. j, osudjene griešnike više muči nebo nego li pakao. — Tako je, lj. sl. m., kolikugodj im muku zadaje ono što rekoh da trpe u paklu, još više ih muči, što su izgubili Boga i njegovo kraljestvo nebesko. Tomu je uzrok, što je Bog vrelo svega onoga veselja i radosti, i svega razkošja, koje blaženi uživaju u raju. — Toga nedokučuje umrljiv čovjek, komu je srdce priraslo za izprazni sviet ovaj i varljiva razkošja njegova, nu svi ćemo onda uvidjeti istinu toga, kad nam se

ove umrljive oči zatvore, a one od pameti otvore. — Medjutim ako i znam da svi toga nedokučujete, i opet ni ovolično nesumnjim, da mi to nevjerujete; zato vas sve koji ikoga mila i draga imate, bilo roditelja, bilo diete, bilo brata, bilo sestru, bilo kakva druga prijatelja, pitam što mislite: koliku bi žalost poćutjeli, kad bi vam se od njih nevelim za uviek, nego za dugo vremena razstati valjalo, osobito još ako ste ih štogodj plaho uvriedili? Zar vam nebi to gore i mučnije nego išta bilo? Zar svaku drugu štetu prije nebi nego tu pregorjeli, i svašta drugo lakše podnieli? Ako nebi, onda neznate što je prijateljstvo i dragost, onda niste ni vriedni ničije ni ljubavi ni prijateljstva. — Odtale sudite kako je onim, koji, kad poznaju da od Boga boljega dobra neima, od njega se razstati imaju: a takvi su nesretni griešnici u paklu.

Kad je sv. Augustin izgubio jednoga sebi najmilijega prijatelja, sam o sebi piše, da mu se ništa mililo nije; nije se mogao razveseliti u gradu, nije u cvjetnoj livadi, nije u nakićenoj sobi, nije u mekoj postelji, neštijuć nit išta drugo radeć. — Sad sami mislite, kako će nesretnim griešnikom u paklu i u tolikih mukah biti, kad se spomenu da su izgubili na viek i uvriedili najboljega dobročinitelja svoga Boga! . . .

Kad je Absolon, sin Davidov, ustao bio protiv otcu svomu, ništa mu ovaj, svladav ga, drugo učiniti nehtjede, nego mu zabrani preda se dohoditi i lice mu vidjeti; pak to Absolonu tako mučno bi, da je brzo otca molio, neka se dostoji pustit ga preda se, pa ako će ga onda odmah smaknuti. — Evo u ogledalu u kom vidjeti možemo muku onu, koju će u paklu imati griešnici, — kojih je prživa prilika neposlušni Absolon, — onda kada za uviek izpred lica božjega odstupiti, te ga nigda više vidjeti nemognu.

Pridodajte još tomu nenavidnost onu, koja će ote prokletce napuniti, kad vide u raju veseliti se i radovati rodbinu, znance i drugove svoje; one osobito koje su oni za budale držali te ih pogrdjivali; još to velim pridružite, pak onda sudite; koliku će i kakvu muku zadavati odsudjenim u pakao izgubljeni Bog, i raj od drugih posjedovani! — Zaisto je onako, kako napomenuh da veli sv. Ivan Zlatoustni, i kako ovdje piše sv. Augustin: Perire a regno Dei, exulare a civitate Dei etc. etc. (in Ench. c. 12.) t. j. izgubiti kraljestvo božje i prognan biti iz njega, neživiti s Bogom, i nekušati velike sladkosti njegove, tako je velika pedepsa, da se s njom nikakve muke uzporediti nemogu. To je, kako veli sv. Bernardo (ep. 5 ad

Theod.) multo durius tormentum quam gehenna ipsa; to je veli mlogo gora i viša muka, nego je sam pakao!

A sad da još čujemo nješto u obće i o toj i onih drugih mukah, koje griešnici trpe u paklu.

III.

Ja sam do sad samo pobrojio, i da tako reknem, napomenuo istom, što i što muke zadaje u paklu, a niesam kazao, kolike su to muke. Dapače to ni učiniti nemogu; pak ne samo ja nego ni drugi nitko. — Kao što sv. Pavao kaže, da je Bog ljubećim sebe pripravio takovu slavu, za kakvu nit je kad uho čovječansko čulo, nit je oko vidjelo, ni srdce poćutjelo, tako se može i ja smijem reći i o mukah paklenih da su tolike i takve, da ih čovjek ni srdcem poćutjeti, nit riečmi izreći, nit perom kako valja izpisati nemože bez osobite milosti božje. One odgovaraju griehu rad koga su i stvorene, te kojega zloće mi takodjer dokučiti nemožemo. S toga sve što je i od svetih baš o veličini muka paklenih rečeno, malo je i nepodpuno, manje još nego je sjena pram onim od šta je. —

I to je prvo; a drugo što nam u obće o njih znati valja i koristi, jest, da su one vjekovječnje, te da im nigda za nigda kraja ni konca biti neće. To takodjer vatra paklena osobitoga, od naše različitoga ima, da bez prestanka prži, a nigda nesprži. — Sreća bi to neizgovorna bila za griešnike, da mogu izgorjeti u ognju paklenom, jer bi im kad tad svrha mukam bila; nu spasitelj Isus kaže, da će oni bačeni biti u oganj vječnji, in ignem aeternum (Matth. 25, v. 41, 46.) —

Stanite malo o griešnici braćo, kod ovih rieči Isusovih: in ignem aeternum, pak promislite tvrdoglavost i prosudite tvrdokornost vašu. Uz poklade n. p. s toga što vam nastaje korizma iliti post od četrdeset dana, već vas strah hvata, te vam nikako s uma neslazi misao o njoj; a tako strašna vjekovječnjost nit vam na um pada, nit vas prepada! O strahovite sljepoće, kojoj Bože više nigda traga nebilo! —

Treće i posljednje što o mukah paklenih u obće znati valja i vriedi, to je: da ne samo niesu lakše ko muke ovoga svieta. nego dapače teže i više, što ih s više družtva tko podnosi. Na ovom n. p. svietu u svakoj nam biedi i nevolji odhlane, kad još koga u njoj vidimo, nu u paklu protivno tomu biva te tako veli sv. Toma, nauč. evangjeoski: ibi miserorum societas miseriam na iminuet sed augebit (3. p. q. 89. a. 4.), a to jest: ondje družtvo nesretnika neće muku manjom nego višom učiniti. — To nek dobro čuju oni, koji, kad im

pakao napomeneš i njim zaprietiš, ne iz šale samo nego često i iz sbilje reći običaju: „ta neću ni u njem sam biti.“ Neka čuju čim se tješe, pak nek dosele koristnije što u tu svrhu traže i gledaju.

* * *

Lj. sl. m.! Prošav ovako pakao pameću našom, i razgledav ga okom njezinim, te vidiv kolike su i kakve muke u njem, dokle li će trajati, ništa mi već drugo neostaje, nego vam napomenuti: da su one plaća grieha smrtnih, neokajanih i neizpovjedjenih. — S toga ako im se ukloniti želite, — a molim vas i zaklinjem da želite, — nastojte počinjene već griehe skrušenom izpovjedju uništiti, i pokorom s duše pomrsiti, a odsele se od njih pomnjivije čuvajte, da vam nebudu uzrokom tako velike nesreće vjekovječnje. — Dobro bi takodjer bilo i koristilo, češće ovako s pameću u pakao saći, te mu muke vidjeti, da nam tako omrzne griešno razkošje, koje bi nas u nje dovesti moglo; a omili i odraža pokora, po kojoj se i od njega sačuvati, i raj zaslužiti možemo. Zato memento novissimorum tuorum, t. j. spomenite se često posljednjih vaših a osobito muka paklenih, pak nigda sagriešiti, dakle ni u pakao doći nećete: od koga vas sve sačuvao, i u slavu svoju nebesku priveo milosrdni Bog, otac † i sin † i duh † sveti. Amen!

Propovjed na blagdan sv. biskupa Martina.

Sv. Martin milosrdan i ljubavi pun.

(Iz rukopisa od 1751. priobćeno po **I. Tomiću**, franjevcu.)

„Servus meus es tu, quia in te gloriabor.“
(Isai 49.)

Čudnovate novine usilovan sam danas vjerovati, i što mi se činilo nemoguće, moram posvjedočiti, da je prava istina. Nije bo se nigdar na svietu čulo ni vidjelo, da se je našao preliepi ljiljan medju trnjem i dračjem, i ondje rastao: jer nigda nije moguće, da plemenita i uzorita golubica može pribivati medju krvožednimi jastrebovi, ili krotko jagnješce medju razdirućimi vukovi. Jer mučno se može reći, da tkogod bude dobar i milosrdan medju zločestimi i opakimi ljudmi: to bo već Isus Krist uči u sv. evangjelju, da nemože nijedno zločesto stablo donieti dobra ploda, non potest arbor mala bonos fructus facere. Sasvim tim na današnji dan s velikim čudom nahodim jednoga ljiljana medju oštrim trnjem, vidim jednoga goluba medju jastrebovi, i jaganjca medju vukovi gdje pribiva; nahodim

jedno plemenito voće, koje je urodilo i izvrglo se od stabla zločestoga. Nahodim na dan današnji ljubezljiva i milosrdna Martina, svetoga medju zločestimi i opakimi vojnici, porodjena od nevjernih roditelja, krivobožnih; njemu se veseli i raduje isti Isus Krist hvaleć i slaveć njegovo ljubezljivo milosrdje, koje je učinio njekomu siromahu, kada je odrezao komad svojega plašta i pokrio njegovu goloću. U tom je tada zaodio ne onoga siromaha nego istoga Isusa Krista na nebesih. Zato i je bio dostojan, da dobije veliku hvalu i slavu, servus meus es tu, quia in te gloriabor.

Bit će dakle moj govor o milosrdju i ljubavi, koju je u sv. Martinu pohvalio Isus Krist, kad je naime sv. Martin razpolovio svoj plašt i polovicu dao golomu prosjaku.

Dok ja i t. d.

* * *

U sv. pismu zabilježene se nahode mnoge i mnoge različite i čudnovate krieposti od milosrdja i ljubavi, koje da su počinjene na vjekovječnu uspomenu od dobrih, svetih i pravednih sluga božjih, koji su videći bližnjega u velikoj potrebi, ljubezljivi i milosrdni bili jedan prama drugomu. Tako je bio Abraham patriarka, o kom govori sv. pismo, ne samo da je bio otac svihkolikih vjernih živećih, pater omnium credentium, nego jošter da je bio živa prilika ljubavi, jer je ljubio iskrnje, podpomagao siromašne i uboge, koje je dragovoljno primao u kuću i dočekivao, i još je i molio svakogada dodje k njemu. Domine si inveni gratiam in oculis tuis, ne transeas servum tuum. (Gen. c. 18.)

Takovi su bili sveti roditelji blažene dj. Marije, sv. Joakim i Anna, koji su polak svojega dobra razdieljivali potrebitim, secundam partem suae substantiae dabant pauperibus. (Vinc. Fer. S. 2. de nat. virg.), i zato postali dostojni, da budu roditelji one velike majke previšnjega Boga, kako što je i Abraham postao dostojan, da se uzmnoža koljeno njegovo kakono zviezde nebeske i piesak morski. I mnogi drugi imali su veliku hvalu i slavu, koji su bili ljubezljivi i milosrdni prama siromašnim i ubogim.

Ali istinito veliku hvalu i slavu zadobio je današnji godovnik, sv. Martin, da bude pohvaljen od istoga Isusa Krista, pred svimi angjeli nebeskimi, kad je razpolovio svoj plašt i polovinu udielio siromahu. Martinus catechumenus hac me veste contexit, takovim govorom prikazao mu se je Isus sliedeću noć iza dana, kad je učinio ono veliko djelo milosrdja na golu prosjaku.

Ovo je u istinu velika sreća i čast sv. Martinu, koju je dobio od Isusa zaradi svoje ljubavi i milosrdja. Mnogi su drugi izkazali na istu spodobu veliku ljubav davajuć drugim svoju odjeću, ali nisu dostigli takove časti niti takove pohvale. Sretna su bila ona dva sina Noeva, Sem i Jafet, kada su oni svojimi plaštevi pokrili gola i spavajućega si otca, pallium imposuerunt humeris suis et incedentes retrorsum operuerunt eum. Oni su zato primili blagoslov, da budu sretni na uviek. (Gen. 9.). Sretan i častan bio je prorok Elizej, kad je primio plašt od Ilije velikoga proroka, koj mu je on ostavio, kada se je popeo u nebesa u ognjenih kolih. Tim je darom Elizej stao na mjesto Ilije i imao veliko dostojanstvo poslie njega, et levavit pallium Eliae, quod ecciderat ei. (4. Reg. 2.). — Sretan i čestit bio je bogoljubni Jonathan, kad je svukao sa sebe svoju odjeću i Davida obukao i zaogrnuo gola, jer ga je ljubio kako svoju dušu, i oslobodio ga od ruke Saula otca njegova, da ga neubije. Exspoliavit se Jonathas tunica, qua erat indutus et dedit eam David. Svi ovi bili su ljubezni i milosrdni, i zato su bili sretni i častni.

Ali današnji sv. Martin jest mnogo sretniji i častniji. Sreća njegova i čast najvišja je, što je sam g. Isus Krist pripoznao njegovu ljubav i njegovo milosrdje, jer je odrezao polovinu svoga plašta i zaodio, kako se Isus hvali u spomenutoj prikazi, u onom prosjaku samoga Isusa, koj je njega pohvalio na nebesih pred svimi kolikimi angjeli, arkangjeli, kerubini i serafini. Pred njimi bo u nebesih zaogrnuo se je Isus, veselio se i pohvalio: Hac me veste Martinus catechumenus contexit; Martin jošte nebuduć kršten zaodio me s ovom odjećom.

Čudim se, polj. sl., zašto se svemoguć Bog toliko veseli i raduje radi jednoga komada odjeće. Tà on daje ljepotu i ures svakomu stvorenju; on je zaodio ptice leteće i živine zemaljske i istu zemlju pokrio i zaodio plemenitim cviećem i drvećem; zašto se je toliko zaljubio u jedan komad kabanice on, koj je obučen vjekovječnom svjetlošću, kojom razsvjetljuje nebesa? To je zato, jer je bio mnogoputa obučen u odjeću od prokletih Čifuta. Jedanput za poruganje obučen je bio u odjeću crvenu, veste purpurea circumdederunt eum; drugi put opet na pogrdu, kad ga je Irud zaodio u odjeću bielu, i kao budalu poslao natrag k Irudu. A bilo je sgode i pohvalit se, kad se je pred učenici na brdu Thabor preobrazio u odielo bjelije od sniega i svjetlije od sunca; a nije se htio pohvaliti, nego je još zabranio učenikom, išta pripoviedati o tom preobraženju. Zašto se

dakle toliko veseli i raduje s polovinom plašta Martinova, da ga je proslavio na istih nebesih pred svimi angjeoskimi sborovi?

Bogoljubni slušaoci! Premda govori sv. Bernardo, da je ljubav Isusova bila ujedinjena s ljubavlju sv. Martina na takov način, da je Isus Krist vazda u njem pribivao, non erat Martinus Christus, sed tamen Christus in ipso (S. Ber. Serm. de s. Mart.), ipak nahodim dva uzroka, zašto se je Isus Krist toliko radovao s onom polovinom plašta. Prvo je da potvrdi svoj sv. nauk, što ga je ostavio i dao u zakonu, kad je rekao, quodcumque uni ex minimis meis fecistis, štogod komu mu drago od najmanjih mojih učiniste, meni učiniste, t. j. ako komugod siromahu dadete napitak vode studene, meni to dajete; ako koga mu drago zaodite i pokriepite, mene to pokrepljujete; ako njega primite i izpokojite, mene primate; ako njega zaodijete gola, mene to zaodievate; i štogod njemu činite, to meni činite. I zaradi toga ova istina da bude poznana i na nebu i na zemlji. Kad je Martin razpolovio svoju babanicu za onoga siromaka i njega zaodio, zaodio je istoga Isusa Krista na nebesih. I zato se je on veselio pred svimi angjeli očitujući ljubav Martinovu i milosrdje, koje je imao.

Drugo, zaradi čega se je veselio, jest, što je u sv. Martinu našao muža, kojega bi svi mogli nasljedovati u milosrdju, da bi svi po njem činili djela milosrdja, kako je činio današnji godovnik sv. Martin. To su uzroci, za koje je u istinu Isus Krist pohvalio Martina pred nebeskimi dvorovi zaradi ljubavi i milosrdja, što ga je učinio iskrnjemu.

Premda se je sv. Martin porodio u Sabariji od neznabožnih roditelja u zemlji Panonskoj, koji nisu poznavali Boga, ipak kad je imao deset godina, udje isti u crkvu i poželi, da bude kršten. Bilo mu petnaest godina, kad je za vrieme pokojnoga cesara Konstanca izišla zapovjed, da se ide u vojsku. U to doba posla Martina njegov otac u vojsku. Martin vjerno je služio cesaru tri godine i kroz sve ono vrieme izvan ostalih kreposti, u kojih je napredovao, navlastito je bio ljubezljiv i milosrdan, ter bi od svoje plaće, štogod bi mu priteklo, razdielio siromahom i ubogim. Dogodi se tada, da je pntujući i ulazeći u grad vidio njekoga siromaha, gola i bosa, u doba najljuće zime, od koje su mlogi umirali, Taj siromah prosjaše milostinju, nebi li mu kojgod udielio što, premda se nitko nesmilova od svih, kojigod onuda prolažahu. U to dodje sv. Martin. Videći njega potrebita, ganu se na ljubav i milosrdje, pak neimajući šta

drugoga udieliti, odreza polovinu svoje kabanice, te polovinu dade njemu i polovinu ustavi za sebe. Al eto one noći, dok Martin spavaše, — ukaza mu se Isns Krist u veličanstvu svom s velikim množtvom angjela, zaodjenut u onu polovinu od njegova plašta hvaleći i pripoviedajući njegovo plemenito djelo od milosrdja i ljubavi: Martinus catechumenus hac me veste contexit, Martin jošter nekršten učeći tek nauke Isusova zakona, već ih je izpunio, zaodio gola svojim odielom.

Osobito ovo posljednje bilo je vrlo drago i ugodno našemu spasitelju, što je sv. Martin učinio veliko djelo kršćanskoga milosrdja jošte ni nepoznavajući podpuno nauke iste vjere. Ako je slušao, da je Isus zapovjedio uboge pomagati, nije ipak sv. Martin čitao u sv. pismu, da će milosrdnici za to dobiti stostruku nagradu i život vječni centumplum accipietis, et vitam aeternam possidebitis (Mat. 19.). Nije sv. Martin ni od malih nogu učio takova djela milosrdja i ljubavi činiti, da bi siromahu dielio od privike, jer se nije rodio od kršćanskih roditelja. Bogoljubni Job hvali se: ab infantia crevit mecum misericordia et de utero matris meae egressa est mecum (Job. 31.), od djetinstva moga rastlo je sa mnom milosrdje i od utrobe matere moje izišla je sa mnom. Toga nije mogao o sebi reći sv. Martio. Ovaj nije se rodio od pravovjernih roditelja kano Job, niti poznavao i viežbao se u kriepostih prava zakona, i zato je djelo njegova milosrdja onoliko izvrstno i pohvaljeno po Isusu.

Bogoljubni slušaoci! Imate znati, da je ljubav najviša od svih kriepostí, i svaku od njih nadmaša, i brez nje nemože nitko biti kriepostan u nijednom dobru, ako mu naime manjka ljubav. Zato neka nescieni, da ljubi Boga, koj neljubi svoga iskrnjega. Kad bi tkogod imao svekoliko blago i bogatstvo ovoga svieta, a videć siromaha a u potrebi nebi mu htio pomoći, nije ljubavi Boga u njem. Qui habuerit substantiam huius mundi et viderit fratrem suum necessitatem habere et clauserit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei est in illo (Iv. 3.)?

Zaradi toga sv. Bernardo, promišljajući preveliku ljubav prama Bogu u sv. Martinu, ponukuje svekolike nas, da ga nasljedujemo u milosrdju i u ljubavi pram Bogu, i iz ove ljubavi ponukujemo na izpunjenje ne samo milosrdja prama ubogim, nego na izpunjenje svih zapovjedi, u kojih se odrazuje volja božja. Netražimo čudesa tvorit, što ih je tvorio sv. Martin, jer to se neda nasljedovat. Čudesa, što je činio sv. Martin, bila su nagrada od Boga za one krieposti, koje

je izvršio; nego nas pozivlje sv. Bernardo, da nasljedujemo njegove krieposti; koje se mogu nasljedovati. Imetare in eo, quod est imitabile, non quod est mirabile; nije od potrebe, veli sv. Bernardo, da činiš čudesa, kako je činio sv. Martin, nije od potrebe, da uzkrisuješ mrtve, nego uzkrisi svoju dušu; ako je umrla u griehu, da ju po izpovjedi i pokori oživiš u Bogu. Nije od potrebe da gasiš vatru i plamen svjetovnji, kako je gasio sv. Martin, nego da gasiš vatru tjelesnu od bludnosti. Nije od potrebe da gubavim i nevoljnim gubu satareš i rane zavijaš, dosta ti je, ako po mogućnosti podvoriš bolestnike, a najpreče ako izliečiš svoju dušu od kuge, koja je svaka zloća i opačina. Nasljedujte ga u onom, što se nasljedovati dade, nasljedujte ga u ljubavi pram Bogu, u milosrdju pram nevoljnim i ubogim, a najviše u vjernom izpunjenju zakona božjega, naime svih zapovjedi božjih i crkvenih, kako vas ih uči sv. naša vjera.

* * *

Dakle ja svršujem svoj govor i tebi se okrećem sv. Martine! moleći te ponizno, da nam od Boga svemogućega izprosiš milost, da te možemo nasljedovati u milosrdju i u ljubavi. Ti koj si ljubezan i milosrdan bio od djetinstva i mladosti tvoje, koj si svekolike ljubio i milosrdno gledao, daj — pokaži i nam ljubav i milosrdje srdca tvojega, i izprosi nam od Boga, da kakogod si medju trnjem i dračami bio ružica i neoskvrnjeni ljiljan, medju jastrebovi krvopilnimi i vukovi razdiraoci golub i krotko jagnješce t. j. medju zločestimi i opakimi, svet, dobar, ljubezljiv i milosrdan, tako da i mi budemo čisti i neoskvrnjeni medju poganici, ljubezni i milosrdmi medju otvrdnutimi, dobri i pravedni medju zločestimi i opakimi. O da bi po tvojem posredovanju svakiput poslušali, na što milost božja nas ponukuje, da u tebe nasljedujemo! Bili bi u istinu svi kano i ti i poslie smrti bi dospjeli k tebi. Amen.

Besjeda u hvalu sv. Andrije apoštola.

Glas Isusov treba rado slušati i bostojano slieditі.

(**Gjuro Šimončić,** kateketa na Zagrebskoj preparandiji.)

Isus im reče: „Hajdete za mnom“ ... a oni taj čas ostaviše mreže i za njim otidoše. (Mat. 4, 19. 20.)

Svaki stališ na ovom širokom svietu vinograd je gospodina Boga, u koji on po najsvetijoj volji i svemudrosti svojoj težake zove, djelo im odredjuje i primjerenu plaću obećaje. Težak je pako u

vinogradu gospodnjem svaki čovjek, bio kojega mu drago stališa, gospodin ili seljak, gospodar ili družinče; svakoga zove gospodin Bog, kako je i pozvao današnjega dičnoga godovnjaka i zaštitnika našega, sv. Andriju.

Bio je sv. Andrija iz Bethsaide, neznatnoga galilejskoga gradića na jezeru genezarethskom, sin Jonin a brat Šimuna Petra, ribar, kako su mu i otac i brat ribari bili. Baš u ono vrieme pojavio se u pustinji i na Jordanu Ivan Krstitelj propoviedajuć pokoru te opisujuć toli živo dojduće mesijino carstvo, da su mnogi k njemu dolazili i podulje kod njega ostajali. Medju njimi bijaše i Andrija. Dogodi se pako, da je Isus ostavio pustinju i njekoga dana došao u grad Pereju, gdje je upravo predteča njegov Ivan Krstitelj, spasitelja svieta navieštao. Zagledev ga Ivan upozna ga po nadahnuću duha sv., podigne ruku, pokaza ga nazočnim učenikom, uzkliknuv svetčanim glasom: Evo jaganjca božjega, koj oduzimlje griehe svieta! On je, koga vam navieštam. Sv. Andrija, buduć revan učenik Ivanov, uhvatio je umah duboki smisao ovih rieči te pošav da potraži Isusa i našav ga posta njegovim učenikom, kako je dosele bio učenikom Krstiteljevim; nebi naime sve jednako kod Isusa boravio, nego bi se na vrieme vraćao kući na svoj posao. Utemeljujuć predragi spasitelj kraljestvo svoje na ovom svietu, odabra si dvanaest muževa, usposobiv ih svetom milošću svojom, da mu navieštaju sv. nauk, razširuju crkvu i nastavljaju veliko njim započeto djelo spasenja. Medju ovom dvanaestoricom apoštola vidimo sv. Andriju, drugoga na broju. Čujmo kako ga gospodin u taj visoki stališ pozvao: Nadje jedanput spasitelj Petra i Andriju na obali genezarethskoga jezera, gdje su ribe lovili. On ih ljubezno pozva: Hajdete za mnom, učinit ću vas lovcî ljudi, a oni — tako nam pripovieda sv. evangjelje — a oni taj čas ostaviše mreže i otidoše za njim. — Kad je Andrija bacio mrežu, nije mu možda ni na kraj pameti bilo, kakvu će službu nastupiti, nego je samo čuo glas Isusov — i dosta mu je bilo. Nije pitao, što će i kamo će, nego je ostavio sve, odrekao se sve da bude s Isusom.

Što vam se vidi, bog. kršćani, o današnjem našem sv. godovnjaku? Siguran sam, da neima nijedne duše u ovom sv. mjestu, kojoj se nebi dopala pripravnost i dobra volja, kojom je dični naš zaštitnik glas božanskoga spasitelja poslušao? Ljub. moji! i nas zove božanski naš spasitelj, svaki po svojem stališu da se odrečemo samoga sebe,

uzmemo križ svoj i podjemo za njim; ali koliko nas je, koji ga slušamo, ta pripravno i postojano, kako ga je poslušao sv. Andrija?

Lj. m.! Predočit ću vam danas život sv. Andrije, kako je on dragovoljno i postojano nasliedovao poziv svoga spasitelja, nebi li vas podtaknuo, da i vi glas svoga spasitelja tako voljno i stalno poslušate.

Dok to na korist duša vaših pomoćju božjom i zagovorom dičnoga zaštitnika našega izvedem, molim vas, da me pazljivo slušate; radi bo se ovdje o spasu vaših duša, a što imate skupocjenijega na tom tužnom svietu, nego što vam je duša — jedna i bezsmrtna duša?

* * *

Svakoga od nas zove predragi spasitelj, da idemo za njim; nu pitat ćete me, ljub. kršć., kako nas zove? Zove nas glasom našega stališa, kad nam naime zapovieda, da odaberemo onaj stališ, za koji imamo najviše volje i osiećamo u sebi sposobnosti, da ćemo dužnosti njegove vjerno izpuniti moći. To je glas gospodnji, koji nas zove, i sretnih nas, ako ga slušamo! Nu reći će mi možda tko od vas, bog. kršć. da njega gospodin nije zvao. Nevjerujte toga; i vas je gospodin Bog pozvao; pozvao vas u stališ seljački, da si znojem lica svoga obdjelavate zemlju i tako prehranite sebe i svoju djecu; i vi ste težaci u vinogradu gospodnjem i vi možete predragoga spasitelja vjerno slieditи!

Da je tomu sbilja tako, svrnite, molim vas, okom na oltar i pogledajte svetoga svoga zaštitnika. Nije li i on bio prosta i neznatna stališa, — ubogi naime ribar, pa je ipak predragomu spasitelju vrlo omilio; obavljajuć naime revno i marljivo svoj priprosti zanat, bude vriedan tolike milosti, da ga je sam božanski spasitelj svojoj svetoj službi posvetio. Obavljajmo i mi marljivo svaki svoj zanat; hoću da rečem, živimo svaki po svom stališu i ako to dragovoljno činimo, onda dragovoljno slušamo glas gospodnji. Zato nam pako treba: da slušamo nauk božji, kako ga je i sv. Andrija slušao, te da svladamo sve težkoće i zaprieke, kako ih je sv. Andrija svladao.

Različni sv. stališi, u koje nas g. Bog zove, a tako su i različne dužnosti: supruzi, roditetji, djeca, mladići, djevojke, gospodari, služinčad, svaki ima svoje dužnosti, a tko nas ote dužnosti uči? Nauk božji? — Slušajmo dakle dragovoljno nauk božji; on nas uči spoznati, dužnosti naše, on nas uči, kako svaki u svom stališu glas Isusov slušati i njega slieditи možemo, da se izpune nad nami rieči božanskoga pastira: „Moje ovčice slušaju glas moj i slieđe mene.“

(Konac sliedi.)